

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Sumqayıtda
intihar:
kişi özünü
binadan
atdı
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1 aprel 2019-cu il Bazar ertəsi № 67 (7237) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Azərbaycanı yeni torpaq işğalı ilə hədələyən erməni nazirə Bakıdan sərt cavab

XİN, Müdafiə Nazirliyi, hərbi və siyasi ekspertlərdən kəskin reaksiyalar gəldi...

yazısı səh.9-də

3 azərbaycanlı deputatın ABŞ-da verdiyi açılış mesajları - hədəf

yazısı səh.5-də

Mütəxəssis: "Yanan "Diqlas" bərpa edilməyə bilər, çünki..."

yazısı səh.4-də

Türkiyədə bələdiyyə seçkiləri: qardaş ölkə daha bir kritik mərhələni adladı

yazısı səh.3-də

Ekspert ölkədə güvənli sığorta sistemini əngəlləyən səbəbdən danışdı

yazısı səh.5-də

Məmurlar Hövsan torpaqlarını su qiymətinə pay-püş edirlər - reportaj

yazısı səh.10-də

Teatr direktoru: "İndiki dövrdə teatrda məşğul olmaq bir dəlilikdir"

yazısı səh.12-də

Ukraynada prezident seçkisi: Poroşenko ilə yola davam, yoxsa?

yazısı səh.13-də

Yaz gəldi, yanında da depressiyası... bu əlamətlər varsa, özünüzü qoruyun!

yazısı səh.15-də

1 apreldə hansı məşhur aldanıb və yaxud aldadıb?

yazısı səh.3-də

İRƏVANA "QIRMIZI VƏRƏQƏ" - BAKI MƏKRLİ OYUNU NECƏ POZDU...

Vyanada işğalçıya verilən əsas dərs; ABŞ Ermənistan əleyhinə "düyməyə" basır? Dünyanın 96-cı ordusu regionun ən güclü ordusuna qarşı; Dilqəm və Şahbazın qayıdışı tezləşə bilər...

yazısı səh.8-də

"Amay Abdulla"nın adı yeni qalmaqalda

40 nəfərin Abdulla Abdullayevdən şikayətçi olmasının ilginç səbəbləri var; işdə Göygöl məhkəməsi sədrinin də adı keçir... yazısı səh.14-də

Qudrat Həsənzadə:
"İmtiyazlardan imtina etmədən islahat həyata keçirmək mümkün deyil"

yazısı səh.7-də

Sabah Hüseyn Abdullayev hakim qarşısına çıxarılacaq

yazısı səh.4-də

İlham İsmayilov:
"Suriyadan terrorçu qrupları Qarabağda yerləşdirmək planı var"

yazısı səh.13-də

1 aprel 2019

Deputat "Kazbek" mahnısına görə Qaralovla Usubova müraciət etdi

Milli Məclisin deputatı Fazil Mustafa sosial şəbəkələrdə "Kazbekə şey basım firranım" adı ilə paylaşılan mahnı ilə əlaqədar baş prokuror Zakir Qaralov və daxili işlər naziri Ramil Usubova müraciət edib (teleqraf.com).

Deputatın sözlərinə görə, bu videonu çəkənlər, narkomaniyanı təbliğ edərək belə bir meyhananı səsləndirənlər və rəqs edənlərin məsuliyyətə cəlb edilməsi barədə təcili tədbir görülməlidir. "Bu adamların davranışı birbaşa cinayətə çağırışdır, narkomaniyanın açıq təbliğidir və buna gülən, bunu bəyənen nadan sürüsünə rəğmən, cəmiyyətin az-çox düşüncən insanları bu cür iyrenc təbliğatdan hansı fəsadların törənə biləcəyinin fərqindədirlər. Kim bu videonu bəyənmisə, Allah mütləq onların ocağını nəşələndirəcək, "Kazbek" dol-duranlarla fərəhləndirəcək. Narkomaniyanı təbliğ edən bu fahişələrin başını keçəl vurdurub küçə süpürdülmək ən faydalı islah işi olardı... Burada uşaqları belə bir klipə cəlb edənləri də ifşa etmək unudulmamalıdır", - deyərək Fazil Mustafa qeyd edib.

İran Azərbaycana kartof, soğan ixracına qadağa qoydu

İranda aprelin 4-dən kartof və soğanın ixracı qadağan edilir. "Trend"-in məlumatına görə, bunu İranın sənaye, mədəniyyət və ticarət nazirinin müavini Abbas Qubadi deyib. A. Qubadinin sözlərinə görə, qonşu ölkələrə, xüsusilə İraqa soğan ixracı bu məhsulun qiymətinin bahalaşmasına səbəb olub. Nazir müavini əlavə edib ki, Bazarın Tənzimlənməsi Komitəsi yerli bazarı tənzimləmək məqsədilə kartofla birlikdə soğanın ixracının qadağan edilməsinə qərar verib.

Son günlər ərzində İranda 1 kq soğanın qiyməti 140 min rialı (təxminən 3,33 dollar) keçib. Soğanın bahalaşmasının digər səbəbi Xuzistan və Kirman vilayətlərindəki son yağintılar və yığım problemi göstərilir.

Xatırladaq ki, son vaxtlar ölkəmizdə də soğanın bahalaşması müşahidə olunur.

Abunə daha sərfəlidir - "Yeni Müsavat" abunə kampaniyasını davam etdirir

"Yeni Müsavat" qəzeti oxucularına bəyan edir ki, abunə yazılmaqla qəzeti daha sərfəli qiymətlərlə əldə edə bilərsiniz.

Köşklərdən alınan qəzetin bir nüsxəsi 60 qəpikdir. Abunə ilə qəzetin bir nüsxəsi isə sizə daha ucuz - **48 qəpiyə** başa gələcək.

Aylıq abunə - 12 AZN

3 aylıq - 36 AZN

6 aylıq - 72 AZN

Abunə yazılmaq üçün yaşadığınız ərazidə istənilən poçt şöbəsinə müraciət edə bilərsiniz.

Eyni zamanda Poçt Daşım Mərkəzinin baş ofisi ilə: **(012) 598-49-55** nömrəsi ilə əlaqə saxlaya bilərsiniz. Bundan başqa "Qaya" Mətbuat Yayımı ilə də abunə yazıla bilərsiniz.

Əlaqə üçün telefon: 012-565-67-13, 012-564-48-96

Türk əsgərlərinə Abşeronda abidə ucaldıldı

Abşeron rayonunda dəfn edilən türk əsgərlərinin şərəfinə abidə ucaldılıb. Rəport-un məlumatına görə, Abidənin açılış mərasimi 31 Mart soyqırım günü münasibəti ilə təşkil edilib.

1918-ci ildə Nuru Paşanın komandanlığı ilə Qafqaz İslam Ordusunun erməni-rus işğalçılarına qarşı apardığı döyüşlərdə şəhid olan və Abşeron rayonunun Digah qəsəbəsindəki qəbiristanlıqda dəfn edilən naməlum türk əsgərlərinin şərəfinə abidə ucaldılıb. Abşeron Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı İradə Gülməmmədova, Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinin eməkdaşları və ziyalılar abidənin açılışında iştirak ediblər. Əvvəlcə tədbir iştirakçıları naməlum türk əsgəri məzarlığını ziyarət edib, şəhidlərin xatirəsini ehtiramla anıblar. Şəhidlərin ruhuna dualar oxunub.

Bildirilib ki, Abşeron Rayon İcra Hakimiyyətinin dəstəyi ilə 150 kvadratmetr ərazidə

yaradılan abidə müasir üslubda qurulub, şəhidlik kompleksinin ərazisi genişləndirilib, ətrafda abadlıq işləri görülüb. Mərasimdə çıxış edən İradə Gülməmmədova, Çingiz Güdnəş və rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri Qafqaz İslam Ordusunun 1918-ci ildə ermənilərə qarşı zəfər yürüşündən, azadlıq missiyasından söhbət açıblar.

Qeyd edilib ki, 1918-ci ildə ermənilər Bakı şəhəri ilə yanaşı, Azərbaycanın regionlarında, o cümlədən Abşeron

rayonunun kənd və qəsəbələrində də qırğınlar törədərək günahsız insanları vəhşiliklə qətlə yetiriblər. Diqqətə çatdırılıb ki, Nuru Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İslam Ordusunun əsgərləri köməyə gələrək erməni birləşmələrini darmadağın ediblər. Abşeron rayonunun Digah qəsəbəsində ermənilərlə döyüşdə yerli sakinlərlə bərabər, 9 türk əsgəri də qəhrəmanlıqla şəhid olub. Onlar Digah qəsəbəsindəki qədim məzarlıqda dəfn ediliblər.

AMEA-nın elmi işçisindən iddia: "Artıq Quba soyqırımını məzarlığı dağıldı"

"Quba məzarlığını AMEA-nın Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutu tədqiq edib üzə çıxarıb. Təəssüf ki, həm institut, həm də mən diqqətdən kənar qalmışıq. Nə Cümhuriyyətin 100 illiyində, nə də bu il mənə Quba məzarlığına dəvət etməyiblər. Ona görə də çox incimişəm".

Bunu Modern.az-a açıqlamasında Quba məzarlığı soyqırımının tədqiqatçısı, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi Qəhrəman Ağayev deyib. O, Quba məzarlığının basdırılması heç zaman qəbul etməyəcəyini də bildirib.

"Artıq Quba məzarlığı dağıldı. 2009-cu ildə məzarlığı ziyarət edən cənab prezident bizim ideyamızı bəyənməmişdi. İdeyamız isə ondan ibarət idi ki, məzarlıq şüşə örtük altında qalsın. Sonradan xüsusi komissiya da yaradıldı. O komissiyanın üzvü olmamışam. Nəticədə məzarlığı oradan götürüb yanında quyu kimi yer qazıb torpağın altında basdırdılar. Üzərində isə xatirə abidəsi qoydular. Nə yaxşı ki, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Qubada möhtəşəm kompleks tikilib. Buna görə Heydər Əliyev Fonduna, Mehriban Əliyevaya, cənab prezidentə minnətdarlığımı bildirirəm. Əsas məsələ məzarlığın şüşə örtük altında qalması idi. Ancaq bunu etmədilər. Quba soyqırımını nəinki türk aləmində, eləcə də, bütün müsəlman aləmində canlı soyqırım abidəsi idi. Bu abidə erməni xislətini açıb ortalığa qoymaq üçün maddi sübut idi. Təəssüf ki, bu sübut torpağın altına basdırıldı".

Qeyd edək ki, dünən erməni daşnaklarının bolşeviklərlə birgə azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdiyi mart soyqırımının 101 illiyi tamam olub.

"Diqlas"dakı sahibkarlara veriləcək güzəştli kreditin miqdarı açıqlandı

Bakının Nizami rayonu ərazisindəki "Diqlas" ticarət mərkəzində baş vermiş yanğın nəticəsində zərər çəkmiş sahibkarlara maddi yardımın göstərilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamının icrasının təmin edilməsi məqsədilə İqtisadiyyat Nazirliyində yaradılmış İşçi Qrupu tərəfindən sahibkarların fərdi qəbulu davam edir.

İqtisadiyyat Nazirliyinin mətbuat xidmətindən ONA-ya verilən məlumata görə, martın 29-dan etibarən İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin inzibati binasında (ünvan: Atatürk prospekti 134, telefon: 012-404-04-01) keçirilən qəbulda sahibkarların problemləri, onlara dəymiş maddi ziyan, fəaliyyətlərinin təşkili və davam etdirilməsi ilə bağlı fikirləri öyrənilir, baş vermiş hadisə ilə əlaqədar fəaliyyətlərinin bərpa edilməsində yaranmış çətinliklər və bu istiqamətdə görülməsi zəruri olan işlər müzakirə olunur.

Martın 30-da İşçi Qrupu tərəfindən 268 sahibkar fərdi qaydada qəbul edilib. Qəbul zamanı aparılmış müzakirələrin nəticəsi olaraq 245 sahibkar 6066 m2 sahədə ticarət obyektinə ehtiyaclarının olduğunu bildirib və bu istiqamətdə işlərə başlanılıb.

İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən ticarət mərkəzləri ilə aparılmış müzakirələr nəticəsində əldə olunmuş razılığa əsasən ilkin olaraq Bakı şəhərinin müxtəlif ərazilərində yerləşən ümumi sahəsi 12000 m2 olan 350-yə yaxın ticarət obyektini 5 ay icarə haqqı ödənilməməklə şərti ilə istifadə etmələri üçün sahibkarlara təklif edilib.

Qəbul zamanı İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun vəsaitləri hesabına güzəştli kreditlərin verilməsi imkanları da sahibkarların diqqətinə çatdırılıb və 220 sahibkar 8,5 milyon manat güzəştli kreditdən istifadə etmək istədiklərini bildirilib. Bununla bağlı Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən həmin sahibkarlarla ilkin işlərə başlanılıb və zəruri məlumatlandırma aparılıb.

Ümumilikdə 29-30 mart tarixlərində İşçi Qrupu tərəfindən keçirilmiş qəbulda 410 sahibkar fərdi qaydada qəbul edilib. Onlardan 346 sahibkar tərəfindən 14,8 milyon manat güzəştli kreditə, 380 sahibkar tərəfindən isə 11,9 min m2 ticarət obyektinə ehtiyac olduğunu bildirilib.

Sahibkarların fərdi qəbulu bu gün də davam etdiriləcək və zərurət yaranarsa, qəbul müddəti uzadılacaq.

Martın 31-də Türkiyədə növbəti bələdiyyə seçkiləri keçirilib. Səsvərmə yerli vaxtla saat 7-dən 16-dək, bəzi bölgələrdə isə saat 8-dən 17-dək davam edib. 57 milyon seçici 5 il boyunca fəaliyyət göstərəcək bələdiyyə üzvlərini seçib. Seçkilərdə 8 min 270 namizəd mübarizə aparıb. Onlardan 630-u müstəqil namizəd olub.

Türkiyə Ali Seçki Qurumunun məlumatına görə, seçkilərdə hakim Ədalət və İnkişaf, Müstəqil Türkiyə, Böyük Birlik, Cümhuriyyət Xalq, Demokrat, Demokratik Sol, Xalqların Demokratik, İYİ, Milliyətçi Hərəkat, Səadət, Türkiyə Kommunist, Azad Mübarizə və Vətən partiyaları iştirak ediblər. Hər seçkidə olduğu kimi, bu seçki də qardaş ölkədə insidentlər ötürməyib. Belə ki, seçkilərdə baş verən olaylar zamanı ölümlər və yaralananlar olub. ONA-nın "Hürriyyət" qəzetinə istinadən verdiyi məlumata görə, Malatyanın Pötürge qəsəbəsində iki qrup arasında qarşıdurma yaranıb. Dava-dalaş zamanı tapançadan atəş açılıb, iki nəfər ölüb. Atəş açan şəxs saxlanılıb. Diyarbəkirin Çüngüş qəsəbəsində isə səsvərmə zamanı çıxan dava-dalaşda 9 nəfər yaralanıb.

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan həyat yoldaşı Əminə Ərdoğanla birlikdə ölkədə keçirilən bələdiyyə seçkilərində səs verib. Trend-in Türkiyə KİV-lərinə istinadən verdiyi məlumata görə, dövlət başçısı İstanbulun Üsküdar rayonunda Səffət Çəbi adına ibtidai məktəbdə səs verib. Cümhurbaşqanı səs vermədən sonra jurnalistlərə açıqlamasında Malatyadakı insidentə də toxunub. O deyib: "Malatyadakı hadisə bizi məyus etdi. Belə bir hadisə olmamalı idi. Orada iki vətəndaşımızın ölümü prezident kimi məni məyus etdi. Hər iki vətəndaşımıza Allahdan rəhmət diləyirəm. Seçkilər bitənə qədər başqa bir şey olmasına ümid edirik. Aprelin 1-dən etibarən bələdiyyə seçkilər mərkəzi sistemə də böyük bir güc qatacaq", - Ərdoğan bildirib.

"Cümhur İttifaqı"nın İstanbul bələdiyyə sədrliyinə namizədi Binəli Yıldırım da səs verib (axar.az). Yıldırım səs verəndən sonra deyib: "Seçkiyə böyük maraq olduğunu görürük. Seçkilər demokratiyanın bayramıdır. Seçimlərin qarşılaşdığımız, birliyimiz, İstanbul üçün xeyirli olmasını Allahdan diləyirəm. İndi artıq çalışma zamanı: İstanbul üçün xidmət etmə, layihə gerçəkləşdirmə zamanı".

Əslən azərbaycanlı olan, "Cümhur İttifaqı"nın İğdırəndə namizədi, MHP-nin tanınmış simalarından biri İsa Yaşar Tezel qeydiyyatda olan seçki məntəqəsində ilk səs verən seçici olub. O bu barədə feysbuq profilində paylaşdığı statusda bunları yazıb: "Haydi bismillah. Şəhərimiz və əziz millətimizin gələcəyi üçün səsimizi verdik. Gözəl günlərin başlanğıcı olsun. Rəbbim utandırmasın".

Onu da bildirik ki, bu seçkilərdə əsas mübarizənin is-

Türkiyədə bələdiyyə seçkiləri keçirildi

Qardaş ölkə daha bir kritik mərhələni adladı; politoloq: "Ankara və İstanbulda müxalifət uğur qazansa, bu, sınıma nöqtəsi ola bilər..."

İstanbul və Ankara şəhərlərində gedəcəyi əvvəlcədən məlum idi. İqtidar paytaxtı və ölkənin ən böyük şəhərini hər vaxt əlində saxlamağa çalışır, müxalifət isə, bu iki şəhərdə qalib gəlib gələcək baxımından əsas siyasi hədəflərini gerçəkləşdirmək istəyirdi. AKP bu şəhərlərə namizəd kimi iki ağır topunu - İstanbuldan Binali Yıldırım və Ankaradan Mehmet Özhasekinin namizədlərini irəli sürmüşdü.

Türkiyənin ana müxalifəti sayılan CHP isə İstanbulda əvvəlki dövrlərdən fərqli olaraq bu dəfə tamamilə yeni profildə namizəd, Beylikdüzü rayonu bələdiyyə başqanı Əkrəm İmamoğluunu irəli vermişdi. Ankarada isə CHP Mehmet Özhasekinin qabağına başqa bir ülkücü və MHP kökənlisi namizədi çıxarmışdı. Bu, 2014-cü ildə Melih Gökçəke olduqca az bir fərqlə məğlub olan Mansur Yavaş idi.

Son anketlər hər iki şəhərdə mübarizənin baş-başa gedəcəyini göstərdi. ORC agentliyinin araşdırmasına əsasən, Binali Yıldırım rəqibi İmamoğlunun qarşısında sadəcə 2% irəlində idi: 49,6%-46,4%. Bu, CHP namizədinin güclü rəqibi arasındakı fərqi qapatdığını göstərdi. ORC Ankarada da üstünlüyü iqtidar namizədinə vermişdi. Buna rəğmən, Türkiyədə seçkilərin anketləri tez-tez yanılıdır. Son illərdə az şahidi olunmamışdı. Siyasi müşahidəçilər CHP namizədlərinin İstanbul və Ankarada qalib gəlməsinin sürpriz olmayacağını belə deyirdilər.

Azərbaycanda da bu seçkilər olduqca maraq doğururdu. Əksəriyyət "Cümhur İttifaqı"nın çətinliklə olsa da qalib gələcəyini düşünürdü.

Qəzet çapa gedərkən hələ qardaş ölkədə seçki həyəcanı bitməmiş, yeni ilkin nəticələr açıqlanmamışdı. Bu səbəbdən nəticələr barədə məlumat verə bilmədik.

Politoloq Əhəd Məmmədli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında "Cümhur İttifaqı"nın şanslarını yüksək dəyərləndirdi: "Türkiyə iqtidarı üçün bu bələdiyyə seçkilərinin önemi ikiqat böyük idi. Qardaş ölkədə bələdiyyələr xalqa hər zaman canlı təmasda olan ən böyük dövlət strukturudur. Üstəlik, nəzərə alsaq ki, bu seçkilərdən sonra Türkiyədə 4 il seçki olmayacaq, bu, seçkilərin nəticəsinin qardaş ölkə üçün çox önəmli olduğunu göstərirdi. "Cümhur İttifaqı" bu seçkilərdə də qalib gəlsə, rahat şəkildə dövlətlərini qoyduqları Qızıl alma, Ağ Sancaq hədəflərinə aparacaqlar. Sürprizlər yaşansa belə, dövlət idarəetmə ipləri AKP-də qalacaq. Unutmayaq ki, Türkiyə prezident üsul idarəsinə keçib. Parlamentdə də tam üstünlük "Cümhur İttifaqı"ndadır. Bu seçkilərdə əsasən də Ankara və İstanbulda müxalifət uğur qazansa, bu, hərədə sınıma nöqtəsi ola bilər. Müxalifət kiçik uğuru ilə ilhamlanıb okeanın o tayındakı sahilərdən göstəriş və dəstək alaraq Venesuela ssenarisini Türkiyəyə gətirmək cəhdi edə bilərlər. Ona görə "Cümhur İttifaqı" üçün bu bələdiyyə seçkilərində qalib gəlmək çox önəmlidir. Qızıl Alma hədəfinə çatmaq, növbəti illərdə rahat hərəkət etmək, daxildən təhlükəsizliyini təmin etmək AKP iqtidarı üçün çox vacibdir. Həmişə olduğu kimi seçkilərə doğru bir neçə sorğu var idi. Birilərdə iqtidar, o birilərdə isə müxalifət öndə idi. Bu da normaldır, belə hallara seçkiqabağı

psixoloji basqı deyilir. Bu seçkilərdə əsas diqqət üç böyük şəhərə yönəldi. İstanbulda iqtidar ağır artilleriyası olan keçmiş baş nazir Binəli Yıldırım döyüşə atdı. Fikrimcə cüzi üstünlüklə olsa belə Binəli Yıldırım Türkiyənin, türk dünyasının ən böyük şəhərində qalib gələcək. Ankarada da AKP-ni üstün görürəm. Yalnız hakim partiyasının namizədinin təbliğat boyu performansını zəif gördüm. Bu vəziyyəti Ərdoğan şəxsən Ankara mitinqlərində iştirak etməklə düzəltdi. Ümumiyyətlə, Ərdoğan amilinin AKP üçün nə qədər önəmli olduğunu yenə də gördük. İzmirdə çox güman ki, yenə də CHP udacaq, amma burada ilk dəfə AKP-nin 40% yığmaq ehtimalları var. Ankaradan fərqli İzmirdə AK Partiyasının namizədi belkə nüfuzlu olmasa da, amma daha xarizmatikdir. İç Anadoluda "Cümhur İttifaqı"n, Ege bölgəsində isə müxalifətin qalib gələcəyi düşüncəsindəyəm. Cənubi-Şərqi regionunda AK Partiyasının HDP-dən yeni səsler alacağı fikrindəyəm. Türkiyənin digər iri şəhərləri Bursa, Trabzon, Konya, Kayseride "Cümhur İttifaqı"nın zəfər çalacağını düşünürəm. Düzdür, Bursada müxalifətin çox ciddi müqavimət göstərəcəyini ehtimal edirəm. Antalyada vəziyyət 50-50-yədir. Bir nüansı da diqqətinizə çəkmək istəyirəm ki, son prezident seçkilərindən fərqli olaraq, bu bələdiyyə seçkilərində müxalifət zəif mitinq performansını göstərdi. İqtidar isə əksinə, xüsusən də İstanbul və Ankarada möhtəşəm mitinqlər keçirdi. Bunlar da hakimiyyətin bu seçkilərdə daha əzici üstünlüklə zəfər çalacağından xəbər verir".

□ Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Diqqət! Bu gün aprelin biridir

1 apreldə hansı məşhur aldanıb və yaxud aldadıb? Arif Quliyev: "Məni hələ aldadan olmayıb..."

Bu gün 1 aprel dünyanın bir çox ölkələrində beynəlxalq bayram kimi olmasa da, əyləncə, aldatmaq günü kimi qeyd olunur. Adətən insanlar 1 apreldə bir-birləri ilə zarafatlaşır, təbəssüm yaratmağa çalışırlar. Bəzən bu günü "Gülüş günü", bəzən də "Axmaqlar günü" adlandırırlar.

Ümumiyyətlə, 1 aprel haqqında müxtəlif versiyalar var. Onlardan biri də budur ki, qədim Romada təxminən 2000 il əvvəl hazırkı gülüş gününə oxşar bayramlar təşkil edilib və bu bayramı ağılsızların günü adlandırılıb. Hər şey isə qapı qulluqçularından birinin imperator Konstantin zarafatla gülüşün dövlətə onun özündən çox fayda verə biləcəyini deyəcək qədər ürəkəlməsindən başlayıb. Konstantin ona söylədiklərini həyata keçirmək imkanı verib və xüsusən qərar çıxarıb ki, ilin bir günü Romalı zarafatçı şəxs idarə etsin. Həmin tarixdə ölkənin hər yerində insanlar gülür və müxtəlif zarafatlar ediblər.

O da məlumdur ki, qədim zamanlarda bir çox ölkələrdə ildə bir dəfə - məhz aprelin 1-də "İtaətsizlik bayramı" keçirilirdi. Həmin gün adamlar cəzasız olaraq öz hökmdarlarını lağa qoya, gündəlik davranış qaydalarını poza bilər, öz mənfəi emosiyalarını "söndürə bilərdilər". Eyni zamanda, səfehər kralı və ya zarafatlar kralı təyin edər, şənələr, lətifələr söyləyirdilər. "Səfehər Günü"ndə maska geyinmək qayda idi. Çünki belə etdikdə daha təhlükəsiz halda "xuliqanlıq etmək" mümkün idi.

Rusiyada isə gülüş gününün tarixi Pyotr hakimiyyəti zamanına təsadüf etdiyi bildirilir. Həmin vaxt aprelin 1-də şəhər Peterburqda əvvəllər yanığın təhlükəsindən xəbər verən həyəcan siqnalı çalınıb. Həminin yerindən dik atılmasına baxmayaraq, bu, zarafat yana tədbir idi...

Bununla yanaşı, 1 aprel dünyanın bəzi ölkələrində xoşbəxt olmayan gün də hesab olunur. Məsələn, əvvəllər Almaniyə və Avstriyada hesab edilirdi ki, bu tarixdə anadan olan adamın həyatda bəxti gətirməyəcək. Səbəb isə budur ki, aprelin 1-də İsa Məsihi satan İuda anadan olub. Şeytanın göydən yerə endiyi gün kimi dəyərləndirilən həmin tarixdə kəndlərdə heç kəs işləməmiş. Həm böyük, həm də uşaqlar bir-birlərini aldadaraq əslində yerinə yetirilməsi mümkün olmayan tapşırıqların arxasınca göndərilmiş.

Lakin hazırda dünya əhəlisinin 70 faizi 1 apreli gülüş günü kimi qeyd edir, dost-tanışla zarafatlaşır. Azərbaycanda da sovet dövründən başlayaraq 1 aprel günü zarafat, gülüş günü kimi qeyd edilir.

Arif Quliyev

Maraqlıdır, bəs məşhurlardan kimlər bu gün aldadıb və yaxud aldanıb? Xalq artisti Rasim Balayev 1 aprel günü heç kəsə zarafatlaşmadığını, bunu bəyənmediyini bildirdi.

Xalq artisti Arif Quliyev isə adətən başqalarını aldatdığını, lakin özü aldanmadığını dedi: "Əslində bir qədər zarafat etməkdən çəkinirəm, çünki zarafat qəbul edə bilməyənlər, inciyənlər ola bilər. Amma xatırlayıram ki, illər öncə Mingəçevirdə işləyəndə qəzetdə belə bir elan verirdim ki, "aprelin 1-i mənim gülüş gecəm keçiriləcək". Məkanın yerini də yazmışdım. İnsanlar həmin gün gəlib gördülər ki, məkan bağlıdır, qapısının üstündə isə belə bir elan var - "Gələrsən, görərsən, gülərsən". İnsanlar bunu oxuyub, gülüb, getmişdilər (gülür). Mənim özümü isə hələ aldadan olmayıb. Aldat saydılar, adım Arif Quliyev olmasdı (gülür). Yeni 1 aprel günü tapa bilməyiblər ki, aldatsınlar. Bir dəfə də 1 aprel günü 3 nəfər harasa gəldirdik. Taksi sürücüsünə dedim ki, bizi Əhmədli qəsəbəsinə apararsız? Soruşdu ki, "Neçə nəfərsiniz?" Dedim 4 nəfər. Dedi "Necə yeni, axı siz 3 nəfərsiz?". Dedim bəs özünüzü saymırsız? Siz də axı bizimlə gedirsiniz. O gün isə bərk ağrıdığım üçün həkimə getmişdim. Həkim mənə yazılı kağız verib dedi ki, qorxma, öləne qədər yaşayacaqsan".

□ Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat" Musavat.com

Tonoyanın hədəsi, Quterresin çəpiyi

Elşad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

Martin 1-də Minsk Qrupunun həmsədrləri bölgə-mizə səfərdən sonra sevincək bəyanat yaydılar ki, bəs, liderlər görüşü razılıq verib. Vasitəçilər həm də əhalini sülhə hazırlamaq barədə regionda gedən diskussiyaları "məmnunluqla qarşıladılarını" da demişdilər.

Ardınca nə baş verdi? Ermənistan hakimiyyəti Mehridə qiyam qaldıran əsgərləri Qarabağa - sürgünə (!) göndərdi. Özü də dünyanın gözünün içinə baxa-baxa! Üstəlik, etiraz edən valideynlərə dedilər ki, burada qeyri-adi nəşə axtarmağa dəyməz, sadəcə, hərbiçilərin yerdəyişməsi həyata keçirilib. Erməni əsgərlərinin anaları bu məsələyə münasibətdə həmsədrlərdən, lap elə beynəlxalq təşkilatlardan daha ədalətli oldular. Heç olmasa illər öncə İrəvana "Qarabağa əsgər göndərmə" çağırışı edən, bununla bağlı xüsusi qətnamə yayan Avropa Parlamenti də etiraz səsini ucaltmadı.

Ardınca da... Vyana görüşündən iki gün qabaq ermənilər Azərbaycan əsgərini qətlə yetirdilər. Amma nə ATƏT-dən səs gəldi, nə matətdən. Bu mənada David Tonoyanın ABŞ-dən banlaması niyə təəccüb doğurmaldır ki?

Düzdür, Vyana görüşündən fəvqəladə gözlənti yox idi və əsaslı heç nə baş vermədi. Ola bilsin ki, nəticə olaraq əsir və girovların dəyişdirilməsi istiqamətində addımlar atılsın. Ancaq Paşinyanın Kəlbəcər girovlarını geri qaytaracağı da şübhəlidir. Vyana qayıdan kimi, Bakı Saakyana telefon açıb ona "doklad" edən birisindən bu addımı gözləmək olmaz. Uzağı, deyəcəm "gedin, Qarabağa danışıq". Amma hər halda, uzun fasilədən sonra rəsmi danışıqlara start verilməsi müəyyən ümidlər yarada bilər. Ancaq...

Ermənistanın müdafiə naziri David Tonoyanın təhdidi bu ümidlərə də yer qoymur. Tonoyan deyib: "Ermənistanın müdafiə naziri kimi deyirəm ki, mən, "ərazi qarşılığında sülh" formülünü dəyişdirmişəm. Artıq biz bunun tam əksini edəcəyik, yəni "yeni ərazilər üçün yeni müharibə". Heç bir ərazi güzəştli olmayacaq. Qarşılıqlı kompromislər isə mümkündür". Bu, həm də o deməkdir ki, "Paşinyan kimdir, burda mən varam!"

Onu danışdıran kimdir? Burada tək erməni diasporunun qarşısında "qəhrəman" kimi görünmək cəhdindən söhbət getmir. Şübhəsiz ki, erməni nazir Vyana hansısa uğurun əldə olunmaması üçün əlindən gələni edən Rusiyadakı dairələrin sifarişini yerinə yetirib. Qazaxıstanın Ust-Kamenovoqorsk şəhərində doğulmuş Tonoyan Rusiyadakı dairələrin təsiri altındadır. Onun məhz növbəti sülh danışıqları aparıldığı vaxt yekə-yekə danışıması səbəbsiz deyil. Rusiya Vyana görüşündən heç də məmnun deyildi. Ermənistan XİN başçısı gecə ilə Lavrovun yanına əbəs yerə getməmişdi ki...

Nazir təyin olunandan bir həftə sonra Naxçıvan istiqamətindəki strateji mövqeləri itirən və bunu əhəldən gizləyən Tonoyan təbii ki, elə ötən həftə Qarabağda iki əsgərinin güllələnməsi faktını da ört-basdır etmək üçün belə hay-küy salır. Ancaq bu bəyanatın yalnız daxili ictimaiyyətə yönəldiyini də iddia etmək olmaz. Erməni nazir təxribatlar seriyasını davam etdirir. Onun bu sahədə təcrübəsi var, 2016-cı ilin aprel döyüşləri zamanı müdafiə nazirinin müavini olan David Tonoyan həmin təxribatlara rəhbərlik edənlərdən olub. O zaman Azərbaycan və Ermənistan liderləri Nüvə Təhlükəsizlik Sammiti çərçivəsində bir araya gələcəkdilər. Martin 31-də Vaşinqtonda sammit başlayır, aprelin ilk günü isə Ermənistan mövqelərimizə hücum keçdi... Sözsüz ki, ABŞ-ın moderatorluğu ilə keçiriləcək görüşü pozmaq planı olub.

Vyana görüşündən sonra da hər an vəziyyət gərginləşə bilər. Azərbaycanın rəsmi qurumlarının cavabı mənə, çox yumşaqdır. Ermənistan cavabı daha sərt şəkildə verilməlidir. Qoy Tonoyan və digər yanlar görsünlər başından böyük danışmağın nəticəsi necə olur...

Keçən il həmin bu Tonoyan demişdi ki, Ermənistan 2016-cı ilin aprel müharibəsindən hərbi dərs çıxarıb. Amma son bəyanatı əksini deyir. Apreldir. Dərsini oxumayan nazirin dərsə getmək vaxtıdır.

BMT-nin baş katibi Antonio Quterres isə Ermənistanın zibilliyə atdığı BMT-nin 4 qətnaməsinin həllini tələb etmək əvəzinə, Vyana görüşündən məmnunluqla ifadə edib. Bəlkə də bir Tonoyana da çəpik çalasan, cənab Quterres! Tonoyan Azərbaycanı Nyu-Yorkdan hədələyib - 26 il əvvəl Qarabağa dair 4 qətnamənin qəbul olunduğu BMT baş ofisinin yerləşdiyi şəhərdən. Bəlkə elə Quterresin yanında olmuş, kim bilir...

Martin 26-da "Diqlas" Ticarət Mərkəzində güclü yanğın baş verdi. Məlumatlara görə, Binanın yanğından tam şəkildə mühafizə olunan sahəsi isə 275 kvadratmetr təşkil edib. Belə ki, yanğından tam qorunan 175 kvadratmetrlik sahə binanın sağ yan hissəsinə, 100 kvadrat metrlik sahə isə binanın ön hissəsində yerləşən mağazalara aiddir. Binanın ümumi sahəsi 17 559 kvadratmetrdir.

Yanğın nəticəsində zərər gören sahibkarlara iqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən 5 aylıq icarə haqqı ödəmədən 5 müxtəlif obyektlərdə ticarətlə məşğul olma imkanı yaradılıb. İstəyən sahibkar bu imkandan yararlanabilir.

Yanğından sonra "Yeni Müsavat"ın reportyor qrupu olaraq "Diqlas" Ticarət Mərkəzinin qarşısında olduğumuz zaman sahibkarların içəri keçib, mallarına baxmaq istediklərini müşahidə etdik. Lakin onlara bildirildi ki, yanğından sonra ticarət mərkəzinin binasına daxil olmaq yasaqdır. Mütəxəssislər söylədilər ki, bu binanın konstruksiyalarının hansı vəziyyətdə olması məlum deyil. Ona görə də içəri daxil olunarsa, təhlükəli vəziyyət yaşana bilər.

Bəs "Diqlas" Ticarət Mərkəzinin yanğından sonra sağ qalan konstruksiyaları söküləcəkmidi?

Əldə etdiyimiz məlumata görə, hazırda müvafiq qurumlar və eləcə də yaradılmış komissiya tərəfindən bu yöndə işlər aparılır. Mütəxəssislər binanın

"Diqlas"ın yanmış binasının aqibəti necə olacaq?

Mütəxəssis: "Bəzən binanı yenidən tikmək bərpa etməkdən ucuz başa gəlir..."

vəziyyətinə baxış keçirib, konstruksiyaların yükötürmə qabiliyyəti ilə tanış olurlar.

"Yeni Müsavat"a danışan ekspert Əzim Məsimov bildirdi ki, bu kimi hallarda bəzən binanı yenidən tikmək bərpa etməkdən ucuz başa gəlir: "Bunun üçün də yoxlamalar aparmaq lazımdır. Mütəxəssislər ilk olaraq vizual yoxlamadan sonra biləcəklər ki, binanın bərpası nə dərəcədə mümkündür. Təbii ki, yoxlama aparmadan konkret söz demək çətinidir. Belə hallarda binanın yanar konstruksiya-

ları sıradan çıxır. Arakəsmələrə də baxıb, yoxlama aparmaq lazımdır. Belə yanğın zamanı beton örtüklər, arakəsmələr də zərər görür. Özü də bu cür yanğında betonun ciddi şəkildə zərər görməsi halı qaçılmazdır. Əgər elədirsə, o zaman bina sökülüb, yenidən inşa olunmalıdır. Əsas dayaq zərər görməyib, bərpa işlərini aparmaq olar. Texniki baxış və texniki nəticəni ortaya qoymaq lazımdır".

Onu da qeyd edək ki, Bakıda və eləcə də Sumqayıtda baş

verən bu kimi yanğın zamanı əksər hallarda binalar yenidən bərpa olunub. Məsələn, 2015-ci ildə Binəqədi rayonunda yerləşən 16 mərtəbəli yaşayış binasında güclü yanğın baş verdi. Yanğın nəticəsində binada olan 15 nəfər dünyasını dəyişdi. Daha sonradan bina təmir olunaraq, normal vəziyyətə gətirildi. Hazırda da həmin binada yaşayış var. Mütəxəssislər bildirirlər ki, bu kimi binaların yanma səbəbi onların üzlükləridir. Yanğın zamanı da əsasən həmin üzlüklər və ona yaxın divarlar zərər görürlər ki, bunlar sonradan bərpa etmək asan olur. "Diqlas" Ticarət Mərkəzinin üzlüyü tez alışan penoplas adlandırılan maddədən ibarət olmayıb. Eləcə də Sumqayıtda yerləşən "Karvan" Ticarət Mərkəzində də dəfələrlə yanğın baş verib. Yanğından sonra ticarət mərkəzi bərpa olunaraq, yenidən istifadəyə verilib.

"Diqlas" Ticarət Mərkəzi ilə bağlı hansı qərarın verilecəyi isə mütəxəssis rəyindən asılı olacaq...

Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Sabah Hüseyn Abdullayev hakim qarşısına çıxarılacaq

İş üzrə 30 zərərçəkən, 10 təqsirləndirilən şəxs var

Aprelin 2-də Bakı Hərbi Məhkəməsinə sabiq deputat Hüseyn Abdullayevin cinayət işi üzrə məhkəməyə hazırlıq iclası keçiriləcək. Cinayət işinin baxılması üçün Hərbi Məhkəməyə göndərilməsi təsədüfi deyil. İş üzrə sabiq deputatla birgə ittiham edilən 9 nəfərdən 8-i Dövlət Sərhəd Xidmətinin əməkdaşları, digər 1 şəxs isə Hüseyn Abdullayevin anası Zeynəb Abdullayevadır.

Hüseyn Abdullayevə ümumilikdə 14, təqsirləndirilən hərbiçilərə 8, sabiq deputatın anası Zeynəb Abdullayeva isə 3 maddə ilə ittiham elan olunub. Cinayət işi üzrə zərərçəkmiş şəxs qismində 30 nəfər tanınıb. Hakim qarşısına çıxarılacaq DSX hərbiçiləri bu şəxslərdir: Həbib İbrahimov, Xəlil Əliyev, Namiq Babayev, İntiqam Süleymanov, Pərviz Kazimov, Nazim Əliyev, Zaur Quliyev. Cinayət işinə hakim Həbib Həsənovun sədrliyi ilə baxılacaq.

Qeyd edək ki, Vergilər, Daxili İşlər nazirlikləri və Baş Prokurorluğun birgə məlumatına görə, "Araz INC" MMC-də 1 milyon 436 min manat məbləğində vəsaitin dövlət büdcəsinə

nə ödənməməsi faktı üzrə 7 iyun 2013-cü il tarixdə Cinayət Məcəlləsinin 213.2.2-ci (vergi ödəməkdən yayınma) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb. Cəmiyyətin fəaliyyətinə faktiki rəhbərlik etmiş Hüseyn Abdullayev iş üzrə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilib, Azərbaycan ərazisindən kənarda istintaqdan gizləndiyi üçün barəsində məhkəmə qərarı əsasında həbs qətimkan tədbiri seçilməklə "İnterpol" xətti ilə beynəlxalq axtarış elan olunub. 3 oktyabr 2016-cı il tarixdə Hüseyn Abdullayevə ümumilikdə 1 milyon 810 min manat məbləğində vergiləri dövlət büdcəsinə ödəməkdən

yayırdırması və xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunduğu halda belə razılıq almadan tikinti-quraşdırma işlərini həyata keçirərək 966 min manat məbləğində gəlir əldə etməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edildiyindən Cinayət Məcəlləsinin 192.2.2 (qanunsuz sahibkarlıq) və 213.2.2-ci maddələri ilə yenidən ittiham elan edilməsi barədə qərar çıxarılıb. Təqsirləndirilən şəxs Hüseyn Abdullayev Türkiyə ərazisində tutularaq 22 aprel 2018-ci il tarixdə Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarına təhvil verilib. Bundan başqa, ayrı-ayrı vətəndaşların Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla

Mübarizə İdarəsinə daxil olmuş müraciətləri əsasında 14 fevral 2018-ci il tarixdə başlanmış cinayət işi üzrə Hüseyn Abdullayevin 2006-cı ildən 2018-ci ilədək olan müddət ərzində faktiki nəzarət etdiyi "Araz-İnşaat" ASC-də onun tapşırığına əsasən müəssisənin idarə olunmasını həyata keçirən Namiq Babayev və digər təqsirləndirilən şəxslərlə qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında cəmiyyətə məxsus obyektləri müxtəlif vaxtlarda ayrı-ayrı şirkətlərə icarəyə verərək ümumilikdə 1 milyon 374 min manat məbləğində gəlirlərin cəmiyyətin kommunal xidmət və sair xərclərinin ödənilməsinə sərf olunmasına dair digər səhmdarlara yalan məlumat verməklə 13 min 373 manat məbləğində dividendləri vahid qəsdlə ələ keçirib zərərçəkmiş şəxslərə xeyli miqdarda maddi ziyan vurmaqla dələduzluq etməsinə şübhələr müəyyən edilib. Eləcə də Hüseyn Abdullayevin dəfələrlə Namiq Babayev vasitəsilə, daha sonra isə Almaniyadan istifadəsində olan telefondan "Autist Uşaqların Reabilitasiyasına Kömək" İctimai Birliyinin sədri Elnur Məmmədova zəng edərək onun və ailə üzvlərinin ünvanına nalayiq ifadələr işlədib, tələblərinə əməl etməyəcəyi halda onları məhv edəcəyi ilə hədələyərək icarə müqaviləsi şərtlərinə görə hər ay ödəməli olduğu 3 min manat icarə haqqı əvəzinə onun nümayəndələrinə 6 min manat pul ödəməsinə hədə-qorxu ilə tələb etməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

E.MƏMMƏDLİYEV,
"Yeni Müsavat"

Ötən həftə "Diqlas" Ticarət Mərkəzində baş verən yanğın nəticəsində yüzlərlə sahibkara zərər dəydi. Sahibkarlar yanğından sonra ticarət mərkəzinin qarşısına toplaşdı, "Diqlas"ın rəhbərliyindən kompensasiya tələb etdilər. Lakin onlara bildirildi ki, mağazaları sığortalanmayıb, ona görə də kompensasiya haqqında danışımağa dəyməz.

Bütün bu proseslərin fonunda ölkə prezidenti sahibkarlara dəstək olub, onların zərərinin qarşılamağı ilə bağlı göstəriş verib, 2019-cu il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan İqtisadiyyat Nazirliyinə ilkin olaraq 3 milyon manat ayrılması ilə bağlı sərəncam imzaladı. Hazırda yaradılan xüsusi komissiya sahibkarlara dəyən zərərin hesablanması istiqamətində işlər aparır.

Bu məsələ parlamentin plenar iclasında da müzakirə edildi. Deputatlar məsələ ilə bağlı fikirlərini bildirib, Azərbaycanda güvənli sığortası sisteminin olmamasını qabartdılar. Belə ki, deputat Fazil Mustafaya bildirdi ki, Azərbaycanda güvənli sığortası sistemi yaratmaq lazımdır: "Biz 'Sığortası haqqında' qanunu tam dəyişdirməliyik və onu işlək vəziyyətə gətirməliyik. Bu məsələdə

insanları da qınamaq düzgün olmaz, çünki bu sahəyə inam yoxdur. Bu məsələdə yeganə öz funksiyasını yerinə yetirən dövlət başçısı oldu. Əslində ona aidiyyəti olmayan məsələni - özəl sektorun problemini öz üzərinə götürdü ki, vətəndaşlar vəziyyətdən çıxsa bilsinlər".

"Yeni Müsavat" a danışan iqtisadçı alim Fikrət Yusifov bildirdi ki, Azərbaycan sığortası sahəsində digər inkişaf etmiş ölkələrdən geri qalır: "Ona görə də cənab prezident keçirdiyi müşavirədə haqlı olaraq bu məsələyə qayıdıb, Azərbaycanda sığortası sahəsində boşluğun olduğunu bildirdi. Dövlət başçısı qeyd etdi ki, bunu bir çox hallarda görürük və misal kimi son zamanlar Şamaxı, İsmayilli, Ağsuda baş verən zəlzələdə zərər görmüş və sığortalanan minlərlə evi göstərdi. Ölkə başçısı da sahibkarlara məsləhət gördü ki, onlar öz əmlaklarını

Ekspert güvənli sığortası sistemini əngəlləyən səbəblərdən danışdı

Fikrət Yusifov: "Əslində bu kimi hallarda binanın sığortalanamamasına görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulur"

sığortalasınlar. Bu kimi bəd-bəxt hadisələrin qarşısını almaq üçün sığortası sistemləri yaradılır. Cənubi-Şərqi Asiya ölkələrinin içərisində eləsi var ki, orada sığortası ödənişlərinin ümumi həcmi, həmin ölkələrin ümumi daxili məhsulunun (ÜDM) 15-20 faizinə qədərini təşkil edir. Azərbaycanda isə bu, heç 1 faiz də deyil. Ötən il ölkəmizdə ÜDM-in həcmi 80 milyard manat civarında olub. Belə halda biz əgər sığortası ödənişlərinin həcmi ÜDM-in 10 faizi qədərində təşkil edə bilsək, bu, 8 milyard manat sığortası fondunun formalaşması deməkdir. Bu fondla da belə təbii hadisələri qarşılamaq mümkündür".

F.Yusifova görə, baş verən hadisələr göstərdi ki, sığortası bazarında ciddi problemlər var və bu bazar tam olaraq tənzimlənməyib: "İnkişaf etmiş ölkələrdə bir çox hadisələr baş verib ki, həmin hadisələrdən sonra sığortası şirkətləri çox böyük məbləğdə kompensasiya ödəyiblər.

Hətta elə hadisələr olub ki, sığortası şirkətləri müflis olma həddinə qədər gəlib, ancaq öz nüfuzlarını bu addımları ilə qoruya biliblər. Qanunla "Diqlas"ın binasının sığortalanamaması məcburidir. Yeni "İcbari Sığortalar haqqında" qanunda göstərilib ki, daşınmaz əmlakın sığortası icbaridir. Mən kəndlərin birində gedən verilişimdə bu məsələni müzakirə etdiyim zaman qonağım olan hüquqşünas da bildirdi ki, əslində bu kimi hallarda binanın sığortalanamamasına görə qanunla cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulub. Əmlakın sığortalanamaması üçün çox böyük tariflər də mövcud deyil. Bununla bağlı araşdırma apardım və gördüm ki, istər xarici ölkələrdə, istərsə də Azərbaycanda bu tariflər elə də böyük məbləği əhatə etmir. Təxminən malın dəyərindən 0.3-0.6 faiz sığortası haqqı tutulur. Təbii ki, müəssisədə yanğın təhlükəsizliyi qaydaları da gözlənilməlidir. Sahibkar çəkinmədən sığortalanmaya getməli-

dir ki, öz sığortasını təmin etsin. Bu gün növbəti dəfə ölkə prezidenti vətəndaşının yanına olduğunu göstərdi. O, yenə də humanist addım atdı. Bəs qanuni baxımdan necə olmalı idi?"

Ekspertə görə, əslində qanunlarla bu vəsait büdcədən ödənilməli deyildi: "Bunu sığortası şirkəti etməliydi. Hər bir şəxs məsuliyyətini dərk etməlidir. Ölkədə qeyd etdiyimiz kimi, xeyli sayda ticarət mərkəzi var. Bunların hamısına dəyən zərəri dövlət qarşılıqla bilməz axı. Sığortası dünyanı keçdiyi yoldur. Biz özümüzdən yeni bir şey icad etmirik. Ona görə də sahibkarlar bu məsələdə diqqətli olmalıdır. Belə ticarət mərkəzlərində yanğın təhlükəsi olduqca yüksəkdir. Biz, bunu son zamanlar da görmüşük. Ən azından ticarət mərkəzini heç olmasa yanğından sığortalamaq lazımdır. Araşdırma zamanı onu da öyrəndim ki, bəzi hallarda sığortası şirkətləri müəssisəni, əmlakı sığortalamaq istəmir. Sığortası kampa-niyası özünü riskə atmır. Bu kimi hallarda onlar riskləri qiymətləndirir və hesab edirlər ki, risklər çoxdur. Təbii ki, əgər ticarət mərkəzində yanğından təhlükəsizlik qaydalarına əməl olunmayıbsa, sığortası şirkəti riskə girmək istəmir. Sığortası şirkəti də biznesini bir növüdür. O da öz biznesini risk altına almaq istəmir. Ona görə də boşluqlar doldurulmalıdır. Cənab prezidentin dediyi boşluqlar içərisində bu məqam da yer alır. Əgər ticarət mərkəzi yanğından təhlükəsizlik qaydalarına ciddi şəkildə əməl edirsə, nə üçün sığortalanamalıdır? Bundan sonrakı dövrdə sığortası bazasının əsaslı şəkildə formalaşması üçün çalışmalıyıq. İnsanlarda sığortası şirkətlərinə inamın formalaşması da əsas məsələdir. Bunun da yaranması üçün işlər aparılmalı, sığortalaların ödəniş sistemləri sadələşdirilməlidir".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

3 azərbaycanlı deputatın ABŞ-da verdiyi açılış mesajları - hədəf

Qabil Hüseyinli: "Amerika ilə işləmək daha vacibdir"

Azərbaycan parlamentinin üç deputatı - Səməd Seyidov, Asim Mollazadə və Sahibə Qafarova Amerikaya səfər ediblər. Virtualaz.org xəbər verir ki, səfərin əsas məqsədi hökumətin həyata keçirdiyi siyasi islahatlara dəstəyi təmin etmək olub.

Deputatlar ABŞ paytaxtında bir həftə ərzində Konqresin bir sıra mühafizəkar üzvləri ilə görüşüblər. Həmçinin, İsrailin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə Amerika Komitəsinin nüfuzlu yəhudi lobbisi qruplaşmasının (AIPAC) təşkil etdiyi illik siyasi konfransda iştirak ediblər.

"Biz siyasi islahatları başlatmaq üçün Vaşinqtona gəlmişik və böyük məmnuniyyətlə, zövqlə demək istəyirik ki, bu təşəbbüsü anlamağa, dəstəkləməyə hazır olan insanlarla görüşdük". Bunu S.Seyidov Azərbaycan hakimiyyətinin peşəkar lobbicilərinin və diaspor nümayəndələrinin qarşısında çıxışı zamanı deyib.

"Mən ümid edirəm ki, bu

hələ başlanğıcdır və bu dayanıqlı inkişaf davam edəcək. Biz Azərbaycan nümayəndələri olaraq bunun üçün əlimizdən gələnlərdən hər şeyi edəcəyik" - Səmədov əlavə edib. O, Azərbaycanda "daha böyük islahatlar" vəd edib. Lakin o, hansı islahatlardan söhbət getdiyini və həmin islahatların nə zaman həyata keçiriləcəyini dəqiqləşdirməyib.

"Azərbaycan dəyişən Qafqazda: daxili və xarici siyasət-də dəyişiklik" adlı tədbirin təşkilatçılarının sözlərinə görə, Azərbaycan bu yaxınlarda ölkənin iqtisadi və sosial siyasətini modernləşdirmək üçün bir sıra islahatları həyata keçirib. Deputat Mollazadə isə çıxışında bildirdi ki, islahatlar üçün "islahatçılar" lazımdır. Onun sözlərinə görə, gənclər ABŞ və Avropa tərəfindən köməyin əsas mənbəyi olmalıdır: "Bizə məmurların tamamilə fərqli davranışları lazımdır, hansı ki, onlar hər şeyə nəzarət etmək kimi sovet ənənəsini yaddan çıxarmalıdır".

Üç deputatın təmsilində Azərbaycanın Birləşmiş Ştatlara hansı mesajları ünvanladığı yönündə müxtəlif fikirlər səslənir. Sabiq dövlət müşaviri Qabil Hüseyinli "Yeni Müsavat"a səfərin məqsədləri barədə ehtimallarını bölüşdü: "Kimlərsə keçirdiyimiz islahatları bəyəndirməyə məcbur deyilik. Hər bir ölkədə siyasət həmin ölkənin siyasi rəhbərliyi tərəfindən həyata keçirilir. Ortada siyasi iradə varsa, islahatlar ardıcıl xarakter almağa başlayırsa, demək ölkə qamətini düzəldib sürətli addımlarla irəliləmək, əvvəlki uğurlarını davam etdirmək və ya artırmaq istəyir. Azərbaycanda islahatlar daha çox siyasi xarakter daşıyır. Bu da siyasi idarəçiliklə bağlıdır. Zənnimcə, deputatlar ölkə prezidentinin həyata keçirdiyi siyasi islahatların mahiyyətini icra etmək üçün Amerikaya gəliblər. Niyə məhz Amerika seçilib? Bu sualın da cavabı çox aydındır. Avropa bizə yaxındır, xüsusilə, Avropa Şurasında, ATƏT-də deputatlarla təmsil olunuruq. Deputatlarımız gedən islahatları hamıya çatdırı bilərlər. Amerika ilə işləmək daha vacibdir. Çünki ABŞ uzun zamandır ki, bir sıra sahələrdə islahatların keçirilməsini tövsiyə edən dövlətlərdən biridir. Burada məsələ ən çox ölkədə siyasi məhbus probleminin qabardılması ilə başlayırdı. Azərbaycanda hakimiyyətin üç qolunun tarixən formalaşmış baxışlara uyğun surətdə qurulması da Amerikanın etdiyi

tövsiyələr içərisindədir. Açıq, demək lazımdır ki, ölkəmizdə bir sıra sahələrdə ciddi nöqsanlar var. Hakimiyyətin üç qolu arasındakı əlaqələr, demək olar, itib. Qanunverici və məhkəmə orqanları icraedici hakimiyyətdən asılı vəziyyətə salınıb. İndiyə qədər ölkə rəhbəri iradəsini ortaya qoyaraq, ciddi struktur islahatları həyata keçirib. Qarşıda hələ bir sıra sahələrdə islahatlara duyulur. Parlamentin özünün belə islahatlara ehtiyacının olduğu heç kəsə şübhə doğurmamalıdır. Elə etmək lazımdır ki, hakimiyyətin üç qolu arasındakı asılılıq vəziyyəti xeyli zəifləsin. Prezident ciddi islahatlara artıq uzun müddətdir ki, start verib, idarəetmədə səmərəliliyin artırılmasını qarşısına məqsəd qoyub. Bütün dünyaya, o cümlədən Amerika görəcek ki, Azərbaycan inamla demokratik dəyişikliklər yolu ilə irəliləyir. Bu dəyişikliklər haqqında, sadəcə, Amerika məlumat verməklə onu göstərmək istəyir ki, Azərbaycan köhnə sovet sistemindən tamamilə qurtulub, özünəməxsus demokratik idarəçilik sistemini keçib. Bu sistem artıq uğurla işləyəcək öz bəhrəsini verməkdədir".

□ Cavansir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

Hər milyonçu 10 tələbə oxutsa...

Xəlid KAZIMLI

Srağagün millət vəkili Qənirə Paşayeva qonaq gəlmişdi, oturub söhbət edərək söz hərlənib-fırlanıb xeyriyyəçilikdən, gənclərə, tələbələrə yardım göstərməkdən danışdı.

Daha dəqiqi, söhbəti bu yerə mən gətirdim, Qənirə xanımın ötən il mənim xahişimlə magistraturada təhsil alan və təhsil haqqını ödəməsində problem yaranmış bir qızı düşdüyü situasiyadan çıxarmasına görə gec də olsa ona minnətdarlığımı bildirdim. Millət vəkili təbi olaraq "istedadlı gənclərə qayğı göstərmək borcumuzdur" dedi və bu sahədəki durumdan danışdı.

Bilən bilir, Qənirə Paşayevanın telefonu susmur, ona ard-arda bu sayaq problemlərin həlli üçün zənglər gəlir və o, bacardığı, gücü yetdiyi qədər ehtiyacları insanlara dəstək olur, olmağa çalışır. Ancaq xanım deputat da etiraf edir ki, bu sahədə vəziyyət ürəkəçən deyil, tək-tək adamların xeyriyyəçiliyi, yanmcılığı ilə durumu düzəltmək mümkün deyil.

Dünya elə bir dövrə qədəm qoyub ki, istedadlı gənclərin ələkdən keçirilib seçilməsi, onlara qayğı göstərilməsi, təhsillərinin davam etdirilməsinə təkan verilməsi az qala ümummilli məsələdir. Yaponiya və Cənubi Koreya gənclərinin hansı elmləri öyrəndiklərini, bir müddətdən sonra hansı elmi ixtiralarla öz ölkələrinə necə faydalı olduqlarını, dövlətlərinə milyardlar qazandırdıqlarını göz önündə tutmaq lazımdır.

Biz də dövlətimizin güclü, xalqımızın öncül olmasını istəyirikse, bu istiqamətdə çalışmalıyıq. Bunun çox sadə yolu var: istedadlı gəncləri seçmək, onların məişət qayğılarını çəkmək, təhsillərini son pillədə davam etdirmələrinə lazımı şərait yaratmaq.

Bu, tək dövlətin görcəyi bir iş deyil. İstər bu ölkənin çöreyi-suyu ilə böyüyən və öz varidatını ölkə xaricində qazanmış milyonçu, milyarder iş adamları, istərsə də öz ölçüyə gəlməz varidatlarını vətəndə əldə edən varlı adamlar bu işə öz töhfələrini verməlidirlər. Onların hərəsi xarici ölkələrin ən yaxşı universitetlərində (məsələn, Harvard, Oksford, Kembric və s.) 5, 10 tələbəni oxutsalar, onların təhsil haqqını ödəsələr, təqaüd versələr, problem həll olunur.

Az-az nümunələr var. Türkiyədə oxuyan 100 tələbənin təqaüd məsələsi həll olunub. Rusiyada yaşayan və qazanan milyarderlərimiz də oradakı gənc həmvətənlərimizə yardım göstərə bilərlər. Eləcə də Ukraynada, digər Avropa ölkələrindəki varlı həmvətənlərimiz də əllərini o daşın altına qoysalar, biz təhsil sferasında mühüm nailiyyətlər əldə edə bilərik.

Bu, ona görə vacibdir ki, xalqımız məhz bütün sahələr üzrə yüksək təhsilli yeni nəslin sayəsində dünya üzərində gedən və min illərdən bəri davam edən yaşayış uğrunda mübarizədə zəif durumda qalmasın, daima güclü olsun, düşmənlərimizlə baş edə bilsin, bu amansız yarışmadan qalib çıxsın.

Bu xüsusda durum ötən əsrin bu vədələrindən fərqlənir. Necə ki, o vaxtlar millətin balalarının təhsili ilə əsasən Hacı Zeynelabdin Tağıyev məşğul olub, bu işə böyük məbləğdə pul ayırıb, indi də yalnız ayrı-ayrı şəxslər bu məsələnin vacibliyini anlaşırlar. Yerdə qalırı, tam əksəriyyət bu cür ümummilli məsələlərə barmaqarası yanaşır.

Əvəzində ötən əsrin əvvəlindəki haramxorluq, harınlıq, xudbinlik daha ifrat şəkildədir. O vaxtlar ölkənin sərvətini istismar edib Peterburqdakilərə, Parisdəkilərə, Berlindəkilərə yedirdənlər, şampən şərabıyla dolu vannalarda rəqqasə çimzdirənlər, amma bir kasıb balasının təhsili üçün 100 manat verməyənlər necəydise, hazırda da bahalı maşınlardan ibarət kolleksiya-qaraj düzəldənlər, ölkə xaricində və öz ölkəmizdəki yaşıl rayonlarda imarətləri qoşa-qoşa tikdirənlər, hər xarici səfərində milyonlar xərcləyənlər də o cür düşünür, bunlar da bir imkansız tələbənin xaricdə daha yaxşı təhsil almasına kömək göstərmirlər.

Bu ənənəyə son qoyulmalıdır. Hər kəs anlalmalıdır ki, dövləti, ölkəni güclü edən onun elmi insanlarıdır. Onların yetişməsinə maya qoymayandan, xərc çəkməyəndən sonra hansı parlaq gələcəkdən danışmaq olar? Alverlə, ticarətlə, iaşə xidməti ilə yalnız baş dolandıranlar mümkün deyil, dünyada baş çıxarmağın yolu isə təhsillə, savadlı, elmi olmaqdan keçir.

Əgər Qənirə Paşayeva kimi bir maarifpərvər və xeyriyyəçi ictimai xadim də bu xüsusda pessimistdirsə, görün, durum nə yerdədir.

İlin ilk rübünün əsas yekunu - iqtisadçı ekspertin şərh

Sosial artımlar, inflyasiya, problemlı kreditlərin həlli və...

2019-cu ilin ilk 3 ayı arxada qaldı. Bu dövr iqtisadi və sosial sahədə verilən qərarlar, aparılan islahatlar baxımından çox məhsuldar bir dövr kimi qiymətləndirilə bilər.

İlin əvvəlindən etibarən minimum əməkhaqqı məbləğinin artırılması, pensiya məbləğinin, müxtəlif istiqamətlərdə sosial müavinətlərin, təqaüdlərin artırılması ictimaiyyət tərəfindən də müsbət qarşılandı. Bundan başqa, son 3-4 ilin ən ciddi problemlı olan problemlı kreditlərlə bağlı müsbət qərar verildi, proses daha çox vətəndaşların xeyrinə həll olundu, hətta borcu yüksək məzənnə ilə ödəyən vətəndaşlara da artıq olan məbləğin kompensasiya olaraq qaytarılmasına qərar verildi.

Dövlətə bir çox qərarları ilə xalqın və sahibkarın yanında olduğu mesajını verdi. Bunlardan biri də martın 26-da yanan "Diqlas" ticarət mərkəzinin zərərçəkmiş sahibkarlarında dövlət yardımının ayrılması, onlara güzəştli kreditlər verilməsi ilə bağlı tapşırıq idi. Həmçinin iqtisadiyyatın ən böyük problemlı olan sığortada məsələsi yenidən gündəmə gəldi və dövlət başçısı səviyyəsində Azərbaycanın sığortada sistemində boşluqların olduğu vurğulandı.

Manatın məzənnəsi sabit qalsa da, bir çox faktorlar bazarda qiymət artımına və inflyasiyanın yüksəlməsinə gətirib çıxartdı. Xüsusən ilin ilk 3 ayında ərzaq bazarında qiymət artımı özünü göstərmədi.

Bes ilin ilk 3 ayının iqtisadi yekunlarını ekspertlər necə qiymətləndirirlər?

İqtisadçı ekspert Rəşad Həsənov bildirdi ki, hələlik rəsmiləşdirilən rəqəmlər 2019-cu ilin ilk rübündə iqtisadi inkişaf tempi son 3 illə müqayisədə daha dinamik olduğunu deməyə əsas verir: "Məlumatlardan görünür ki, iqtisadiyyat 3 faizdən artıq böyümə nümayiş etdirir. Digər tərəfdən, demək olar ki, 2019-cu ilin birinmi rübü vergi və sosial siyasətdə müəyyən dəyişikliklərlə yadda qaldı. Yeni Vergi Məcəlləsinin tətbiqi fonunda biznesin leqallaşması dinamikası müşahidə olunmaqdadır. Bu isə ilk təsirini göstərməkdədir. Çünki tedarükçülər və istehsalçılar ilin ilk ayında qiymətlərə dəyişiklik etməklə ölkədə ciddi inflyasiya riskləri yaratdılar. Qiymətlərdə əhəli-

Rəşad Həsənov

nin hiss edəcəyi dərəcədə artımlar oldu".

R.Həsənovun sözlərinə görə, eyni zamanda, 2019-cu ilin birinci rübü həm də yanvar ayından etibarən ölkə başçısı tərəfindən imzalanan sosial xarakterli fərmanlarla yadda qalıb: "Bu fərmanlar ölkə ictimaiyyətində ciddi müzakirə olundu, əhalinin əhəmiyyətli hissəsinin gəlirlərinə müsbət təsir göstərdi. Son 3 ildə əhalinin gəlirləri artan inflyasiya fonunda kifayət qədər dəyər-sizləşmiş, sosial vəziyyətin çətinləşməsinə gətirib çıxarmışdı. Bir sıra istiqamətlər üzrə sosial müavinət və pensiyaların artırılması, minimum əmək haqqı səviyyəsinin artırılması müəyyən qədər bu istiqamətdə vətəndaşlar üçün yaranmış çətinliklərin bir qisminin aradan qalxmasına gətirib çıxaracaq".

R.Həsənov hesab edir ki, problemlı kreditlərin həlli ilə bank sektorundakı aktivlərin sağlamlaşdırılması bankların iqtisadiyyatda inkişafının artmasına gətirib çıxaracaq: "Eyni zamanda, maliyyə-bank sektoru ilə bağlı əhəmiyyətli bir addım atıldı. Uzun müddət idi ki, belə bir qərarın verilməsi gözlənilirdi. Bu fərman prosesi tam əhatə etməsə də, onun icrası çərçivəsində bank sektorunun aktivlərinin əhəmiyyətli bir qisminin sağlamlaşdırılması mümkün olacaqdır ki, bu da növbəti dövrlərdə bu istiqamətdə müsbət dəyişikliklərə gətirib çıxarmaqla, həm də bank sektorunun iqtisadiyyatda iştirakının aktivliyinə müsbət təsir göstərəcəkdir".

İqtisadçının fikrincə, 2019-cu ilin ilk rübü eyni zamanda iqtisadi sferada bir sıra məsələlərin üzə çıxmasına gətirib çıxartdı. Xüsusilə də "Diqlas" ticarət mərkəzində baş verən yanğın onu göstərdi ki, son 3 ildə biznes mühitinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı

addımlar atılsa da, müəyyən hüquqi mexanizmlər yaradılmasa da, hələ də çatışmazlıqlar var. Bu çatışmazlıqlar həm idarəetmədə, institusional siyasətdə, pul-vergi siyasətində özünü göstərməkdədir. Bu, həm də uzun müddətdədir mütəxəssisləri düşündürən suala da aydınlıq gətirmiş oldu. Son illərdə biznes sahəsində bir çox islahatlar aparılıb, Doing Business indeksində Azərbaycanın yeri kifayət qədər irəliləyib. 2018-ci ilin qiymətləndirmələrinə görə, Azərbaycan dünyada asan biznesə görə 25-ci yerdə qərarlaşsa da, iqtisadiyyatın artım tempində ciddi irəliləyiş yoxdur. İqtisadiyyata birbaşa investisiya qoyuluşları üzrə ciddi dinamika müşahidə olunmur. Bu narahatlıqların cavabı "Diqlas" ticarət mərkəzində baş verən yanğın fonunda aydın oldu. Biznes mühiti ilə bağlı ciddi problemlər var. Bu islahatların iqtisadiyyata real transformasiyasının olmaması da biznes mühitində olan çatışmazlıqlarla yanaşı, idarəetmənin islahatların ruhuna uyğunlaşdırılmaması ilə də izah edilə bilər. İdarəetmənin köhnəməsi məsələsini Nazirlər Kabinetinin 2018-ci ilin yekunlarına dair iclasında ölkə başçısı da vurğulamışdı. İdarəetmə müasir tələblərə adekvat deyil. Son 3 ildə sadəcə hüquqi sferada qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və müəyyən bir neçə istiqamətdə yeni mexanizmlərin yaradılması ilə bağlı addımlar atılsa da, siyasi islahatların aparılmaması gözləntilərin tam olaraq reallaşmamasına və islahatların iqtisadiyyata real transformasiyasının olmamasına gətirib çıxartdı".

İqtisadçı manatın məzənnəsinin sabit olduğunu bildirməklə yanaşı, müəyyən təzyiqlərin də olduğunu vurğula-

dı: "2019-cu ilin ilk rübü Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün kifayət qədər maraqlı məqamlarla yadda qaldı. Manatın məzənnəsi ilə bağlı hər hansı dəyişiklik olmadı, yenə də məzənnənin Mərkəzi Bank tərəfindən dikte edilməsi siyasəti davam etdirilir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, manat üzərində böyük təzyiqlər formalaşmaqdadır. Xüsusilə də idxal istiqamətindən, turizm gəlirləri istiqamətindən. İdxal statistikasının təhlili göstərir ki, həm dövlət, həm hüquqi şəxslərin, həm də fiziki şəxslərin idxalında ciddi artımlar var. Bu artımlar 49 faiz ətrafındadır. Dövlət sektorunda bu daha yüksəkdir, ötən il ilə müqayisədə qismüddətli dövrdə idxalda 2,2 dəfə artım olub. Bu isə həm də büdcə xərcləmələrində artımın olmasını deməkdir. Bu, həm də 2018-ci ilin yanvarın 1-də "dövlət vəsaitləri hesabına idxala məhdudiyətlərin tətbiqi ilə bağlı" fərmanın müddətinin bitməsi ilə bağlıdır. Bu isə dövlət sektorunda idxalın artım istiqamətində böyük təzyiqlərin formalaşmasına gətirib çıxarmaqla, on nəticədə manatın məzənnəsi üzərində təzyiqlər artırır".

Rəşad Həsənov hesab edir ki, islahatlar davamlı olarsa və real iqtisadiyyatda tətbiqini taparsa, biznes mühitində canlanma yaranacaq: "Ötən ilin ikinci və üçüncü rübü ilə müqayisə etsək, region ölkələrində maliyyə sabitliyinin olduğu müşahidə edilir. Hazırda qonşu ölkələrdə iqtisadi sabitlikdir. Bu da Azərbaycan üçün müəyyən qədər manat üzərində olan təzyiqləri neytrallaşdırma imkanı yaradır. Yeni islahatlarla bağlı mesajlar verilib. Düşünürəm ki, investorlar növbəti dövrlərdə bu istiqamətdə real addımlar görürsə, bazar iştirakçıları, investorlar bu mesajları qiymətləndirməyə başlayacaqlar, bazarda aktivliklərini artıracaqlar. Əgər onlar həqiqətən də bu addımların səmimiyyətinə inansalar, o zaman canlanma yaranacaq. Bizim əsas problemlərimizdən biri də ondan ibarətdir ki, faktiki olaraq nə yerli, nə də xarici investoru inandıra bilmirik. Bu da iqtisadi aktivliyin zəifliyinin əsas səbəblərindən biridir".

□ Nərgiz LİFTİYEVA,
"Yeni Müsavat"

Ölkə prezidentinin iqtisadi islahatlarla bağlı atdığı addımlar geniş ictimaiyyət tərəfindən təqdir olunur. Anonlardan belə görünür ki, prosesin ardınca hüquqi və siyasi islahatlarla bağlı da çox mühüm addımlar atılacaq. BAXCP sədri, deputat Qüdrət Həsənquliyev bu mövzuda "Yeni Müsavat" qəzetinə geniş müsahibə verərək, maraqlı fikirlər söylədi. Müsahibəni təqdim edirik:

- Qüdrət bəy, dövlət başçısı 2019-cu ilin ilk rübündə islahatlarla bağlı bir sıra addımlar atdı, qərarlar verdi. Amma əksəriyyət əmindir ki, proses davamlı xarakter daşıyacaq. Bundan sonra nələrlə gözlənilir. Sizdəki informasiyalar, gözləntilər nədən ibarətdir?

- Azərbaycan prezidenti bəyan etdi ki, ölkədə iqtisadi, sosial və məhkəmə islahatları, o cümlədən siyasi islahatlar aparılacaq. Bir neçə gün əvvəl birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva da səfirlərin heyət yoldaşları ilə görüşdə söylədi ki, Azərbaycanda sosial-iqtisadi islahatlar aparılır və bu islahatlar genişləndiriləcək. Bu da onu göstərir ki, artıq ölkənin siyasi rəhbərliyində islahatlarla bağlı tam fikir formalaşmış, qəbul olunmuş ciddi qərarlar var. Mən hər zaman islahatları dəstəkləmişəm və bəyan etmişdim ki, Azərbaycan müxalifəti də bu islahatlara ciddi dəstək verməlidir. Müxalifətin əsas vəzifəsi hazırkı mərhələdə bu iqtidarı dəyişmək yox, cəmiyyətin yenilənməsi, dövlət idarəetməsinin modernləşdirilməsi olmalıdır. Biz modern dövlət, cəmiyyət qurmağıq. Azərbaycanda indiyə qədər görülən işlər artıq o bazanı yaratmışdır. İndi biz cəmiyyətimizi inkişafın yeni mərhələsinə keçirməliyik. Bu istiqamətdə də addımlar atılmalıdır. Ölkənin gələcəyini yalnız hakimiyyət dəyişməliyində gören müxalif qüvvələr də var. Bu qüvvələr əsasən, ayrı-ayrı xarici dairələr tərəfindən yönləndirilir, idarə olunur. Onların əsas məqsədi bu islahatlarla mane olmaqdır. Öz açıqlamaları ilə iqtidarı qıcıqlandırmaya çalışırlar ki, "siz qorxudunuz, geri çəkiliniz, bu islahatlarla gedilməsi bizim mübarizəmizin nəticəsidir". Həmçinin islahatlarla dəstək verən şəxsləri aşağılayırlar. Əslində səmimi olaraq dəyişik istəyən qüvvələr bu islahatları dəstəkləməlidirlər və çalışmalıydılar ki, daha çox insan islahatları dəstəkləsin. Bu islahatlarla da xildən də müqavimət göstərən qüvvələr var. Bu qüvvələr daha mühafizəkar, hər şeyin əvvəlki kimi qorunub-saxlanmasını istəyənlərdir.

- Amma prezidentin və birinci vitse-prezidentin iradəsi ortadadır və bu maraqların əksinədir...

- Bəli, ona görə də sizə açıq deyirəm, strateji əhəmiyyət daşıyan postlarda olan və bu islahatlarla dəstək verməyən insanlar vəzifələrindən kənarlaşdırılmalıdır. Mən bilirəm ki, onları dəyişdirmək də çətinidir. Həmin adamlara portfelsiz seromonial vəzifələr də verilməlidir. Amma o insanlar real hakimiyyət səlahiyyətlərindən məhrum olunmalıdır. Radikal müxalifətin bir qismi xaricdən idarə olunur və onlar hazırda canlandırılıblar. Bəzi xarici güclər hökumətə təzyiq edib ondan nəse qoparmaq istəyir, bəziləri də təzyiq yolu ilə hökuməti islahatlardan çəkəndirmək istəyir. Onlar çox istəyirlər ki, Azərbaycan Türkmənistan kimi yarı quldar, yarı feodal dövlət olsun və yalnız təbii sərvətlərin satılması hesabına yaşasın. Yəni bu dövlətin həm beynəlxalq imici zədəli olsun və həm də ölkənin iqtisadiyyatı inkişaf edə bilmə-

həyata keçirə biləcək. Prezidentə qarşı olan qüvvələr də iri miqyaslı təxribatlardan qorxub-çəkəcəklər. Öz təcrübəmdən çıxış edərək əminliklə deyirəm ki, mənim yaxınlarım, islahatlara dəstək verən insanlar ən müxtəlif

durumda birinci vitse-prezidentin rəhbərliyi ilə ölkədə islahatların genişləndirilməsi istiqamətində komissiya yaradıla bilər, variantlardan biri budur. Ora millət vəkilləri də, müxalifət partiyaları da daxil ola bilər. Yaxud ayrı-ayrı

keçmişik, amma ölkəmizdə normal fəaliyyət göstərən birja yoxdur. Dünyanın hər yerində iqtisadiyyata investisiya cəlb etməyin ən gözəl yollarından biri birjadır. İri şirkətlər öz səhmlərini ən azı 30 faizini çıxarıb birjalarda

də narazılıq gün-gündən artır, hamı dəyişiklik istəyir. Elitə bunu başa düşürdü, amma heç kim imtiyazlarından imtina etmək istəmirdi. İmtiyazlardan imtina etmədən həyata keçirilən islahatlar Çar Rusiyasında qanlı inqilabla nəticələndi və mövcud azadlıqlar da tamamilə itirildi. İnsanlar mülkiyyətindən məhrum oldu, dalınca böyük bir repressiya gəldi. İndi bizim radikal müxalifət guya daha ali dərəcəyə söykənəcək dövlət qurmaq haqqında, qanunun aliliyindən danışır, amma baxırsan ki, korruptsiyaya görə ittiham olunmuş, keçmiş çox qaranlıq olan insanları nəyinsə xatirinə müdafiə edirlər.

- Kimi nəzərdə tutursunuz?

- Ad çəkmək istəmirəm, hamı bilir söhbət kimlərdən gedir. Bir nəfər deyil, iki nəfər deyil. Keçmiş qara olan kim çıxıb iqtidar əleyhinə bir söz desə, böyük məmnuniyyətlə onun əlini sıxacaqlar. Belə çıxır ki, məqsəd daha sivil dövlət quruculuğundan yox, sadəcə olaraq hakimiyyətə gəlməkdən ibarətdir. Vətəndaşlarımızı kiminsə hakimiyyətə gəlib rəqibindən qisas alması yox, evində qazanının qaynaması, uşağını oxutdura bilməsi, ona paltar ala, özü normal yaşaya bilməsi, hüquqlarının qorunması, ilde bir dəfə gedib normal dincələ bilməsi maraqlandırmalıdır.

- Qüdrət bəy, ölkədəki islahatları müdafiə etdiyinizə görə vaxtaşırı siza yönəlik də ittihamlar səsləndirilir, sosial şəbəkədə hədəfə alınırırsınız. Bu kimi hallara münasibətiniz necədir?

- İndi iqtidara nifrət o qədər körüklənib və müəyyən mənada cəmiyyəti o qədər parçalayıblar ki, bəzi insanlar sağlamlıq düşüncə yox, emosiya idarə edir. Bir qrup insan idarəetmənin sivil yolla dəyişməsinə istəyən qüvvələri o qədər də yaxşı qarşılamır. Bu vəziyyət mənə narahat etmə də hesab edirəm ki, mən özümü mövcud vəziyyətə uyğunlaşdırmaqla deyiləm. Mövcud durumun dəyişməsi istiqamətində çalışmalıyam ki, ictimai rəy qisasçıları, nəyin bahasına olursa-olsun hakimiyyətə gəlmək istəyənləri yox, idarəetmənin dəyişməsinə istəyən insanları dəstəkləsin. Yoxsa 5-3 dənə tərbiyəsiz, nifrət və qisas hissi ilə alışıb-yanan, yaxud istifadə olunan insanlar, yaxud iqtidardakı keçmişin tör-töküntüləri mənə söyəcək, yaxud söydürəcək, təhqir və təxribatlar edəcək, mən bundan qorxum, çəkinim, mövqeyimi dəyişim ki, onlara xoş gəlim, bu yol tutulmamalıdır. Hesab edirəm ki, prezident İlham Əliyev və birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva üçün də gözəl bir şans yaranıb. Onlar bu çətin keçid dövründə cəsarətli və ağıllı qərarlar qəbul etməklə adlarını Azərbaycan tarixinə qızıl hərfərlə yazı bilərlər. Düşünürəm ki, onlar bu şansını həm özləri üçün, həm Əliyevlər nəslinin davamçıları üçün, həm xalqımız üçün qacırmaqayacaq və Azərbaycanı modern, güclü bir dövlətə çevirəcəklər.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

"İmtiyazlardan imtina etmədən islahat həyata keçirmək mümkün deyil"

Qüdrət Həsənquliyev: "Keçmiş qara olan kim çıxıb bunlara əl uzatsa, böyük məmnuniyyətlə o əli sıxacaqlar"

sin. İqtisadiyyatı güclü olmayan ölkə də müharibəyə başlaya, torpaqlarını azad edə bilməz. Azərbaycanı bu cür görmək istəyən yaxın və uzaq dövlətlər var, onlar islahatlara bütün gücləri ilə mane olmağa çalışacaqlar. Mən verdiyim müsahibələrdən birində demişdim ki, islahatlar dərinləşdikcə, təxribatların miqyası genişlənəcək.

- Sonuncu, "Diqlas" yanğı-nada təxribat izi ola bilərmi?

- Son sözü istintaq deyəcək. Amma mən o variantı da istisna etmirəm. Əminəm ki, hüquq-mühafizə orqanları o variantı da araşdıracaqlar. Təxribatları bəzi hallarda peşəkarlar, xarici dövlətlərin xüsusi xidmət orqanları təşkil edirlər və çalışırlar ki, bu zaman heç bir iz buraxmasınlar, tamam başqa görüntü yansın. Onun üçün böyük peşəkarlıq lazımdır ki, məsələnin əsl mahiyyətini üzə çıxartmaq mümkün olsun.

- Fakt budur ki, dövlət başçısının bu yanğı olayına operativ reaksiyası və verdiyi qərarlar xeyli qüvvələri məyus elədi, elə deyilmi?

- Tam haqlısınız. Mən bu fikirdəyəm ki, iqtidar kənardan deyilən "ay qorxdu, biz məcbur etdik, xalq öz hüquqlarını tələb etməyə başladı, ona görə də hökumət geri çəkildi" kimi psixoloji hücumlardan nə pərişan olmalı, nə də bundan narahatlıq keçirməlidir. Xalq hərəkətində olmuş, müstəqillik dövründə ölkənin ictimai-siyasi həyatında yaxşı mənada özünü ekspert, ictimai-siyasi fəal kimi göstərmiş insanların hesabına hakimiyyət komandası gücləndirilməlidir. Radikal müxalifətə, Avropadan söyün sۆyənələrə gizli dəstək verən iqtidar nümayəndələri ifşa olunub qovulmalıdır.

- Yeni belə şəxslər hakimiyyətə transfer olunmalıdır?

- Bəli. Daha çox geniş ictimai dəstəyi təmin etmək, radikal müxalifətin sıralarını seyrəltmək, həm də onları ictimai dəstəkdən məhrum etmək üçün bu, çox vacibdir. Düşünürəm ki, iqtidar özündə cəsarət tapıb bu addımları da atmalıdır. Bu şəkildə formalaşan hökumət həm də milli etimad hökuməti xarakteri alacaq. Sizi əmin edirəm ki, geniş xalq kütlələrinin dəstəyi ilə prezident nəzərdə tutduğu islahatları daha ağınsız və daha asanlıqla

təzyiqlərə və təxribatlara məruz qalırlar. İslahatları dəstəkləyən hökumət üzvlərinin də borcudur ki, onları müdafiə etsin. Yəni qoymasın ki, bu insanlar irticaçı qüvvələrin hücumlarına məruz qalsın. Ona görə ki, bu insanlar qorxudulsa, yaxud onları prezident müdafiədən çəkəndirsələr, o halda islahatlar müdafiəsiz qalacaq.

- Bu yazılarda YAP-ın rəhbər şəxslərindən biri Siyavuş Nooruzov demişdi ki, müxalifət müraciat etsə, hakim partiya dialoqa hazırdır. Siz indiki durumda dialoq zərurəti hiss edirsinizmi və bu təklifə münasibətiniz necədir?

- Dialoq təşəbbüsü iqtidardan gəlməlidir. O halda dialoqun da hansısa bir nəticəsi olar. Vaxtilə mərhum prezident Heydər Əliyev hüquqi islahatların aparılması məqsədilə bir komissiya yaratmışdı, həmin komissiyaya hələ də ləğv olunmayıb, amma onun tərkibində kimlərin olması da artıq yaddan çıxıb. Bax, o komissiya yenidən formalaşdırıla, bu, iqtidardan, müxalifətdən, müstəqil şəxslərdən ibarət ola bilər. İqtisadi islahatlarla

bağlı da eyni qaydada. Siyasi partiyalarla danışıq aparmaq olar. Yəni bu, çox normal bir şeydir. Biz bu addımları atmaqla həm də islahatları beynəlxalq dəstəyi təmin edəcəyik və dünyə görəyək ki, doğrudan da bu ölkədə islahatların imitasiyasından yox, real islahatlarla söhbət gedir. Əlbəttə, barışmaz mənada özünü ekspert, ictimai-siyasi fəal kimi göstərmiş insanların hesabına hakimiyyət komandası gücləndirilməlidir. Radikal müxalifətə, Avropadan söyün sۆyənələrə gizli dəstək verən iqtidar nümayəndələri ifşa olunub qovulmalıdır.

- Görünən budur ki, yenə də proseslərə prezident nəzarət edir və operativ qərarlar verir. Hətta Vyana səfərindən bir neçə saat əvvəl yanğı müşavirəsi keçirməli oldu. Sizcə, komanda necə davranmalıdır?

- Mən sizi əmin edirəm ki, islahatlara yön verən prezident və birinci vitse-prezidentdir. İndiki

"Biz bazar iqtisadiyyatına keçmişik, amma ölkəmizdə normal fəaliyyət göstərən birja yoxdur"

sahələr üzrə komissiyaların yaradılması da mümkündür. Bu, işləri daha da sürətləndirərdi. Mehriban xanımın böyük imkanları var ki, bu islahatları sürətləndirsin.

Dünən biz "Mediasiya haqqında" qanun qəbul etdik. Bu qanunun qəbulu ölkənin beynəlxalq nüfuzunun artırılmasına da töhfəsini verəcək. Əlbəttə, qanun cilalanmalıdır, layihəyə mənim də ciddi iradlarımla, yəni qıyın ki, zaman keçdikcə, cilalanacaq. Bu da hüquqi islahatlar istiqamətində atılan bir addımdır. Artıq ölkədə böyük özəlləşdirməyə də start verilib. Mətbuatdan oxudum ki, Bakı fəhləsi Neft Maşınqayırma Zavodu artıq investisiya müsabiqəsinə çıxarılıb. Artıq iri müəssisələrin özəlləşdirməyə çıxarılması islahatlar istiqamətində atılan əhəmiyyətli addımlardır. Amma bu proses davamlı olmalıdır. Biz güclü məhkəmə hakimiyyətini qura bilməsək, qanunun aliliyini təmin edə bilməsək, ölkəyə heç vaxt böyük miqyasda xarici investisiya cəlb edə bilməyəcəyik.

-Partiya olaraq islahatlarla bağlı başqa nə kimi təklifləriniz var?

- Biz bazar iqtisadiyyatına

satırlar və ordan böyük pullar götürürlər ki, istehsalatı genişləndirsinlər. Son vaxtlar görünən qərar azərbaycanlı gedib qardaş Türkiyədə ev, yaxud Çexiyada, başqa ölkələrdə daşınmaz əmlak alırlar. Sizi əmin edirəm, bizdə birja normal fəaliyyət göstərsə, vətəndaşlar gedib o şirkətlərin səhmlərini alırlar. İldə bir dəfə Türkiyəyə gedəcək, iki gün o evdə qalacaq, ya qalmayacaq, amma o mənzili alıb, qoyub orda. O pullar bizim iqtisadiyyatımıza daha çox xeyir verər. Çoxlu bank bağlandı və insanlar pullarını bankda saxlamağa risk etmirlər. Vətəndaş düşünür ki, hökumət Neft Fondunun pullarını ölkə banklarında saxlamırsa, mən niyə saxlayım? Ona görə də ya evdə saxlayırlar, ya da daşınmaz əmlaka yönəldirlər. Bir dəne birjanın normal fəaliyyətini təmin etməklə çox böyük dəyişikliklərə nail olmaq mümkündür. Biz xidmət sahələrini ya özəlləşdirməli, ya da əməli idarəetməyə verməliyik. Başqa mühüm detal: çar Rusiyasında vaxtilə İkinci Nikolayın apardığı islahatlar ona görə süquta uğradı ki, hamı başa düşürdü ki, müharibələri uduzan və torpaqlar itirən, alçaldılmış ölkə-

Taksiləri fırlatmaq

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Iqtisadiyata azadlıq versən, rəqabət yaransa qiymətlərin aşağı düşəcəyini, yüksək keyfiyyət yaranacağını canlı görməyimiz mümkündür. Nə qədər qərribə olsa da, hazırda Azərbaycanda belə iqtisadi sahə vardır. Harada? Nəqliyyatda! Yox, mən narkomanların, alkoqoliklərin sərbəst şəkildə adam daşdığı avtobusları nəzərdə tutmuram. Bu, taksi sektorudur. Bakıda taksi daşımaqlığı sahəsində bu dəqiqə hər cür qiymət, hər cür keyfiyyət-də şirkət tapmaq olar və hər şey müştərinin özündən asılıdır. İstər sərnişin, istər yük daşımaq üçün, necə deyirlər, "su qiymətinə" məşin tapırsan. Telefonla, naviqasiya qurğuları ilə təmin edilmiş təmiz, rahat taksiləri sənə hara istəsən, ən ucuz qiymətə aparırlar. Demək bazar iqtisadiyyatına başqa sektorlarda da imkan versən uca millətimiz xərxiyələr yaratmağa qadirdir.

Ancaq hökumət nə edir? Yaxşı örneyi yaymaq əvəzinə, boğmaq fikrinə düşüblər. Nazirlər Kabineti keçən həftə lazımsız bir qərarla taksi daşımaqlığına guya təzə qaydaların əsasnaməsini hazırlayıb, bu "yeniliyə" görə bundan sonra taksi sürücülərinin hazırlanması... Bakı Nəqliyyat Agentliyinə həvalə edilir. Sən demə indiyə qədər bu planetar-qlobal-geopolitik vəzifə Rabitə, Nəqliyyat və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin öhdəsinə düşürmüş. Sanki bu nazirliyin başqa işi-gücü yox imiş.

Taksi sürücüsü hazırlamaq üçün hansı xüsusi dərslər keçilməlidir, bunun üçün Bakı Nəqliyyat Agentliyinin imkanları varmıdır - heç kimin, o cümlədən, Nazirlər Kabinetinin vəcinə deyildir. Saqqaldan kəsib bıça yamayrlar, elə bilirlər qəşəng görünürlər. Əgər bu Agentlik nəse bir işe yarayan idisə, yüz milyonlarla dolları batırmazdı. O milyonlar ki, Bakıda işləməyən avtobus lövhələri, dayanacaq tabloları və sairəyə sərf olunub, atılıb. Lap hesab edək bunu rəhmətlik nəqliyyat naziri Ziya müəllimin parovoz çiyinlərinə yüklədik, getdi. Bəs onun işdən qovulduğu illərdə niyə bu sektor düzəlmədi? Yene avtobuslar qatarlara kəllə atır, yene alkoqoliklər məşin sürür... Çünki sektor sərbəst deyil. Marşrut xəttləri, avtobusların alınması, istismarı gizli, qaranlıq mexanizmlərlə olur. İndi bu işyartmaz agentliyə taksi sürücülərinə nəzarəti tapşırmaq əslində taksi sektorunun gəlirlərini də pəncəsinə keçirmək istəyən korrupsionerlərin tələsindən başqa şey deyil. Orda da rüşvətخورluq, orda da monopoliya yaratmaq fikrinə dərirlər.

Nəticə isə acı olacaq. Camaat üçün, əlbəttə. Qiymətlər qalxacaq, işsizlik artacaq. Yoxsa həmişəki kimi, oliqarx-məmur korpusuna bu "islahatlardan" heç vaxt ziyan olmur. Su-yu bulandırır baliqlarını tuturlar. Balıq azalanda, düzdür, akulalar akulaları yeyir, ancaq bu adətən nadir hallarda olur. Bizim nohurda həmişə balıq var.

Sözgəlişi, Nəqliyyat Agentliyi taksi sürücülərinə girişməzdən önce yaxşı olar özünün avtobus sürücülərinə düz-əməlli hazırlıq keçsin. Hardasa bir ay olar, başıma gələn əhvalatdır: "3-cü mikrorayon dairəsi" adlanan yerdə 7b nömrəli marşruta minmək istədim. Balansımda 5 manatdan çox pul olduğunu bilsəm də (sonrakı yoxlama 7 manat göstərdi) kart yoxlayan qurğudan keçə bilmədim. Sürücü dedi kart xarab olub. Bəs nə edim, bunu harda düzəltmək olar? Kartda heç bir fiziki zədə-filan əlaməti də yox idi. Sürücü çiyinlərini çəkdi. Həmin dayanacaqda isə kart satışı da yoxdur. Əlacsız qalib kartsız işləyən 67 sayılı avtobusla "Gənclik" metrosuna getdim. İndi təsəvvür edin ki, bu marşrut da karta keçib. Belə çıxır mən pulum ola-ola heç yana gedə bilməzdim. Uzun sözlün qıssası, "Gənclik"də məlum oldu metroya da girə bilməyəcəyəm. Çünki yeni kart almaq, o cümlədən, birdəfəlik gediş bileti almaq mümkün deyildi. Keçid nəzarət edən metro işçisi isə mənə yardım etmək əvəzinə... hansısa sərnişinə pul verib onun kartından yararlanmağı təklif elədi. Niyə? Bəlkə mən kimsəyə ağız açmaq istəmirəm? Olmazmı belə xüsusi hallar üçün keçid nəzarətçisində ehtiyat, birdəfəlik kartlar saxlanılınsın? Turizmdən danışsalar, ancaq mən Bakıda metro girişlərinə, avtobus dayanacaqlarında əziyyət çəkən, kart tapmayan, balans artırı bilməyən nə qədər turist görmüşəm. Yene "Gənclik"dəki nəzarətçi sağ olsun, problemin həlli üçün "Nərimanov" metrosuna getməyimi, orda xüsusi kart yoxlama mərkəzində kartı bərpa etməyimi mümkünliyünü mənə başa saldı. Sən demə Bakıda 4 yerdə belə mərkəz varmış. Ancaq bunu bizə indiyə qədər kim deyib? Heç sürücülər də bunu bilmir. Əgər 7b-nin sürücüsü bunu bilib mənə düzgün xəbər versə elə həmin mərkəzlərdən birinin "20 yanvar" metrosunda olduğunu öyrənər, dağa-daşa düşməzdim. Nəticədə mən həmin gün 3-cü mikrorayondan 8-ci kilometrə getmək üçün Bakıda yalan olmasın, bəlkə 100 kilometr fırlandı.

Ümid edirəm BNA-nın taksi islahatları da bizə yeni "Fırlanım başına, fırlanım" xalq mahnımız qədər təsir etməyəcəkdir.

Nikol Paşinyanın "demokratik inqilab" bəhanəsi ilə öz ölkəsini Qarabağ danışıqlarında yeni mövqeyə çıxarıb məsuliyyətdən yayındırmaq cəhdi, Bakı ilə Xankəndini baş-başa qoyub Ermənistanı BMT TŞ-nin qətnamələrinin məsuliyyət yükü altında çıxarmaq planı boş çıxdı.

Təcavüzkarın xeyrinə format dəyişikliyi cəhdi Bakının prinsipliliyi və ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin bu prinsipliliyi ciddiyyə alması nəticəsində iflas oldu. Martın 29-da Vyanada tərəflər arasında reallaşan ilk ən yüksək səviyyəli rəsmi danışıqlarda "Paşinyan Ermənistanı" da əsas münaqişə tərəfi qismində, yeni işğalçı kimi təsbit edildi.

Bu, iki ölkənin liderləri arasında "erməni inqilabı"ndan sonra baş tutan birinci rəsmi danışıqların ən mühüm nəticəsi sayıla bilər. Vyanada İlham Əliyevin Rusiyanın TASS agentliyinə verdiyi müsahibə bu xüsusda diqqət çəkir. Sitat: "Danışıqlar prosesi humanitar aksiyalarla dəstəklənməlidir. Əsas odur ki, danışıqların formatı dəyişilməz qalır. Danışıqlar uzun illər olduğu kimi, Ermənistan ilə Azərbaycan arasında aparılır. İkincisi, danışıqlar prosesinə yeni təkan verilib. Bu da vacibdir. Biz Minsk Qrupu həmsədrlərinin 9 mart tarixli bəyannaməsini çox müsbət qiymətləndirdik. Orada deyilir ki, danışıqlar formatının dəyişdirilməsi yalnız iki tərəfin razılığı ilə ola bilər. Azərbaycan tərəfi təbii ki, buna razılıq vermədi. Ona görə də biz prinsipce substantiv danışıqların davam etdirilməli olduğu vəziyyətə qayıtdıq. Xarici işlər nazirlərinə tapşırıqlar verilib. Onlar çox güman ki, nəticəyə yönələn danışıqlar prosesini davam etdirmək üçün yaxın vaxtlarda görüşəcəklər. Bizim üçün birinci yerdə beynəlxalq səviyyədə tanınmış Azərbaycan ərazilərinin beynəlxalq hüquq, Helsinki Yekun Aktı və BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal olunmuş ərazilərdən dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən 4 qətnaməsi çərçivəsində işğaldan azad edilməsi məsələsi durur".

Azərbaycan prezidenti beləcə, bu dəfə Vyanadan erməni tərəfinə Qarabağ məsələsində "qırmızı xətti" göstərdi, onu realılıqla hesablaşmağa dəvət elədi. Nikol Paşinyana bir daha populyarlığın məşğul olmağın mənasızlığını və perspektivsizliyini anladaraq, Azərbaycanın gedə biləcəyi güzəştin sərhədini xatırlatdı - BMT-nin Qarabağ qətnamələri. Ən önəmli, Paşinyana Vyanada idman termini ilə desək, rəsmən "qırmızı vərəqə" göstərildi.

Bunun nəticəsini önümüzdəki həftələrdə görə bilərik. Əks halda, üç il öncəki "4 günlük" aprel müharibəsindəki kimi Azərbaycanın savaşı haqqı mütləq işe düşəcək. Artıq hərbi əməliyyatlar üçün ən əlverişli mövsüm (yaz-yay) başlayıb.

Yeri gəlmişkən, ötən həftə Dağlıq Qarabağ kontekstində Azərbaycan üçün pozitiv, Ermənistan üçün isə neqativ plan-da daha bir önəmli gəlişmə qeydə alınıb. Belə ki, "Global Firepower" təşkilatının dünya ölkələri ordularının gücü ilə bağlı 2019-cu il üçün hazırladığı yeni

İrəvana "qırmızı vərəqə" - Bakı məkrli oyunu necə pozdu...

Vyanada işğalçıya verilən əsas dərs; ABŞ Ermənistan əleyhinə "düyməyə" basır? Dünyanın 96-cı ordusu regionun ən güclü ordusuna qarşı; Dilqəm və Şahbazın qayıdışı tezleşə bilər...

hesabatda Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Cənubi Qafqazın ən güclü ordusu kimi göstərilib. Siyahıda Azərbaycan Ordusu gücünə görə 52-ci yeri tutub. Cənubi Qafqazın digər ölkəsi Gürcüstan 85-ci sırada qərarlaşıb, Ermənistan 96-cı yerdədir.

Təbii ki, bu göstəricilər hesablanarkən ölkələrin insan resursu, orduya ayırdığı xərclər, yəni onların iqtisadi potensialı da nəzərə alınıb. Aydın görünür ki, işğalçı Ermənistanın Azərbaycanla təkbətək savaşa qalib ayrılmaq şansı yoxdur. Dünyanın 96-cı ordusu regionun ən güclü ordusuna qarşı duruş gətirə bilməyəcək. Odur ki, Qarabağ məsələsində seçim edəcək tərk tərəf - işğalçı Ermənistanıdır. Daha bir səbəb: Azərbaycanın müharibə hüquq əlinə qalır və bunu dünyanın aparıcı gücləri də qəbul edir.

Məsələn, az önce ABŞ Dövlət Departamentinin dünyada insan haqlarının 2018-c ildəki vəziyyətinə dair yaydığı illik hesabatda Ermənistanı işğalçı adlandıraraq bənd yer alıb. Həmin bənddə deyilir: "Separatçılar Ermənistanın dəstəyi ilə Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsinin əksər hissəsini və ona bitişik 7 rayonu nəzarətdə saxlamaqda davam edirlər".

Ötən saylarımızın birində vurğuladığımız kimi, bu, əslinə qalsa, dünyanın ən qüdrətli dövlətinin sülh danışıqlarının nəticə verməyəcəyi təqdirdə Bakıya müharibə rüsxətidir. İkincisi, həmin hesabat Paşinyan hakimiyyəti dönməndə Ermənistanın ABŞ tərəfindən işğalçı qismində qəbul edildiyini göstərir. Bəllidir ki, Paşinyan neçə vaxtdır özünü ABŞ-a "Qərbin adamı" kimi sırıyır ondan maliyyə yardımı qoparmaq, paralel surətdə Qarabağ məsələsində separatçılığa və işğalçı-

lığa dəstək almağa ümid edirdi...

ABŞ-dan söz düşmüşkən, ümumiyyətlə, Vaşinqtonun Paşinyandan dolayı məyusluğu getdikcə artır və özünü daha qabarıq şəkildə büruzə verir. Bunu son vaxtlar ermənipərəst konqresmenlərin Dağlıq Qarabağa qanunsuz səfərlərinin əngəllənməsindən də görmək olar.

"ABŞ Dövlət Departamenti Qarabağla əlaqələrə maneə yaradır". Bunu ABŞ konqresmeni Frank Pallone keçin həftəsonu Amerika Erməniləri Milli Konqresinin nümayəndəsi Raffi Qaraqaşyana müsahibəsində deyib (axar.az).

"İlk növbədə biz ABŞ-ın nəqliyyat vasitələrindən Qarabağa səfərlər üçün istifadə edə bilmirik. Bundan başqa Dövlət Departamenti bizə daim deyir ki, bu, təhlükəsiz olmaya bilər. Qarabağa səfərin bizim üçün ciddi nəticələrə səbəb olacağına, bizim Azərbaycanın "qara siyahısı"na düşəcəyimizə əmin edirlər. Onlar çalışsalar ki, insanları qorxutsunlar və aydındır ki, əgər onlar məni və digər Konqres üzvlərini qorxutmağa cəhd edərlərsə, sözsüz, bu, özəl şəxslər və biznesə də maneə yaradacaq", - deyər ermənipərəst konqresmen giley-güzar edib.

Qeyd edək ki, Frank Pallone 2017-ci ilin sentyabrında Qarabağa səfər etdiyi üçün Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin "qara siyahısı"na düşüb.

Maraqlıdır ki, bu arada Ermənistanın Avropa Birliyi ilə (AB) ötən il imzaladığı tərəfdaşlıq sazişinin AB-yə üzv ölkələr tərəfindən ratifikasiyası, faktiki, dayanıb. İstisna deyil ki, Qərb bununla N.Paşinyan hökumə-

tindən narazı olduğunu bir daha büruzə vermək istəyir. Narazılıq isə ən əvvəl Qarabağ məsələsində onun hətta sələflərindən də radikal mövqeyə tutması, o sırada format dəyişikliyi cəhdi ilə atəşkəsi süni surətdə uzatmağa çalışması ilə əlaqəlidir. Təsəffüf deyil ki, martın əvvəlində Brüsseldə səfərdə olarkən AB rəsmiləri bu məqamı açıq mətnlə erməni baş nazirin diqqətinə çatdırmışdılar...

Paşinyanın aylardır apardığı məkrli Qarabağ oyunu artıq pozulmuş sayıla bilər. Ona rəsmən öz yerini göstərildi. Ancaq Nikolun Azərbaycanla anlaşma şansı qalır. Bundan ötrü o, ilk növbədə Azərbaycan prezidentinin Vyanada vurğuladığı kimi, humanitar xarakterli etimad addımından başlamalıdır.

Məsələn, ötən il rəsmi Bakının iki tərəfdəki girov və saxlanılanları "hamını hamıya" prinsipi ilə dəyişmək təklifi indiyədək cavabsız qalıb. Paşinyan gərçəkəndə özünü erməni xalqının qanuni rəhbəri və siyasi iradə yiyəsi sayırsa, o zaman ilk növbədə Azərbaycanda saxlanılan erməni vətəndaşların taleyinə biganə qalmamalı, eyni zamanda, haqsız yere həbsdə atdıqları Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevi, digər azərbaycanlıları doğmalarına təhvil verməlidir.

Belə görünür, Vyana görüşündə diqqət mərkəzində olan məsələlərdən biri də məhz bu olub. Ümidvericidir ki, iki ölkənin rəhbərləri ən yüksək səviyyəli ilk rəsmi danışıqların müsbət qiymətləndiriblər. Danışıqlara "yeni təkan verildi" vurğulanıb. Qalır bu nikbinliyin praktik reallaşmasını gözləmək...

□ "Yeni Müsavat"ın analitik xidməti

"Ermənistan müdafiə naziri David Tonoyanın Nyu-Yorkda erməni icması ilə görüş zamanı "sülh naminə ərazi" formulasının əvəzinə "yeni ərazilər üçün yeni müharibə" fikrini səsləndirməsi bu ölkənin işğalçı və qəsbkar siyasətinin Ermənistanın yüksək səviyyəli rəsmisi tərəfindən növbəti etirafıdır". Bunu Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat xidmətindən D.Tonoyanın fikirlərini şərh edərkən bildirdilər.

Qeyd olunub ki, Ermənistan baş naziri N.Paşinyanın Vyanada Azərbaycanın dövlət başçısı ilə görüşü nəticəsində münaqişənin sülh yolu ilə həlli üzrə danışıqlar prosesində konkret və nəticəyə yönəlik addımların atılması, sülh mühtininin yaradılması ilə bağlı qəbul edilən birgə bəyanatdan dərhal sonra erməni müdafiə nazirinin belə bir çıxışı təhrikçi xarakter daşıyır və münaqişənin sülh yolu ilə həllinə, bu xüsusda Minsk Qrupunun həmsədrlərinin simasında beynəlxalq ictimaiyyətin səylərinə qarşı çıxır: "Ermənistan tərəfinin diqqətinə çatdırırıq ki, bu gün Azərbaycan Silahlı Qüvvələri dünyanın ən güclü orduları sırasında yer alır və beynəlxalq hüququn ona verdiyi özünəməxsus müdafiə haqqı ilə Azərbaycan işğal edilmiş torpaqlarını qısa müddətdə azad etmək iqtidarındadır".

XİN-in yaydığı açıqlamada o da bildirilir ki, Azərbaycan Ermənistan kimi digər dövlətlərin ərazilərinə iddialarla çıxış etmir və ərazilər zəbt etmək fikrində deyil: "Azərbaycanın tələbi BMT TŞ-nin müvafiq qətnamələrinə uyğun olaraq, onun beynəlxalq tanınmış ərazilərindən işğalçı Ermənistan qüvvələrinin dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxmasıdır. Bütün bu illər ərzində beynəlxalq ictimaiyyətin dəstəyi ilə aparılan səylərimiz məhz bu məqsədə yönəlib. Əks təqdirdə, Azərbaycan beynəlxalq hüququn müvafiq norma və prinsipləri, o cümlədən BMT Nizamnaməsini rəhbər tutaraq öz torpaqlarını bütün digər vasitələrlə erməni işğalından azad etməyə hazırdır və bundan ən yaxşı xəbərdar olan elə məhz Ermənistandır. Yekunda müdafiə nazirinin çıxışı kontekstində Ermənistan ali rəhbərliyinin şərtlərini eşitmək istədik: nazir bu çıxışını Ermənistan rəhbərliyinin razılığı əsasında edib, yoxsa bu, nazirin ən azından danışıqların mahiyyətini və nəticədə qəbul edilmiş birgə bəyanatı şübhə altına alan şəxsi improvizasiyasıdır?".

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi də erməni müdafiə nazirinin bəyanatına münasibət bildirib. Nazirliyin mətbuat xidmətinin rəisi polkovnik Vaqif Dərgahlı bildirib ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Pa-

Azərbaycanı yeni torpaq işğalı ilə hədələyən erməni nazirə Bakıdan sərt cavab

Təxribatçı və sərsəm bəyanata XİN, Müdafiə Nazirliyi, hərbi və siyasi ekspertlərdən kəskin reaksiyalar gəldi...

David Tonoyan

şinyanın münaqişənin həlli ilə bağlı Vyanada keçirilən görüşü müsbət dəyərləndirdiyi halda bu ölkənin müdafiə nazirinin məsuliyyətsiz çıxışı Ermənistan hakimiyyətində mövcud olan hərç-mərçliyin, ikitirəliyin və özbaşınalığın əyani sübutudur: "Ermənistan ordusunda hökm sürən acınacaqlı vəziyyətdən yaxşı xəbərdar olan David Tonoyan bunu müxtəlif üsullarla ölkə rəhbərliyi və ictimaiyyətinə gizlətməyə çalışır. Eyni zamanda, baş nazir Nikol Paşinyan ordu rəhbərliyini toplayaraq qapalı iclas keçirməklə Ermənistan silahlı qüv-

vələrinin cinayət aləminin qaydaları ilə idarə olunduğunu və bunun böyük probleme çevrildiyini bildirir. İş o həddə çatıb ki, Paşinyan Mehridə baş verən əsgər qiyamından ciddi narahatlığını ifadə edir, arxa cəbhədə yerləşən bölmələrdə qeyri-döyüş itkilərinin sayının artmasını dilə gətirir, Ermənistan müdafiə nazirliyi və baş qərargahındakı korrupsiya, oğurluq, rüşvət-xorluq halları barədə ictimaiyyətə məlumat verir. Tonoyan isə bu cür absurd və sərsəm bəyanatlar verməklə Ermənistanın işğalçı mahiyyətini bir daha rəsmi surətdə nüma-

görüştündən az sonra erməni müdafiə nazirinin belə bir bəyanat verməsinin arxasında real güc, plan dayanır, yoxsa bu bəyanat siyasi məqsədlərə hesablanan bəyanatdır?

Hərbi-siyasi ekspert Ramil Məmmədli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistanın müdafiə naziri David Tonoyanın son çıxışında "yeni ərazilər üçün yeni müharibə" fikrini səsləndirməsi iki ölkə arasında sülhün əldə olunması istiqamətində atılan addımların qarşısını almağa xidmət edir: "O ki qaldı Ermənistan ordusunun döyüş bacarığına, bizə qalib gəlmək imkanlarına, onu deyib bilərəm ki, son illərdə ermənilər də müəyyən hərbi texnikalarla ordunun arsenalını gücləndiriblər. Lakin bu, Azərbaycan Ordusunda qalib gəlmək səviyyəsində güc deyil. Münaqişənin həllində vasitəçilik edən ölkələrin də rəhbərliyi yaxşı bilir ki, Qarabağın azad edilməsi üçün Azərbaycan bütün imkanlara malikdir. David Tonoyan isə hələ də köhnə erməni

düşmən qüvvələrinin atdığı addımları izləyir: "Bu, ordumuzun arsenalında olan müasir texniki imkanlar və kəşfiyyat bölmələrimizin döyüş bacarığı sayəsində həyata keçirilir. Bunu əminliklə deyirəm. Ermənistan Ordusunun Qarabağda həyata keçirmək istədiyi istənilən hücum əməliyyatı ermənilərin böyük məğlubiyyəti ilə nəticələne bilər. Mən burada istiqamətləri bir-bir sadalamaq istəmirəm. Amma onu deyib bilərəm ki, Ermənistan ordusunun nə şəxsi heyəti, nə texniki imkanları min kilometrədən artıq məsafədə Azərbaycanla döyüş aparmaq imkanında deyil. 2016-cı ilin aprelinde döyüşlər əsasən 250 km uzunluğunda olan təmas xətti boyunca baş vermişdi. Buna dözə bilməyən erməni ordusu indi bizimlə bir neçə cəbhədə döyüş apar bilirmi?! Əlbəttə, bu mümkün deyil. Təəssüf ki, Ermənistanın müdafiə naziri David Tonoyan hərbi kimi deyil, sıradan bir siyasətçi kimi populyarlığa malikdir. David Tonoyan isə hələ də köhnə erməni

noyan əslində erməni ordusunun Azərbaycan ordusundan bütün parametrlərə görə zəif olduğunu və Ermənistanın da belə vəziyyətdə müharibəyə başlamayacağını bilir".

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə hesab edir ki, Vyanada Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevlə görüşün nəticələrini pozitiv adlandıran Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın bu sözlərindən dərhal sonra Ermənistan müdafiə naziri David Tonoyan Nyu-Yorkda erməni icması ilə görüş zamanı "sülh naminə ərazi" formulasının əvəzinə "yeni ərazilər üçün yeni müharibə" fikrini səsləndirməklə Vyana görüşünün üstündən xətt çəkmiş oldu, "müsbət impulsdan" əsər-ələmət qalmadı: "Ermənilər hər dəfə belə edirlər. Azərbaycan XİN Tonoyanın açıqlamasıyla bağlı bəyanat yaydı. Bəyanatın son abzası belədir: "Ermənistan ali rəhbərliyinin şərtlərini eşitmək istədik: nazir bu çıxışını Ermənistan rəhbərliyinin razılığı əsasında edibmi, yoxsa bu onun ən azından danışıqların mahiyyətini və nəticədə qəbul edilmiş birgə bəyanatı şübhə altına alan şəxsi improvizasiyasıdır?" Bu sualın cavabını gözləməyə ehtiyac yoxdur. Çünki cavab olmayacaq. Paşinyan müdafiə nazirinin ağzından üstündən vurmayacaq. Tam əksinə, Paşinyanın icazəsi olmasaydı, müdafiə naziri artıq ikinci dəfə Azərbaycanı hədələməzdi".

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

yiş etdirir ki, bu da ölkəmizin ərazi bütövlüyünə qarşı rəsmi İrevan tərəfindən yeni təhdidlərin ifadə olunması kimi dəyərləndirilir. BMT-nin sülhün dəstəklənməsinə həsr olunmuş tədbirində iştirak edən bir müdafiə nazirinin erməni diaspora nümayəndələri ilə görüşdə bu cür aqressiv və irticaçı fikirlər səsləndirməsi Ermənistanın sülh və təhlükəsizliyin təmin edilməsinə yönəldilən beynəlxalq hüquq və normalara hörmətsizliyinin təzahürüdür".

Nazirlik rəsmisi bəyan edib ki, Nyu-Yorkun erməni icması qarşısında çıxış edən D.Tonoyanın əsas məqsədi, heç şübhəsiz, onlarda çaşqınlıq yaratmaq, oğurladığı və talan etdiyi maliyyə vəsaitlərinin yerini doldurmaq üçün erməni diasporundan əlavə pul dilənməkdir: "Bütün bu fikirləri tamamlayaraq qeyd edim ki, ərazilərin azad edilməsi üzrə qarşıya qoyulmuş məqsədlərə çatmaq üçün Azərbaycan ordusu malik olduğu bütün qüvvə və gücünü düşmənin üzərinə endirməyə qadirdir və hazırdır".

Bes Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Vyana

yanaşması ilə düşünür ki, birinci Qarabağ müharibəsində onlara hər cür yardım edən Rusiya bu dəfə də hərbi əməliyyatlarda onların yanında olacaq. Lakin o, yanılır. Çünki artıq regiondakı proseslər beynəlxalq qurumların nəzarətindədir və Rusiya isə Suriya, Ukraynadan sonra üçüncü cəbhədə - Qarabağda bizə qarşı müharibə aparmaq imkanında deyil. Tonoyanın bu açıqlamasını erməni lobbisinin ictimai fikrinə hesablanmış açıqlama kimi də analiz etmək olar. Çünki on illərlə lobbinin pullar "böyük Ermənistan" ideyasına xərclənib. Azərbaycan torpaqları işğal olunub. İndi isə Azərbaycan bütün meyarlar üzrə güclənib və Azərbaycan əsgərinin silahının "lüləsi" ermənin alınma dayanıb və tələb edir ki, ərazini boşalt. Artıq Rusiya xaric, digər ölkələr ərazilərin boşaldılmasını istəyir. Belə olan halda Tonoyan nə deməlidir? Yeni bu fikirlər erməni ictimaiyyətinə yönəlib".

Ekspertin sözlərinə görə, baxmayaraq ki, Qarabağ işğal altındadır, Azərbaycan Ordusu oradakı bütün hərbi yer-dəyişmələrə nəzarət edir,

Fırlananlar və fırladanlar

Sevinc TELMANQIZI
s.qurbanova@gmail.com

Bircə öldüyüm günü bilmirəm. Təxminən bir ay bundan əvvəl o narkomaniyanı təbliğ edən mahnını 3-cü mikrorayon dairəsində eşidəndə hövlnək gəlib yazı yazmışdım. Axşamlar qızımı hazırlıq kursundan götürəndə orda gözlədiyim 10-15 dəqiqənin mənə necə zəhər olmasının səbəbi də o idi.

O "Kazbek"ə nəse qoyub, hallananların mahnısı var ha, günlərlə onu yaxınlıqdakı kafenin səsgücləndiricisi sayəsində dinləmək zorunda qalmışam. İndi baxıram ki, daha da betər olacaq. Çünki indi insanlar qulaq asmaqla qalmır, oynayır, "sındırır" və hətta bunu trendə çevirirlər. Cavan-cavan qızlar, qadınlar (hətta yanlarında azyaşlı uşağı olanlar da var) ən biədəb, vulqar formada, əl-qol hərəkətləri, jestləri ilə mahnını pleybek edir, açıq-aşkar narkomaniyanın, tiryəkin təbliğatı ilə məşğul olurlar. Baxırsan görüntülərinə, əksəri gözəldir, cazibədar görüntüləri var. Əminsən ki, əllərinin hərəkəti də, məntiqləri də bu mahnının nəyə xidmət etdiyindən xəbərdardır. O zaman niyə?

Aylar öncə "Səni deyirlər" trendə çevriləndə, hər kəs onun sədələri altında rəqs edib, videosunu yayanda heç birimiz təlaşlı deyildik. Əksinə, güneyli-quzeyli Azərbaycanımızın, azərbaycanlılarımızın belə bir trendlə bütünleşməsindən zövq alırdıq. Mahnıda Urmiya gölünün quruluşuna qədər bir neçə siyasi mesaj vardı. Bəs bu? Qanunvericidə narkomaniyanın təbliği və təşviqi qadağandır. Bunu edənlər cəzalandırılır, daha doğrusu, cəzalandırılmalıdır. Bəs hanı? Biz niyə görmürük? Niyə bu kliplər youtube-də və ya Facebookda şikayət edilmir? Niyə bu mahnını oxuyanı (ki, qəhrəmanın üzünü hələ görməmişik) polisə çağırıb, ona qanunsuzluğu, əxlaqsızlığı, cinayəti təbliğ etdiyini başa salmırlar? Neyləyək? Oturub bunun milyonları əhatə etməsini seyr edək? O klipdəki məktəbli qız kimi bütün məktəblilərin sinif otağında elə kliplər çəkib yaymasını gözləyək? Hansısa narkomanın "fırlanım başuva"nın dalğa kimi yayılması susqunluqla izləyək?

Halbuki bizim millət susqunluqla izləməyi, gözləməyi, bəxtinə düşəni yaşamağı o qədər də xoşlamır. Son olaraq, "Diqlas" Ticarət Mərkəzində baş verən yanğın hadisəsində sözünü deyən ticarətçilərin, işçilərin olması özümüze olan inamımızı dirilti. Anladığımız ki, söhbət para-pul olunca əjdahaya çevrilirik, qarşımıza gələni parçalamağa hazır oluruq. Bu situasiyada mənim diqqətimi əsas iki fraqment çəkdi. Birincisi, ticarətçilərlə Nizami rayon icra başçısının görüşü zamanı yaşananlar. Onlardan biri durub dedi ki, müxalifət hazırda sosial şəbəkələrdə bizi özünə tərəf çəkmək istəyir, amma biz razı olmuruz. Sətiraltı şantajlı mesajını da yolladı. Yəni "baxın daa, siz hərəkətə keçməsəz..." Mən onda şoka düşdüm. O hay-həşirdə, malını-mülkünü, pulunu itirdiyin vaxtda insanın ağlına belə bir şantajın gəlməsi onun təpədən-dırnağa azərbaycanlı olmasını göstərirdi. Hələ orda çəkiliş edən jurnalistin üstünə hücumu keçənlərdən danışmıram. Bu yarınma kimə hesablanmışdı?

İkinci fraqment isə bir xalının dedikləri idi. Səsini başına atıb iddia edirdi ki, komissiya onların malını qiymətləndirə bilməz. Məntiq də təxminən belə idi ki, "onlar nə bilirlər, bizim nə qədər malımız vardı içəridə?" Halbuki ötən ayın satış dövryyəsinə görə hesablanma aparıla bilər. Məntiqlisi də budur. Amma bir başqa qadın da dedi ki, içəridə 100 minlik malım yanıb, evdə də yeməyə bir çörəyi yoxdu. O qədər mala pul verən adamın o alverdən bir həftəlik çörək pulu saxlaya bilməməsi də bir başqa söhbətin mövzusu idi.

Yəni bu və bunun kimi hekayələri yaxın günlərdə çox eşidəcəyik. Görəcəyik ki, el dili ilə desək, "batdı balıq, yan gedər" məntiqi ilə nə qədər sui-istifadəçilər, dələduzlar ortaya çıxıb. Onda biləcəyik ki, "fırladanlar" onun-bunun başına fırlananlardan daha çox imiş. O da bir başqa söhbətin mövzusu ki, fırlanmaq daha qorxuludur, ya fırlatmaq...

Soğan ilə məşhur olan Hövsanın sosial problemləri camaat üçün acı, göz yaşardan dörd-sərə çevrilib. Bakının 1793-cü ildə salınan bu qəsəbəsinin əhalisi əkin torpaqlarının təyinatının dəyişdirilmədən satılmasından narazılıq edir. Ötən həftəsonu kənddə olarkən yerli sakinlər bizə danışdı ki, yüksək çinli məmurlardan birinin qohumu Hövsan torpaqlarını dəyər-dəyməz qiymətə peşkəş etməkdədir.

Məmurlar Hövsan torpaqlarını su qiymətinə pay-püş edirlər - reportaj

Qəsəbənin əkin sahələri təyinatı dəyişmədən sotu 1500-2000 manatdan peşkəş edilir; yollar bərhad gündə, liftlər xarab, küçə itləri isə qorxunc mənərə yaradıb...

Həmin şəxs bu ərazilərdə kəndxudaliq edərək torpağın sotunu 1500-2000 manatdan pay-püş edir. Sakinlər əkin sahələrini göstərərək deyirlər ki, hamısı bir-bir satılır, yerində fiziki şəxslər evlər tikirlər.

"O adam kimdirsə, məmur qohumunun adından sui-istifadə edir, Hövsanda "at oynadır". Kənddə əkin sahələri azalır, çünki təyinatını dəyişməyib satırlar, bizim soğan əkməyə yerlərimiz qalmır", - deyərək Hövsanlı Əli şikayətlənir. Onun sözlərinə görə, nə icra, nə bələdiyyə burada əsas söz sahibi deyil, söz sahibi həmin məmura yaxın adamdır: "Birdefəlik desinlər ki, Hövsanda soğan əkməyə qoymayacağıq. Hər yer tikinti meydançasına çevrilib. Suraxanı İcra Hakimiyyəti Hövsanda boş yer qoymayıb. Vaxt var idi ki, qəsəbədə hektarlarla əkin sahələri adama "gəl-gəl" deyirdi, indi getdikcə azalır. Sağ-sol təzə tikilən heyət evlərindən ibarətdir".

Qəsəbədə "koneçni" deyilən ərazidə 5 hektar ərazi sotlara bölünərək sotu 2500-3000 manatdan satılıb. Amma Hövsanda məmurların və İH-nin əsas gəlirli biznesi dəniz yaxınlığında torpaqlarda 30-a yaxın villa tipli evlərin tikilərək satılması olub. Son illərdə 80-dən çox belə ev tikilərək satılıb. Həmin evlərin qiyməti isə 80 min manatdan başlayaraq müxtəlif qiymətlərə qədərdir.

Vaxtilə hövsanlıların əsas məşğuliyyət növü ovçuluq olub. Bundan başqa, hövsanlılar heyvandarlıq, quşçuluq və əkinçiliklə də məşğul olublar. Bu gün həmin məşğuliyyətlər tədricən aradan çıxır. Sakinlər qəsəbədəki avtobusun işləməsindən də gileylənirdilər. Onlar nəqliyyatın pis işləməsi ucbatından hər gün şəhərə işə gecikdiklərini deyirlər. Hövsanın yolları da bərhad vəziyyətdədir. Sakinlər dəfələrlə müvafiq qurumlara müraciət etsələr də, bir nəticəsi olmayıb. Yollarda avtomobillə də irəliləmək mümkün deyil, yağış yağan kimi bərhad duruma düşür. Çala-çuxur əlindən hərəkət etmək mümkün olmur.

Nəzərə alsaq ki, dövlət büdcəsindən hər il bələdiyyələrə kifayət qədər dotasiya ayrılır, amma bunun müqabilində ortada heç bir iş yoxdur. Bu da həmin yoldan ağır tonnajlı yük avtomobilinin keçməsi ilə əlaqədardır. Onlar yolları dağıdırlar. Mərkəzi yol tam dağılıb, dayanacaqda avtobus gözləmək mümkün olmur, çünki yağış sularını sər-

rik, nə uşaqların oynaması üçün yaxşı park salınıb. Elə bil, müharibədən çıxmış kənddir. Bir həftə idi su problemi yaşayırdıq. Yəni, yerli idarəetmə çox bəbaddir, Hövsan sahibsiz bir yerə çevrilib. Bura baxan yoxdur, qardaş. Məmurlar gözləyirlər ki, prezident gəlib tapşırıq versin? Onu bilirlər ki, torpaq satsınlar, qazansınlar. Bizi fikirləşən yoxdur ki, camaata normal marşrutlar verək, yollar düzəldək, əkin-biçinə köməklik göstərək. Bizim ən böyük dərdimi-

zini biri də binalardakı köhnə, yararsız liftlərdir. Onlar tez-tez nasaz olur, öz cibimizdən xərc çəkib düzəldirik. Liftlər idarəsinə büdcədən pul ayrılır, amma bizim binaların təmir eləmir". Sakinlərin sözlərinə görə,

nişinlərin üstünə çiləyirlər. Bu da ona görədir ki, Hövsanın kanalizasiya sistemi yoxdur.

Sakinlər deyirlər ki, sahibsiz küçə itlərinin kütləvi şəkildə qəsəbədə yayılması da bir ayrı qorxunc problem yaradıb. Xüsusən də 280 və 281 sayılı orta məktəblərin şagirdləri dərəcə getməyə çətinlik çəkirlər. Bu problemi itləri güllələməklə həll etmək doğru yol deyil, onlar üçün sığınacaq tikilib. Bundan başqa, binaların qarşısındakı oturmaqlar, "besetka"lar

iki ildən çoxdur Hövsan qəsəbəsində yeni yolun çəkilişi ilə bağlı ətrafda yerləşən evlərin söküləcəyi haqqında iddialar səslənir. Xüsusilə də Oqtay Şabanov küçəsinin sakinləri narahatlıq keçirirlər. Hətta onlar bir müddət öncə onların qeydiyyatı alındığını da deyirlər. Amma bu günlərdə onlara müjdə verilib. Deyilib ki, Hövsan yolunun tikintisi ilə bağlı layihədə evlərin sökülməsi nəzərdə tutulmayıb.

Hövsanda olimpiya kompleksi olsa da, ödənişlidir deyərək, gedənlər azdır. Gənclərin asudə vaxtını keçirməsi üçün olan stadion isə mal-qara otlağına çevrilib. Bir sözlə, Hövsanda insanların razı qaldığı bir məsələ yoxdur.

Onu da qeyd edək ki, Hövsana 1966-cı ildə qəsəbə statusu verilib. Abşeron yarımadasının cənubunda yerləşən Hövsanda 50 min nəfərədək əhali yaşayır. Hövsanın yerli əhalisi əsasən tatlar, muğanlılar və dağılıb olub. Qədim kənd 5 hissəyə bölünüb. Həmin ərazilər Təməniş, Fəraqət, Qala bazisi, Səngər, Əlcəyi adlanır. Son zamanlar Hövsan qəsəbəsinə rayonlardan köçənlərin və kirayə yaşayanların sayı artıb. Hövsanla bağlı maraqlı məlumatlar az deyil. Məsələn, qiblə göstəricisi - mehrab hövsanlı Axund Əhədin evində olub və indi məsciddə saxlanılır. Mehrab 1890-cı ildə tikilib. Hövsanda çoxlu sərdəbələr, sandıq qəbirləri və hətta yazısı oxunmamış daş kitabələr var. Hövsanın beş qəbiristanlığının hər birinin 150-ildən çox yaşı var. Qəsəbənin müxtəlif ərazilərində 20-dən çox bulaq, 6 ovdan olub.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən qorunan qədim hamam hazırda fəaliyyət göstərməyə də, onun yaşının 300-350 il olduğunu deyirlər. Hövsan çoxlu sayda məşhur insanlar yetişdirib: general-mayor Soltan Qılmanov (ilk milis məktəbinin rəisi olub), general Mirzə Almasov (Cəmşid Naxçıvanski adına liseyin rəisi olub), SSRİ Xalq artisti, aktyor Mirzağa Əliyev, Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, aktrisa Bəsti Cəfərova, xalq artisti, qarmon ifaçısı Aftandil İsrailov və s. Qarabağ müharibəsində hövsanlılar da çoxlu şəhid veriblər: Etibar Cəfərov, Tərhan Şükürov və başqaları kimi...

□ "Yeni Müsavat"ın
Reportyor Qrupu,
Hövsan

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

2019 -cu ilin ilk 3 ayı arxada qaldı. Bu 3 ayın yekununda, martın 29-da Azərbaycan və Ermənistan rəhbərləri - prezident İlham Əliyev və baş nazir Nikol Paşinyan arasında Vyanada ilk rəsmi görüş reallaşdı. Azərbaycan və Ermənistan rəhbərləri arasında görüş 2 saatdan çox çəkdi.

"Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevlə görüş normal keçdi". Bunu N.Paşinyan görüşdən sonra jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Minsk Qrupunun Fransadan olan həmsədrinə isə İlham Əliyevlə Nikol Paşinyan arasında Vyanada keçirilən görüşün məzmunlu və səmərəli olduğunu bildirib. "Görüş uzun, məzmunlu, səmərəli keçib. Ümidvarıq ki, bu, belə davam edəcək", - deyə fransalı həmsədr qeyd edib.

"Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan bir-bəşə dialoqu davam etdirmək barədə razılığa gəliblər". Bu barədə isə həmsədrlərin Vyanada görüşünün yekunu ilə bağlı yaydıqları bəyanatında deyilir. Bildirilir ki, hər iki ölkənin liderləri münaqişənin sülh yolu ilə həlli üçün danışıqlar prosesində daha konkret və əlçatan addımlar atmağın vacibliyini vurğulayıblar.

Azərbaycan prezidenti danışıqların konstruktiv şəraitdə keçdiyini bildirib: "Danışıqlar müsbət qiymətləndiririk. Bu, uzun fasilədən sonra Azərbaycan və Ermənistan rəhbərliyinin ilk rəsmi görüşüdür, əvvəlki görüşlər daha çox tanışlıq xarakterli daşıyırdı və beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində baş tuturdu. XİN başçıları bir neçə dəfə danışıqlar aparıblar. Görüş ona görə əhəmiyyətli idi ki, məsələnin mahiyyəti üzrə danışıqlar prosesinə start verilib".

Vasitəçilərin bəyanatında həmçinin deyilir ki, görüş müsbət və konstruktiv şəraitdə keçib və iki liderə öz mövqelərini aydınlaşdırmağa imkan verib: "Onlar əsasən nizamasalma prosesinin əsas məsələləri üzrə fikir və ideyalar ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar. Hər iki lider sülh şəraiti vəziyyəti-

nin yaradılması və münaqişənin dinc yolla həllinin tapılması üçün danışıqlar prosesində konkret və hiss olunan addımların qəbulunun əhəmiyyətini vurğulayıblar".

Bundan əlavə, İlham Əliyev və Nikol Paşinyan öz ölkələrinin XİN rəhbərlərinə yaxın gələcəkdə yenidən həmsədrlərlə görüşməyi tapşırıblar. Onlar həmçinin bir-bəşə dialoqu davam etdirməyi razılaşdırıblar.

BMT baş katibi Antoniu Qutereş də liderlər arasında ilk rəsmi görüşü müsbət qiymətləndirib. Analitiklər isə son görüşü ehtiyatlı nikbinliklə şərh edir, bu zaman həm də Bakının taktiki uğurlarına diqqət yönəldirlər.

*****

"Vyanada Qarabağ danışıqlarının mahiyyətinə dair ən düzgün qiymətləndirməni prezident İlham Əliyev verdi. Mən belə anlayıram ki, Paşinyanla danışıqları davam etdirmək mümkündür". "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu fikri teleqraf.com-a politoloq Rasim Musabəyov deyib. Onun sözlərinə görə, Paşinyan Vyanada təkid etsəydi ki, Dağlıq Qarabağ separatçıları da masa arxasına oturmaldır, bu, Ermənistan rəhbərliyinin danışıqlardan yayınması və dialoqun mənasızlığı anlamına gələrdi: "Paşinyan İrəvanda səsləndirdiyi bu fikirləri Vyanada təkrarlamağa bilmədi. Çünki Azərbaycan prezidentinin mövqeyinin konkret olduğunu gördü. Bundan belə nəticə hasil olur ki, danışıqlar mahiyyəti üzrə aparılacaq və hər hansı bir format dəyişikliyinə söhbət gedə bilməz".

R.Musabəyov əlavə edib ki, birinci şəxslər səviyyəsində baş tutan görüşdə tərəflər kağız üzərində nəse yazmırlar: "Birinci şəxslər 3 saat ərzində

Qarabağ

Qarabağ danışıqları rəsmən ənənəvi formatına qayıtdı - sonun başlanğıcı, yoxsa...

Vyana görüşündə əsas nəticə, Ermənistan müdafiə nazirinin görüş sonrası verdiyi təxribatçı bəyanat və...: **politoloq**: "Paşinyan anladı ki, işğal edilən torpaqlar azad edilməyincə heç bir irəliləyiş olmayacaq..."

məsələləri nəzərdən keçirib xarici işlər nazirlərinə müvafiq göstəriş verəcəklər ki, danışıqlar mahiyyəti üzrə davam etdirilsin".

O hesab edir ki, Nikol Paşinyan əvvəlki fikirlərindən imtina etməsə belə, danışıqlara maneə yarada bilmir və ya yaratmır: "Onun əvvəlki bəyanatlarından sonra bizim arzu etdiyimiz formatda danışıqlar aparmasında həm Azərbaycan tərəfinin, həm də Minsk Qrupunun müəyyən təsirləri olub. Əlavə edim ki, hətta danışıqlar öncəsi Ermənistanın xarici işlər naziri Moskvaya gedərək Sergey Lavrovla görüşüb. Fikrimcə, erməni naziri Moskvada başa salıblar ki, şıltaqlığa ehtiyac yoxdur və danışıqlar formatına uyğun müzakirələr aparmaq lazımdır".

Rasim Musabəyovun qənaətinə görə, danışıqlar prosesində Azərbaycan qətiyyətli mövqeyə nümayiş etdirir və erməni tərəfinin bu durumu dəyişmək imkanı yoxdur. Onun sözlərinə görə, proses boyunca Azərbaycan tərəfinin beynəlxalq hüquqa, diplomatiya ənənələrinə sadiq qaldığını Azərbaycan prezidenti böyük ustalıqla nümayiş etdirib: "Biz onu da nəzərə almalıyıq ki, danışıqlar prosesində Azərbaycan tərəfi daha təcrübəlidir və işin mahiyyətini incəliklərinə qədər bilir. Ermənistan tərəfindən isə həm Paşinyan, həm də digər diplomatlar bu işlə yeni məşğul olmağa başlayıb. Bütün hallarda danışıqlar for-

matı Azərbaycanın maraqlarına uyğun olaraq dəyişmir və bu şəkildə davam etdiriləcək".

*****

"Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Vyanada baş tutan görüşdən sonra reallıqları cəmiyyətə çatdırdı. Prezidentin verdiyi açıqlamada fikrimcə, iki məqam xüsusilə əhəmiyyətlidir. Bunlardan biri Dağlıq Qarabağ konfliktinə dair Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanla demək olar ki, ilk müzakirədir. Düzdür, buna qədər görüşlər olub, amma bu təmaslar ayaq üstü olub. Hesab edirəm ki, Vyana görüşü əvvəlkilərdən köklü şəkildə fərqlənir". Bunu isə politoloq Fikrət Sadiqov deyib.

Politoloqun sözlərinə görə, buna qədər Paşinyan bəyanatı edirdi ki, Qarabağ separatçıları adından danışıqlara, onları özəri danışıqlar formatına qatılmalıdır: "Vyana görüşü ilə Paşinyanın bəyanatı faktiki puça çıxmış oldu. Real olaraq Paşinyan məcbur oldu ki, Azərbaycan dövlət başçısı ilə danışıqlarda iştirak etsin və Qarabağ konfliktini müzakirəsinə qatılsın. Təbii ki, danışıqlar prosesinin formatı dəyişilməz olaraq qaldı. Prezident İlham Əliyev bu məqamı xüsusilə qeyd etdi, bildirdi ki, danışıqlar prosesinin formatını dəyişmək olmaz, bununla bağlı beynəlxalq strukturlarında qərar var. Əgər bura üçüncü tərəf cəlb olunursa, bu, Azərbaycanın razılığı ilə ola bilər. Azərbaycan isə buna razılıq

verməyib. Bu görüş faktiki olaraq Paşinyanın danışıqlar formatını dəyişmək məqsədilə atdığı addımları puç etdi".

Fikrət Sadiqova görə, görüşün müsbət tərəfi ondan ibarətdir ki, ilk dəfə Ermənistanın yeni baş naziri ilə problem ciddi müzakirə edilib: "Eyni zamanda, erməni tərəfinə Azərbaycanın qəti və prinsipial mövqeyi çatdırılıb. Yeni Paşinyan başa düşdü ki, işğal edilən torpaqlar Azərbaycanın tarixi torpaqlarıdır və onu azad etməyə qədər heç bir irəliləyiş ola bilməz. Prezident qeyd etdi ki, bu, danışıqlar prosesinə yeni impuls verdi. İlk dəfə danışıqlar prosesində biz erməni tərəfini bu formatda hərəkət etməyə məcbur etdik. Onlar müxtəlif ziddiyətli bəyanatlarla çıxış edirdilər, bəyan edirdilər ki, danışıqlarda iştirak etməyəcəklər, prosesə üçüncü tərəf cəlb edilməlidir və s. Amma onların bu məqsədi alınmadı. İlk görüşü müsbət qiymətləndirirəm və hesab edirəm ki, bundan sonra xarici işlər nazirləri səviyyəsində effektiv addımlar olmalıdır. Çünki bu addımların nəticəsində dövlət başçılarına problemin həllinə dair təkliflər hazırlanıb verilməlidir".

*****

Maralıdır ki, Vyana görüşü bitər-bitməz, Paşinyan hökumətinin güc naziri - Ermənistanın müdafiə naziri David Tonoyan sülh danışıqlarında təzə-təzə yaranan kövrək konstruktivlik ab-havası ilə bir

araya sığmayan açıqlama verib. Ermənistanın müdafiə naziri deyib ki, "ərazi qarşılığında sülh" formuluunu dəyişərək, onu "yeni ərazilərin işğalı üçün yeni müharibə" formulu ilə əvəzləyib.

"Amerikanın səsi" xəbər verir ki, Tonoyan bunu Nyu-Yorkdakı erməni icmasının nümayəndələri ilə görüşü zamanı münaqişənin nizamlanması məsələsinə şərh edərək söyləyib. "Ermənistanın müdafiə naziri kimi deyirəm ki, mən, "ərazi qarşılığında sülh" formuluunu dəyişdirmişəm. Artıq biz bunun tam əksini edəcəyik, yəni "yeni ərazilər üçün yeni müharibə". Heç bir ərazi güzəştə olmayacaq. Qarşılıqlı kompromislər isə mümkündür",- deyir o, sərsəm bəyanatla çıxış edib.

D.Tonoyan onu da bildirib ki, bundan sonra Ermənistan hücum bölmələrinin sayını artıracaq: "Biz bu "xəndək vəziyyəti", daimi müdafiə vəziyyətdən çıxacağıq. Biz, hərbi əməliyyatları düşmənin ərazisinə transfer edə biləcək qoşun bölmələrimizin sayını artıracacağıq".

Ancaq məsələ də elə bundadır: acından ölən, hamıdan pul, kredit diləyən Ermənistan nə ilə, hansı resurslarla buna nail olacaq? Şübhə yox ki, Tonoyan sadəcə olaraq, Vyana-da erməni tərəfinin siyasi-diplomatik uğursuzluğunu pərdələmək üçün belə "gümrahləşdirmə", lakin sərsəm bəyanat verməyə ehtiyac duyub...

"Yeni Müsavat"ın budəfəki qonağı Azərbaycan Dövlət Pantomima Teatrının direktoru, eyni zamanda, aktyoru, Əməkdar artist Elman Rəfiyev oldu. Direktorla çalışdığı teatrdə görüşüb, söhbətləşdik. Onunla müsahibəni təqdim edirik:

- Pantomima Teatrının hazırkı vəziyyəti necədir?

- Çox gözəldir, əla vəziyyətdədir. Pantomima Teatrı da im axtarırdı, yeniliklərlə tamaşaçıları heyrləndirməyi sevirdi. Buna görə də teatrın iş rejimi həmişə necə idisə, o cür də qalır və qalacaq.

- İllər öncə yaranan "Dəli yığıncağı"ndakı truppə ilə indiki truppənin arasında hansı fərqlər var?

- 1994-cü ildə Pantomima Teatrı yarananda Bəxtiyar Xanizadə onun adını "Dəli yığıncağı" qoymuşdu. Çox adam sual verəndə ki, "Niyə "Dəli yığıncağı"?", Bəxtiyar Xanizadə bildirirdi ki, "İndiki zamanədə teatrla məşğul olmaq bir dəlilikdir". Yeni həmin dövrdə biz cavan uşaqlar idik, hər hansı bir bizneslə də məşğul ola bilərdik. Amma özümüzü teatra həsr etdik.

O zamankı dövrlə bugünkü dövrü müqayisə edəndə, əlbəttə ki, fərq var - 1994-cü ildə dünyaya baxışımız və 2019-cu ildə teatrimızda çalışan gənclərin dünyaya baxışı fərqlənir. Teatrın özü ilə bağlı fərqlər gələndə isə teatr daim inkişaf dövründədir, biz bir yerdə dayanmırıq, hər zaman öz üzərimizdə işləyir, yeni tamaşalar hazırlayırıq. 1994-cü ildə də belə idi, indi də bu cürdür.

- Amma gəlin etiraf edək, Pantomima Teatrı yeni yarandığı dövrlərdə tez-tez ekranlara çıxırdı, hər yeni tamaşa böyük maraqla izləndi, biz o tamaşalardan Qurban Məsimov, Elman Rəfiyevi, Pərviz Məmmədrzayevi və digərlərini tanıyırdıq, sevirdik. Lakin müəyyən zaman sonra teatr ekranlara çıxmırdı, həmin o kollektiv də dağıldı...

- "Kollektiv dağıldı" sözünü deməzdim, çünki kollektiv hər zaman var. Bəxtiyar Xanizadənin bu barədə dediyi yaxşı bir sözü var, "Teatrın qapısı hər zaman həm gələn, həm də gədən üçün açıqdır". Gedən insanlar dağıtmaq naminə getməyib, sadəcə, özlərini başqa yerdə sinəməyə istəyiblər. Teatrdən gədənələrə diqqət etsək, görürük ki, onların hər biri incəsənətlə məşğuldur. Məsələn, Rövşən İsa - Pantomima Teatrının ilk aktyorlarından biridir, hazırda kinorejissorudur, Siyavuş Hüseynli - "Soy prodakşn"da rejissor və bədii rəhbərdir, Əsəd İsmayılov - hazırda seriallarda oynayır, Pərviz Məmmədrzayev - Akademik Musiqili Teatrdə işləyir, həmçinin Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində dərs deyir, Qurban Məsimov - hazırda Kukla Teatrının baş rejissorudur, eləcə də Nicat Kazımov, Azər Şabanov (Axşam), bu siyahını davam etsək, çox vaxt aparar. Bir daha qeyd edim, onlar dağıtmaq üçün deyil, sadəcə, burda öyrənib, özlərini başqa yerdə sinəməyə istədilər və getdilər.

Televiziya gəldikdə isə Bəxtiyar Xanizadə hər zaman deyir, "teatr tamaşasının əfir-

dəki effekti teatr səhnəsindən qat-qat zəifdir". Yeni biri var ki, tamaşanı teatr səhnəsindən izləyərsən, biri də var ki, efirdən baxasan. Canlı baxış tamamilə fərqlidir. Beləliklə, bir zamanlar tamaşalarımızı televiziya ekranlarında da sinədiq, bəli, xeyli uğurlu alındı, tamaşaçılar tərəfindən çox maraqla qarşılandı, lakin istədiyimiz bu deyildi. Biz istəyənlər teatra gəlsin, çünki o ab-havanı ancaq teatrdə hiss etmək olar.

- Teatrın direktoru olmasaydınız, siz də özünüzü başqa yerdə sinəməyə üçün buradan gedərdinizmi?

- Mən bu teatrın tək cə direktoru deyiləm, həm də aktyoru, sadəcə işçisi, meneceriyəm. Bura mənim evimdir, kim öz evindən getmək istəyər?..

- Maraqlı sualdır... Əslində tamaşalarımızı bizi bu gün rahat edən problemləri əks etdirir. Bildiyiniz kimi, Pantomima Teatrı üçün əsər yazan yoxdur. Doğrudur, S.Bekketin "Bir aktyor üçün mim" əsəri var və biz onları səhnələşdirmişik. Amma hazırda sırf bu teatr üçün əsər yazılmır.

- Bildiyim qədər, tamaşaları aktyorlarınızın özü yazır.

- Bəli. Bəxtiyar Xanizadə bu teatrı yaradanda belə bir istəyi var idi: "Mənim teatrım aktyoru həm aktyor, rejissor, həm də özü yazmağı bacarmalıdır". Yeni aktyor üçün meydan verilir, cəmiyyətdə onu narahat edən problemləri göstərsin, mesajları çatdırsın. Təbii ki, bütün bunlar Bəxtiyar Xanizadənin nəzarəti altında olur. Çünki hər hansı bir problem olanda aktyoru deyil, teatrın rəhbərini

yulur. Sizin tamaşalar onlardan nə ilə fərqlənir?

- Teatrimızdakı uşaq tamaşaları əsasən maarifləndirici olur. Məsələn, "İnsan və fəlakət" tamaşamız var. Orada mesaj ötürülür ki, "məktəbdə, evdə yanğın baş verərsə, uşaq nə etməlidir?". Biz bunu həm gül-məli, həm də düzgün formada uşaqlara aşılalıyırıq. Yeni uşaq tamaşaya baxanda bilmədiklərini öyrənib, gedir. Bizim tamaşalarda sözlərimiz bədən dili, mimikalar, jestlərdir. Teatr yarananda bizə dedilər ki, "Çıxın, lal və karlar üçün tamaşa oynayırsınız". Zala fiziki məhdudiyətli, hansı ki, danışa və eşidə bilməyən insanları gətirdilər. Biz bir pantomim tamaşa oynadıq. O zaman siz həmin fiziki məhdudiyətli insanların gülüşünü, əl çalmağını eşidərdiz. Onlar hər şeyi anlayır, başa düşürdülər.

ra gələn yeni aktyorun oturduğundan-durduğundan həmən anlayır ki, o, nəyə qadirdir.

- Müşahidələrimdən belə məlum olur ki, aktyorların əksəriyyəti peşəkar deyil, yeni başqa sahənin, sənətin sahibi olanlar da özlərini burada sinəyir. Belə çıxır ki, teatrın qapıları bu sənətə meyli olan istənilən şəxsə açıqdır.

- Onlar da özlərini gəlib sinəyə bilər, bura bir məktəbdir. Hər bir insanın içərisində incəsənət, aktyorluq, müğənnilik qabiliyyəti var, sadəcə, onu üzə çıxartmaq lazımdır. Niyə də olmasın, biz onlara deyirik, buyur, bu meydan, bu da sən, özünü göstər.

- Göstərdikləri sizi qane edirmi?

- Əlbəttə ki, uzun-uzadı məşqlər etməlidirlər. Qane et-

insanlar əcnəbi adlara daha çox meyil edirlər. Yeni tamaşaların adları da əcnəbi dildə səslənəndə, tamaşaçıları daha çox cəlb edir. Amma bir daha qeyd edim, şəxsən mən bunun tərəfdarı deyiləm, sadəcə, marketing bunu tələb edir.

- Mart ayının əvvəlində prezident və ölkənin birinci xanımı bir sıra tanınmış mədəniyyət və incəsənət xadimləri ilə görüşdü. Həmin görüşdə bir çox təklif və fikirlər irəli sürüldü və sevindirici haldır ki, görüşdən dərhal sonra həmin təkliflərin bir neçəsi həyata keçirilməyə başladı. Siz o tədbirdə olsaydınız, hansı məsələ ilə bağlı müraciət edərdiniz, təklif edərdiniz?

- Əgər o görüşdə olsaydım, Afaq Bəşirzadənin irəli sürdüyü məsələləri deyərdim, təklif edərdim. Onun dedikləri tam mənim ürəyimdən xəbər verdi - aktyorların maaşı artırılsın, evlə təmin olunsun. Çox sağ olsun ki, cənab prezident Afaq xanımın müraciətinə dərhal reaksiya verdi. Bu gün gənclərə kömək, dəstək mütləq lazımdır. Çünki incəsənət tənəzzülə doğru deyil, zirvəyə doğru getməlidir...

"İndiki dövrdə teatrla məşğul olmaq bir dəlilikdir"

Elman Rəfiyev: "Onlar şöhrət dalınca gəlmişdi, amma sonra anladılar ki..."

- Tamaşaçılarımız daha çox hansı təbəqəyə aid olur? Məsələn, Opera və Balet Teatrının tamaşaçıları əsasən musiqiçilər, elit təbəqə, əcnəbi, klassik musiqinin vurğunu olanlardır. Bəs sizin teatrdə?

- Xatırlayırsınızsa, illər öncə məşhur türk müğənnisinin bir verilişi var idi, "7-dən 77-yə". Mən deməzdim 7-dən 77-yə, deyərdim 0,7-dən 77-yə hər kəs, körpə uşaq belə teatrimıza gələ bilər. Bir dəfə 6 aylıq nəvəmi pantomim tamaşaya gətirdim. Özüm üçün də maraqlı idi ki, 6 aylıq 45 dəqiqə uşaq tamaşasına baxacaqmı? Və baxdı da. Rəngarəng işıqlar, aktyorlar, hansı ki, onun üçün canlı oyuncaqlar idi, çox maraqlı gəlmişdi.

Beləliklə, hər yaş təbəqəsindən olan tamaşaçılarımız var. Eləcə də əcnəbi bizim teatra maraqlıdır. Tamaşalarımız ələ qurulur ki, hər təbəqədən olan tamaşaçı özünə lazım olan mesajı alır və gedir.

- Verdiyiniz mesajlar tamaşaçı rəyində hesablanır, yoxsa?

çağırır soruşurlar ki, "Bəs siz hara baxırdınız?"

- Verdiyiniz mesajlar əsasən hansı mövzuda olur?

- Tamaşalarımızın mövzusu əsasən qadın və kişi olur, hansı ki, dünyada cavabı tapılmayan problemdir. Bir dəfə tamaşamızda bir qızla, oğlan gəlmişdi. Sanki aralarında küskünlük var idi. Tamaşadan sonra onlar gülə-gülə, əl-ələ tutaraq getdilər. Yeni tamaşada mimikalının, jestlərin sayəsində özlərini görə bilib, mesajlarını almışdılar.

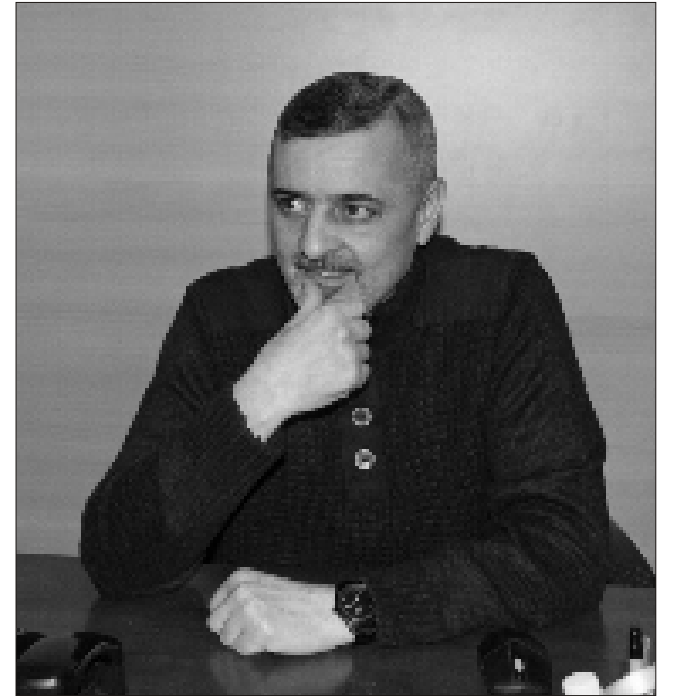
Bir qədər sonra "Underground" tamaşasını izləyəcəksiz. Tamaşanı aktyorların özləri yazıb, onları narahat edən məsələləri səhnələşdiriblər. Hansı ki, müasir dövrdə bizi ən çox narahat edən məsələ budur, insanlar görüşə gedəndə bir-birinin üzünə baxmır, hamı telefonda qurcalanır, hətta qarşı-qarşıya duranda belə bir-biri ilə yazışır, canlı ünsiyyət itir.

- Bir az öncə qeyd etdiniz ki, teatrdə uşaq tamaşaları da nümayiş olunur. Məlumdur ki, bu gün əksər teatrlarda uşaq tamaşaları səhnəyə qo-

Yeni biz bu cür eksperimentləri çox keçmişik. Düşünürəm ki, tam fərqi özünüz müəyyən edə bildiniz.

- Hazırda teatrdə köhnə pantomimçilərdən bir tək siz və Bəxtiyar Xanizadə qalıb. Özünüz qeyd etdiniz, aktyorlar bura öyrənmək üçün gəlir, özünü tapmaq üçün başqa teatra üz tutur. Nəhayət ki, "oturuşmuş", daimi qalan kollektivi görə biləcəyik?

- Bu teatra üz tutanların əksəriyyəti ad-san üçün gəlmişdi. Amma gördülər ki, burada qalmaq üçün gecə-gündüz çalışmaq lazımdır. O şöhrətə bir aya və yaxud bir ilə nail olmaq mümkün deyil. Mən hazırkı şöhrətimə nail olmaq üçün həyatımın 31 ilini vermişəm. Hələ 1988-ci ildə, Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinə daxil olanda bu teatrın əsası qoyuldu. Bəxtiyar Xanizadə həmin zaman dedi ki, Rövşən İsa, Siyavuş Hüseynli, Əsəd İsmayılov və Elman Rəfiyev, mən sizinlə belə bir teatr yaratmaq istəyirəm. 31 ildir ki, bütün çətinliklərlə, hətta bu, şablon səslənsə də, həqiqət olan ac-susuz qalmaqlarımızda dözərək bu ərsəyə çatdıq. Hətta yadımdadır ki, musiqi ilə məşq etmək üçün maqnitofon kaseti lazım idi və onu almağa gücümüz çatmırdı, qəpik-qəpik toplayıb, almışdıq. Tələbə olarkən mühafizəçi bizi universitetdən qovurdu ki, saat artıq 12-nin yarısındır, metro 12-də bağlanır, çıxın gedin. Yeni biz bu cür özümüzü fəda edib, bu zirvəyə çatmışıq. Amma indiki gənc aktyorlar birdən-birə ona nail olmaq istəyir. Bəxtiyar Xanizadə teat-

məyəndə özləri bunu hiss edir və anlayırlar ki, bura yaddırlar, biz heç nə demədən teatrı tərk edirlər.

- Şəxsən mənə bir məsələ çox maraqlandırır, niyə tamaşaların əksəriyyətinin adı əcnəbi dildədir?

- ... (Bir qədər fikrə gedir).

Bu, mənim yaralı yerimdir. Əslində mən bunun tərəfdarı deyiləm, istəmirəm tamaşaların adı əcnəbi dildə olsun.

- Bu, tamaşaçıları cəlb etmək üçündür, yoxsa?..

- Bəli. Amma bugünkü marketing onu istəyir. Məsələn, mən ora yazıram "Yeraltı dünyaya", heç kim ona maraqlı göstərmir. Amma "Underground" yazan kimi hamı teatra gəlir, tamaşaya baxır. Diqqət edin, paytaxtdakı restoranların adları qəribə, əcnəbi dildədir. Texnologiya, internet inkişaf etdikdə,

P.S. Müsahibənin ardınca "Underground" tamaşasını izlədik. Bu tamaşanın da ümumilikdə quruluşu, musiqi tərtibatı, ssenarisi teatrın gənc aktyorlarına məxsusdur. Aktyorlar Bəhrur Vaqifoğlu, Nurlan Rüstəmov, Səbire Həsənova, Elnur Rüstəmov danışmadan, söz söyləmədən, jest və mimikalarla qaranlıq yeraltı dünyada baş verən proseslər, cəmiyyətin hazırkı sosial, eləcə də qadın və kişi arasındakı problemlər, insanların mobil telefona olan asılılığı, bundan doğan biganəlik, digər nüanslar kifayət qədər vurğulaya bildilər, hansı ki, digər teatrlarda nümayiş edilən əksər tamaşalarda rast gəldiyimiz pafosdan kənar, real, tam həqiqəti ilə...

□ Xalidə Gəray
Fotolar Elçin ƏKBƏROV
"Yeni Müsavat"

Martın 31-də Ukraynada prezident seçkiləri keçirilib. 30 milyona yaxın seçicinin olduğu ölkədə 39 namizəd prezidentlik uğrunda yarışdı. Kırım Rusiya tərəfindən ilhaqı və ölkənin şərq istiqamətində gedən döyüşlər səbəbindən 5 milyondan artıq şəxs səsvermədə iştirak edə bilməyib.

Bundan başqa, Mərkəzi Seçki Komissiyası Rusiyada səsvermə rəqlamentində dəyişikliklər edib. Belə ki, MSK öz vətəndaşlarına Rusiya ərazisində səsverməni qadağan edib. Əvəzində isə, onlara Gürcüstan, Qazaxıstan və Finlandiyada mövcud olan seçki məntəqələrində səs verməyi təklif edib.

Seçkiləri 40-dan çox ölkədən 1,5 mindən çox beynəlxalq müşahidəçi izləyib. Ümumilikdə, Ukraynanın Mərkəzi Seçki Komissiyası 19 beynəlxalq təşkilatı və 17 xarici dövləti təmsil edən 2344 rəsmi müşahidəçini qeydiyyatdan keçirib.

Qeyd edək ki, seçkilərə qədr keçirilən sorğularda üç namizəddən birinin ya qalib gələcəyi, ya da iki iddiaçının ikinci tura keçəcəyi dəqiqləşmişdi. Bunlar hazırkı prezident Petro Poroshenko, "Batkiivshina" lideri Yuliya Timoşenko və şoumen-aparıcı Vladimir Zelenski idi. Bu sıraya şansları nisbətən az olsa da, ruspərəst namizəd, deputat Yuri Boyka da əlavə edilirdi.

Məlumat üçün onu da bildirək ki, ilk turun rəsmi nəticələri aprelin 10-dək elan ediləcək, namizədlərdən heç biri 50% həddini aşı bilməyə, aprelin 21-də ikinci tur keçiriləcək. Onun nəticələri isə mayın 1-dək açıqlanacaq. Prezidentin andiçmə mərasimi isə iyunun 3-də nəzərdə tutulur.

Ukraynadakı seçki prosesi Azərbaycan da diqqətlə izlənilirdi. Buna səbəb ölkəmizə ən yaxın dövlətlər sırasında hər zaman Ukraynanın ilk sıralarda yer almasıdır. Rəsmi Bakı üçün hansı namizədin qalib gəlməsinin əhəmiyyəti, eləcə də iddiaçılardan kimin uğur qazanacağı, ikinci tur olarsa, bu tura keçəcək iki şəxsin kim olacağı yö-

nündə müzakirələr getdi.

Qəzet çapa gedərkən, seçkilərin ilkin nəticələri hələ açıqlanmamışdı. Bunun üçün də geniş məlumat vermək mümkün olmadı.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"ə Ukrayna seçkilərini bu cür şərh etdi: "Ukraynadakı prezident seçkisi Azərbaycanda da diqqətlə izlə-

nilir. Bu təbiidir. Ukrayna ilə sıx əlaqələrimiz var, orada təxminən 500 min azərbaycanlı yaşayır. Ukraynada prezident seçkisinin ikinci turu olacağı şəksizdir. Artist Vladimir Zelenskinin reytingi yüksəkdir. Zelenskinin dostları arasında ermənilərin çoxluq təşkil etdiyini də vurğulamaq lazımdır. Zelenski Ukraynanın prezidenti seçilsə, oliqarx İqor Kolo-

moyskiy bir müddət ölkənin əsas fiquruna çevriləcək. Zelenski öz şouları ilə məhz Koloymoyskinin nəzarət etdiyi televiziya kanalında məşhurlaşdı. Digər tərəfdən, Zelenskinin seçkiqabağı kampaniyası da Koloymoyski tərəfindən maliyyələşdirilir. Koloymoyski Petro Poroshenkodan narazıdır. Çünki Poroshenko bir neçə il əvvəl Koloymoyskinin ölkə siyasətinə təsirini azaltmaq üçün onun öl-

ölkə arasında yük daşımaçılığı artır. Yeni prezident də bu əlaqələrin davamına çalışacaq. Yeni Ukraynanın istənilən prezidenti Azərbaycanla əməkdaşlıq reallığını qəbul etməlidir, çünki bu ilk növbədə iqtisadiyyatını dirçəltməyə çalışan Ukraynanın xeyrinədir. Ukraynada prezidentliyə namizədlərdən biri Yuri Boyko seçkiyə bir həftə qalmış Moskvaya gedərək Rusiyanın baş naziri Dmitri Med-

perspektivlərindən danışdı. Yuri Boyko ikinci tura keçməyəcək. Belə isə Kremlin Boykonu Moskvaya dəvət edib danışıqlar aparmasında məqsədi nə idi? Birincisi, Moskva Boyko ilə danışıqlar əsasında Ukrayna cəmiyyətinə mesaj göndərdi ki, əgər bizim namizədi prezident seçsəniz, ucuz qaz da alacaqsınız, tranzit də davam edəcək, 3 milyard dollar itkiniz də olmayacaq. Əks halda, hamısını iti-

Ukraynada prezident seçkisi: Poroshenko ilə yola davam, yoxsa?

Elxan Şahinoğlu: "Azərbaycan üçün ideal variant onun yenidən prezident seçilməsidir..."

kəni tərk etməsini istədi. Koloymoyski bir müddət İsveçrədəki villasında yaşadı, daha sonra İsrailə köçdü. Poroshenko Koloymoyskini siyasətdən uzaqlaşdırma bilmədi. Çünki Koloymoyski ölkə kənarından da Ukraynadakı siyasi proseslərə təsir etdi və Zelenski onun uğurlu layihəsi sayılır. Zelenski qələbə qazanarsa, Koloymoyski Ukraynaya qayıdacaq".

Politoloq rəsmi Bakı üçün ən uğurlu variantın Poroshenko olduğunu düşünür: "Poroshenko Azərbaycana rəsmi səfər etmişdi. İlham Əliyev onunla yaxın münasibətlər qurmuşdu. Ona görə də Azərbaycan üçün ideal variant Poroshenkonun yenidən prezident seçilməsidir. Ancaq başqa siyasətinin Ukrayna prezidenti seçilməsi də Azərbaycan üçün problem olmayacaq. Ukrayna GUAM çərçivəsində Azərbaycanla əməkdaşlıq edir. Azərbaycanın Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) Ukraynada investisiyaları var. İki

vedyevlə və "Qazprom" şirkətinin rəhbəri Aleksey Millerlə görüşdü. Görüşün məqsədi kimi Rusiya qazının Ukraynadan tranzitinin davam etdirilməsinin təminatı göstərildi. İki ölkə arasında qazın tranziti ilə bağlı saziş bu il bitir. Rusiya Avropaya qazı Şimal və Qara dənizin dibi ilə çatdırmağa başlasa, Ukraynadan tranzitə ehtiyacı qalmayacaq. Moskvanın məqsədi bu yolla Ukraynanın hazırkı hakimiyyətini cəzalandırmaqdır. Yuri Boyko Rusiyanın baş naziri ilə görüşdə dedi ki, Rusiya qazının tranziti Ukraynaya illik 3 milyard dollar gəlir gətirir, ayrıca bu 50 min iş yeri deməkdir, Ukrayna da bu qazdan tələbatını ödəmək üçün istifadə edir. Boyko onu da dedi ki, iki ölkə arasında ticarət mübadiləsini artırmaq lazımdır. Çox qərribə vəziyyətdir. Ukraynalı siyasətçi və prezidentliyə namizəd torpaqlarını ilhaq edən və separatçılara dəstək verən ölkəyə səfər edərək əməkdaşlığın inkişafı

rəcəksiniz. İkincisi, Moskva da yəqin bilirdi ki, Boyko prezident seçilməyəcək. Buna baxmayaraq, Ukraynanın şərqində və mərkəzindəki elektoratın bir hissəsi Boykoya səs verəcək. Kreml Ukraynada prezident kürsüsünə öz adını otuzdura bilməyə də, oktyabrda keçiriləcək parlament seçkilərində Rusiya ilə yaxınlığa tərəfdar çıxan daha çox siyasətçini Ali Radaya üzv etməyə çalışacaq. Boykonun Moskva səfəri bu siyasətin indidən formalaşdırılmağa başlamasının işarəsidir. Rusiya Ukraynada nə vaxtsa istədiyi siyasətçini və ya siyasi partiyayı hakimiyyətə gətirsə, sanksiyalardan qurtulacaq. Ukraynanın hansısa hakimiyyəti Rusiya ilə siyasi və iqtisadi əlaqələri bərpa edərsə və Kırım məsələsini unudarsa, Qərbin Rusiyaya qarşı sanksiyaya tətbiqinə ehtiyac qalmayacaq. Çünki işğala məruz qalan ölkənin özü belə Rusiyayı bağışlamağa hazır olacaq. Ona görə də yaxın illərdə Kremlin qarşısında duran əsas vəzifə Ukraynada ruspərəst siyasətçini və partiyayı hakimiyyətə gətirməkdir".

□ Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Təhlükəsizlik eksperti "İŞİD Ermənistanı keçir" xəbərdarlığını şərh etdi

İlham İsmayıl: "Suriyadan terrorçu erməni qruplarını Qarabağda yerləşdirmək planı ola bilər"

Suriya və İraqda məğlubiyyətə uğradıldıqdan sonra İŞİD terror qruplarının maraqlarını Qazaxıstan, Özbəkistan, Tacikistan, Qırğız Respublikası və Ermənistan ərazisinə doğru həərəkət etdirir. Bu barədə Rusiya Daxili İşlər Nazirliyi Ekstremizmə qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin rəisi Oleq İlyinx "Ekstremizm və terrorizmlə mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın prioritetləri" mövzusunda Rusiya Daxili İşlər Nazirliyinin V.Y.Kikot adına

Moskva Universitetində keçirilən II beynəlxalq elmi-praktiki konfransda çıxışı zamanı bildirib.

Onun sözlərinə görə, İŞİD terror qruplaşması ümumdünya terror şəbəkəsi yaradılması üzrə planlarını həyata keçirmək istəyir. O.İlyinx deyib ki, Xilafətin Suriya və İraqda strateji məğlubiyyət alması onların maraqlarının Qazaxıstan, Özbəkistan, Tacikistan, Qırğız Respublikası və Ermənistan ərazisinə doğru hərəkət etməsinə gətirib çıxaracaq.

Bəs İŞİD-in məhz Ermənistanı yerləşməsi reallıq mı və mümkündür?

"Təhlükəsizlik" Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri İlham İsmayıl "Yeni Müsavat"ə bildirdi ki, Suriyada xeyli sayda ermənilər yaşayır: "Həmin ermənilərdən Ermənistan köçənlərin olduğu barədə son illərdə tez-tez məlumatlar yayılıb. Ancaq bu, o demək deyil ki, onlar məhz İŞİD üzvləridir. Ermənistan Suriyadan və digər ölkələrdən erməni

terrorçuları keçə bilər. Ancaq onlar İŞİD-ə bağlı olmaya da bilərlər. Ermənistan hökumətinin özünün Suriyadan terrorçu erməni qruplarını ya Ermənistan ərazisində, ya da Qarabağda yerləşdirmək planı ola bilər. Məqsəd isə Azərbaycana qarşı yeni təhdid mexanizmi qurmaq ola bilər. Ancaq həmin qrupların məhz İŞİD-çi olduqları az inandırıcıdır. Diqqət edirsinizsə, Oleq İlyinxin açıqlamasında Ermənistan başqa adı çəkilən ölkələrin hamısı müsəlman ölkələridir. Bu baxımdan da Ermənistanın adının o siyahıya daxil edilməsi inandırıcı görünür. Sadəcə ola bilsin ki, erməni terror qruplarının yerləşdirilməsinə hazırlıq gedir və Rusiya həmin qrupu İŞİD-ə bağlı qrup hesab edir. Əgər Ermənistan hər hansı bir terror birləşməsi yerləşdirilərsə bu, Ermənistan hökumətinin razılığı ilə edil-

miş olacaq. Ermənilərin həmişə terror təşkilatları olub. Hələ İŞİD mövcud olmayanda ermənilər çoxsaylı terror təşkilatlarına malik idilər. ASALA terror təşkilatı kimi erməni terror təşkilatları dünyada qəddarlığı ilə ad çıxarıb. Birinci Qarabağ müharibəsində erməni terror təşkilatları xüsusilə aktiv idilər. İndi onlar yenidən fəallaşmağa bilərlər".

Ekspert vurğuladı ki, İŞİD qruplaşmasının Ermənistanla məskunlaşmasına Rusiya razı olmaz: "İŞİD-in adı varsa, Rusiya heç cür istəməz ki, ona yaxın

və müttəfiq olan bir ölkənin ərazisində İŞİD yerləşsin. İŞİD məsələsində Rusiyanın ən qorxduğu çətin yerlərdən biri şimali Qafqazdır. Rusiya İŞİD-in bu bölgəyə gəlməsinə xüsusi nəzarətdə saxlayır. Ona görə də Rusiya qətiyyətlə razı olmaz ki, İŞİD-çilər Cənubi Qafqazın hansısa ölkəsinə yerləşsələr və bir müddət sonra da şimali Qafqaza keçsələr. İŞİD-in Ermənistanı yerləşməsinə İran da razı olmaz".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

“Amay Abdulla”nın adı yeni qalmaqalda

40 nəfərin Abdulla Abdullayevdən şikayətçi olmasının ilginç səbəbləri var; işdə Göygöl məhkəməsi sədrinin də adı keçir...

ləməyə, mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Müsavat”

“40 nəfərdən artıq mənzil sahibinin mülkiyyət hüququnu pozaraq onlara satılmış mənzilləri sonradan qanunsuz olaraq təkrarən başqa şəxslərə satıb. Ancaq hələ ki, bu cinayətlərinə görə cəzasız qalırlar”. Şikayətçi Müşkinaz Məhəmməd qızı Əhmədli “Yeni Müsavat”a ünvanlandığı məktubda belə yazır.

O, “Amay Abdulla” kimi tanınan Abdulla Abdullayevin faktiki sahiblik etdiyi “Xudafərin” MMC tərəfindən inşa edilmiş Binəqədi rayonu, Atatürk prospekti, 3078 A məhəlləsi ünvanında yerləşən yaşayış evindən 3 mənzil aldığı bildirir: “Abdulla Abdullayevin özü ilə razılıq əsasında 6 noyabr 2003-cü il tarixli 147, 148 və 150 sayılı alqı-satqı müqavilələri ilə ikisi 3 otaqlı, 1-i isə 4 otaqlı olmaqla 3 ədəd mənzil almışam. Həmin gün hər 3 mənzilə görə cəmi 145 min 977 dollar məbləğində pul ödəmişəm. Əvəzində mənə MMC-nin möhürü və imza ilə təsdiq edilmiş mədaxil qəbzləri verilib. Sonradan məlum olduğuna görə, “Xudafərin” MMC-nin faktiki rəhbəri Abdulla Abdullayev mənzilləri mənə satdıqdan sonra həmin mənzilləri yeni qanunsuz müqavilələrlə başqa şəxslərə də satıb. Belə ki, 6 noyabr 2003-cü il tarixli 147 sayılı alqı-satqı müqavilə ilə mənə satdığı A-5 korpusunun 11-ci mərtəbəsindəki 138.97 kv.m ümumi sahəsi olan 3 otaqlı 21 sayılı mənzil 2 avqust 2004-cü il tarixli 310 sayılı müqaviləyə əsasən 33 min ABŞ dollarına təkrarən Leyla Sahib qızı Həmidovaya satıb. Leyla Həmidova mənzilin pulunu MMC-yə həmin müqavilə bağlandıqdan sonra ödəyib. MMC ilə bağladığım 6 noyabr 2003-cü il tarixli 150 sayılı müqaviləyə əsasən aldığım yaşayış binasının “C” korpusu, 12-ci mərtəbəsindəki 4 otaqlı ikinci mənzili 31 yanvar 2004-cü il tarixli 261 sayılı müqavilə ilə 41 min ABŞ dollarına təkrarən hazırda Göygöl rayon Məhkəməsinin sədri vəzifəsində işləyən Qələmdar Ələmdar oğlu Abbasova da satıb. Qələmdar Abbasov müqavilədə nəzərdə tutulmuş pulu MMC-yə müqavilə bağlandıqdan sonra 4 dəfəyə ödəyib. Abdulla Abdullayev tərəfindən mənə satılmış 3-cü mənzil isə sonradan, yeni 1 noyabr 2004-cü il tarixli 315 sayılı saxta müqavilə ilə 32 min 658 ABŞ dollarına Alya Ağahəsən qızı Əliyevaya satılıb. Mənzilin əvəzi müqavilə bağlandıqdan sonra ödənilib”.

Məktub müəllifi hər 3 mənzilin ona satılması barədə alqı-satqı, pulun hamısının ödənilməsi barədə müqavilələr və mədaxil qəbzləri olduğu halda mənzillərin təkrarən başqa şəxslərə satıldığını yazır: “Abdulla Abdullayevin qanunsuz əməllərinin üstü açıldıqdan sonra əvvəlki 2 mənzilin qeyd olunan şəxslərə guya mənədən əvvəl satılması barədə yeni saxta müqavilələr tərtib edilib. Belə ki, 1-ci mənzilin guya daha əvvəl, yəni 4 iyul 2003-cü il tarixində Leyla Həmidovanın anası Lyuba Axsarova Həmidovaya satılmasına dair 95 sayılı saxta alqı-satqı müqaviləsi yazılıb. Ancaq mənzilə görə pul ödənilməyib. İkinci mənzilin isə Qələmdar Abbasova daha əvvəl, yəni 31 yanvar 2003-cü il tarixdə satılması barədə 43 sayılı saxta müqavilə tərtib olunub. Həmin müqaviləyə görə də pul ödənilməyib. Üçüncü mənzillə bağlı hələ ki, Alya Əliyevanın və ya başqa şəxsin adına daha əvvəlki tarixə müqavilə tərtib edilib-edilməməsindən məlumatsızdır. Hazırda Abdulla Abdullayevlə və adlarına qanunsuz müqavilələr tərtib edilmiş Leyla Sahib qızı Həmidova və Göygöl rayon Məhkəməsinin sədri Qələmdar Abbasov ilə məhkəmə çekişmələri gedir. Binəqədi rayon Məhkəməsi 6 iyul 2018-ci il tarixli 2(001)-3301/2018 sayılı qətnamə ilə mənə məxsus olan mənzilin Leyla Həmidova təkrarən satılmasını qanunsuz hesab edib və onun adına tərtib edilmiş müqaviləni etibarsız sayıb. Məhkəmə onun anası Lyuba Həmidovanın adına tərtib edilmiş müqavilənin isə lazımı qaydada bağlanmadığını və müqavilənin özündə nəzərdə tutulmuş şərtə görə 3 gün ərzində ödəniş olunmadığından xitam olunduğunu nəzərə alıb. Lyuba Həmidovanın adına tərtib edilmiş saxta müqavilənin rayon məhkəməsinə təqdim edilmiş nüsxəsində onun imzası olmayıb”.

Şikayətçi Abdulla Abdullayevi əlaqələrdən istifadə edərək məhkəmələrdə özünün xeyrinə qərar verdiriyini yazır: “Abdulla Abdullayevin əlaqələri Leyla Həmidovanın apelyasiya şikayətinə baxılarda kara gəldi. Apelyasiya Məhkəməsinin son vaxtlar qanunsuz qətnamələr çıxarmağa görə sosial şəbəkələrdə məşhurlaşmış hakimi Vüqar Həsənov qanun pozuntularına yol verməkdə heç də Abdulla Abdullayevdən geri qalmadı. “Xudafərin” MMC-nin nümayəndəsi apelyasiya məhkəməsində işə baxılarkən Lyuba Həmidovanın adından mənzilin

mənə satılmasından sonrakı tarix, yeni 2 avqust 2004-cü il tarixi qoyulmuş, MMC-də rəsmi qeydə alınmamış ərizə təqdim etdi. Guya həmin ərizə ilə Lyuba Həmidova mənzildən qızının xeyrinə imtina edib və mənzilin onun adına rəsmiləşdirilməsini xahiş edib. Maraqlıdır ki, saxta ərizəni çəşdiqlərindən “Xudafərin” MMC-nin deyil, “Xirdalan” MMC-nin adına tərtib ediblər. Ərizədə baş direktor kimi yazılmış “Əhmədov İ.Q.” həmin vaxt MMC-nin qanuni təmsilçisi olmayıb. Ərizəyə müqavilənin Lyuba Həmidovanın adından imzalı tərtib edilmiş və çarpaz xətlər çəkilərək “Ləğv edildi” sözləri yazılmış ərizəsinin surətini də əlavə ediblər. Abdulla Abdullayevlə hakim Vüqar Həsənovun bu əlbirliyi nəticəsində rayon məhkəməsinin qətnaməsi ləğv edildi. Mənim müqaviləmin etibarsız hesab edilməsi, mənzilin Leyla Həmidovaya məxsus olması barədə aşkar qanunsuz qətnamə çıxarıldı. Hakim Vüqar Həsənov işə baxarkən Abdulla Abdullayevin maraqlarını gözləyərək qətnamədə hətta mənzilə görə ödədiyim pulun MMC-dən alınaraq mənə qaytarılmasını da nəzərdə tutmayıb. Belə ağıllığız nəticəyə gəlib ki, guya mənzilə görə, ümumiyyətlə, pul ödəməmişəm. Mülki Məcəlləyə və Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun qərarına görə müqavilə etibarsız hesab edildikdə ödənilmiş pul tərəfə qaytarılmalıdır. Hakim Vüqar Həsənov Abdulla Abdullayevin sifarişini yerinə yetirib. Əlbir olub mənzilimi, mənzilə görə ödədiyim pulu əlimdən alıblar.

Ali Məhkəmənin Mülki Kollegiyasının sədrlik edən hakimi İlqar Xələfov da kassasiya şikayətimə baxarkən Abdulla Abdullayevin sifarişini ilə hərəkət elədi. Mülki Kollegiyanın 6 mart 2019-cu il tarixli qərarı ilə kassasiya şikayətim təmin olunmadı. Deyilənə görə, Ali Məhkəmənin

hakimlərinə düzgün işləmək tapşırılıb. Ancaq görünür bu tapşırıq Abdullayev kimi şəxslərin marağında olan işlərə aid deyil. Abdulla Abdullayev məhkəmə hakimləri ilə əlbir olub beləcə mənzilimin birini əlimdən aldı, haqqımı yedi. O, təkcə mənim yox, 40 nəfərdən artıq mənzil sahibinin mülkiyyət hüquqlarını pozaraq, onlara satılmış mənzilləri sonradan qanunsuz olaraq təkrarən başqa şəxslərə satıb”.

Şikayətçinin sözlərinə görə, hazırda Binəqədi Rayon Məhkəməsində Qələmdar Abbasovun adına ikinci mənzili ilə bağlı müqavilənin qanunsuz olduğu tamamilə sübuta yetirilib və etibarsız hesab olunub. Amma hakim törədilmiş cinayət barədə qərarla prokurora məlumat verməyib: “Abdulla Abdullayev aldatdığı məhkəmə sədri Qələmdar Abbasov ilə əlbir olub indi də Binəqədi Rayon Məhkəməsinin ikinci mənzillə bağlı xeyrimə çıxardığı qətnaməni ləğv etdirmək istəyir. İşə Bakı Apelyasiya Məhkəməsində işə baxmalı olan hakim Şeyda Məhərrəmovə belə güclü qüvvənin qarşısında yəqin ki, tab gətirə bilməyəcək. Apelyasiya Məhkəməsinin sədri də onlara kömək etsə, ikinci mənzilimi də əlimdən alaçaqlar. Təəssüf ki, Abdulla Abdullayevin saxtakarlığının qurbanlarında biri olan hakim, məhkəmə sədri Qələmdar Abbasov da ona qoşulub. Pulunu ondan tələb etmək əvəzinə mənim zəhmətlə qazandığım pul hesabına aldığım halal mənzilimi saxta sənədlərlə əlimdən almaq istəyir. Onlar vəzifələrinə və şəxsi əlaqələrinə güvənirlər. İş Apelyasiya məhkəməsində, Ali Məhkəmədə öz xeyirlərinə həll etmək istəyirlər”.

Məktub müəllifi ölkə rəhbərliyinə müraciət edərək mülkiyyət hüququnun tapdanmasına yol verilməməsini istəyir.

P.S Abdulla Abdullayevi və yazıda adı hallanan hər kəsi din-

Suraxanı sakini haqsızlıqla üzləşdiyini iddia edir

Vərəm xəstəliyinə görə yataqxanada ayrı mənzillə təmin edilən Zaur Dövlətova kompensasiya verilmir

“Atam Dövlətov İbrahim Qənbər oğlu dənizçi olduğu üçün 1981-ci ildə işlədiyi “Bakı Dəniz Balıq Limanı”nın balansında olan yataqxanada məskunlaşmışıq. Ailə tərkibi 4 nəfər olub, müharibə başladığından mənzillə təmin olunmayıb. Sonrakı dövrdə də iş yerindən mənzil növbəsi olduğu halda nə ev, nə torpaq sahəsi verilib”.

Bu sözləri “Yeni Müsavat”a göndərdiyi müraciətdə Dövlətov Zaur İbrahim oğlu yazıb. Onun sözlərinə görə, 1981-ci il təvəllüdü, ali təhsillidir, işsiz və subaydır: “1997-ci ildə vərəmin ağır formasına tutuldum. Elmi-Tədqiqat Ağciyər Xəstəlikləri İnstitutunda müalicə aldım, sonra həmin yataqxanada birotəqlı mənzillə təmin olundum. Həmin dövrdə məktəbli bacım var idi, mənim birotəqlı mənzillə təmin olunma hüququm “Vərəmlə Mübarizə Haqqında” Qanunla qorunur. Dövlət vərəm əleyhinə təminat verir, təcrid olunmuş yaşayış sahəsinin verilməsini təşkil edir. Bacım Abdullayeva Firuzə ailə həyatı qurduqdan bir müddət sonra yataqxanada atamın mənzilində məskunlaşdı. Hazırda yoldaşı, özü və 3 övladı orada yaşayır. 07.04.2017-ci ildə binamız FHN tərəfindən qəzalı göstərildi. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti ailələrin köçürülməsi üçün birləşmiş maddi yardım ayrılması üçün sərəncam verdi. Hər ailəyə 35 000 manat ödənilirdi. Lakin Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyəti atamın və bacımın ailə tərkibini bir ailə göstərərək, atamın adına bir maddi yardım ayırdı, bu yardımı mənə də şamil edir, binanı tərk etməyimizi istəyir. Halbuki, mənim yaşadığım ayrı mənzildir. Suraxanı RİH tərəfindən yaradılan komissiyaya binaya baxış keçirən zaman bacımın və üç övladının orada məskunlaşdığını bildirdikləri halda sonra inkar etməyə başladılar. Eyni zamanda, xəstəliyimlə bağlı ayrı maddi yardımla təmin olunmağı barədə müraciətimə heç bir əsas gətirmədən məqsəddə müvafiq hesab etməyiblər. İndi uçur-sökük, qəzalı binada, antisanitar şəraitdə yaşamağa davam edirik. Binada indiyədək yaşayış davam etdiyi halda işiqlər, sular kəsilir, bizi çıxmağa məcbur edirlər”.

Z.Dövlətov ölkə rəhbərliyindən, Suraxanı RİH-dən xahiş edir ki, onun məsələsinə baxılsın, öz mənzilinin təminatı ayrıca hesabılsın.

□ Emil SALAMOĞLU,
□ “Yeni Müsavat”

Sumqayıtda intihar: özünü binadan atdı

Sumqayıtda intihar hadisəsi baş verib. ONA-nın yerli bürosunun məlumatına görə, hadisə şəhərin 45-ci məhəlləsində yerləşən 14 mərtəbəli binada qeydə alınıb. Şəhər sakini 1963-cü il təvəllüdü Bağirov Rafael Ağa oğlu özünü hündürmərtəbəli binanın damından ataraq intihar edib. İntiharın səbəbləri bilinmir. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Yazın gəlişi ilə onun yorğunluğu da insanın canına çökür. Səbəbsiz bir əsəblik, haldan hala düşmə, daim yatmaq arzusu... bunlarla, demək olar ki, hər yaz qarşılaşırıq. Psixoloqlar isə deyir ki, ümumiyyətlə, ilk baxışda yaz yorğunluğu adlanan bu hal əslində yaz depressiyasıdır.

Bu depressiya bir duyğu-vəziyyət pozuqluğudur. Mövsümi xüsusiyyətlər daşıyan bir depressiyadır. Stresse və üzüntüyə səbəb olacaq bir durum olmadığı halda, bəzi mövsümlərdə depressiv durum görülməkdədir. Bahar depressiyası, mövsümlilik göstərməsi xaricində əsasən digər depressiyalarla bənzər əlamətlər daşıyan bir xəstəlikdir. İnsanların kifayətsiz Günəş işığı alması beyində bəzi kimyəvi maddələrin səviyyəsini pozur. Bu hormonlar insanın bədən temperaturunun ayarlanması və yuxu-oyaqlıq düzəndə önəmli rol oynayır. Bioloji saatın pozulması ilə insan depressiyaya daha açıq hala gəlir. Açıq günəşli havalarda daha sevincli, qapalı, buludlu havalarda cansız və melankolik olan insanlarda çox zaman altda yatan mexanizm bioloji saatdakı axsamalardır.

Bu, sıradan bir kədər deyil...

"Yeni Müsavat" yazın gəlişi ilə insanlarda yaranan bu depressiv vəziyyətin səbəbləri barədə yazır. Halsızlıq, tez yorulmaq, isteksizlik, diqqət itkisi, iştah və yuxu sistemində dəyişikliklər ən çox rast gəlinən əlamətlərdir. Qış depressiyasında daxilə qapanma daha sıx görüldüyü halda, narahatlıq və aqressiya daha çox özünü göstərir. İnsanın diqqətini toplaya bilməməsi və unutqanlılığı səbəbilə iş performansını aşağı düşür, isteksizliyi və iş görmək üçün güc tapa bilməməsinə görə məsuliyyəti axsamağa başlayır. Bəzən depressiya müxtəlif baş ağrıları, qəbzlik kimi fiziki problemlərə də yol açır. Sözügedən əlamətlərin müddəti bir neçə həftəyə çatırsa, "bahardandır, keçər" demək yerinə, ilin digər zamanlarında izlənen depressiyalar kimi müalicə variantına müraciət etmək lazımdır.

Mövsümi depressiya ya dərmanlarla, ya da dərman xaricindəki üsullarla müalicə edilə bilən bir xəstəlikdir. Əlamətlər xəffidirsə, işıq müalicəsi yetərli ola bilər. İşıq müalicəsinin uğuru olduqca yüksəkdir. Günəş işığına bənzər şəkildə parlaq işıq yayan bir işıq qaynağının altında, səhərin erkən saatlarında gündə yarım saat qədər oturmaq mövsüm keçisi dövrələrində son dərəcə qoruyucu ola bilməkdə, depressiya əlamətlərində düzəlmə təmin edə bilməkdədir. Qısa müddətli psixoterapiyalar da son dərəcədə faydalı ola bilər. Unudulmamalıdır ki, depressiya duyğulara, düşüncələrə, davranış və bədəne təsir edən bir xəstəlikdir. İnsanın iştahından yuxusuna, gündəlik həyatından iş rejiminə qədər bütün həyat keyfiyyətinə

Yaz gəldi, yanında da depressiyası... nə etməli?

Həkimlər həyəcan təbili çalır - bu əlamətlər varsa, özünüzü qoruyun

təsir edər. Bu vəziyyət keçici bir kədərdən, isteksizlikdən fərqlidir. Əlamətlər şiddətlənir, ya da sıx-sıx təkrar edirsə, professional yardım almaq lazımdır.

Dünya niyə yaz depressiyasından əziyyət çəkir?

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) hesablamalarına görə, 2020-ci ildə depressiya insanların əmək qabiliyyətini itirməsinə səbəb kimi ürək-damar xəstəliklərindən sonra ikinci yeri tutacaq. Ən acınacaqlı məqam isə odur ki, insanlar bu xəstəliyə ən fəal yaş dövrlərində - 25-50 yaşlarında tutulurlar və onlarda susisidə meyillilik, iş qabiliyyətinin aşağı düşməsi, əlillik və s. kimi fəsadlar özünü göstərir. Depressiya bu gün sosial problemlərdən biri kimi müalicə variantına müraciət etmək lazımdır.

Rəsmi statistik məlumatlara görə, dünya əhalisinin 110 milyon nəfərdən çoxu depressiyadan əziyyət çəkir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının verdiyi məlumatlara görə isə, real rəqəm bundan 3 dəfə çoxdur. Hesablamalar göstərir ki, ümumi profilli klinikalara müraciət edənlərin 40 faizə qədəri depressiyalı xəstələrdir. Onların isə cəmi 10-15 faizinə düzgün diaqnoz qoyulur. Depressiyadan əziyyət çəkən insanların, demək olar, yarısı isə həkimə müraciət etmir. Məhz bu səbəbdən fəsadlaşmış, xroniki hala keçmiş, somatik formalarda üzə çıxan depres-

siyalar artır.

Evdə havanı dəyişmək, daha çox yatmaq, açıq havada yerimək... çarədirmi?

Bahar mövsümü insanların psixoloji vəziyyətinə də təsir edir. Yazın gəlişi ilə yaranan hava dəyişikliyi nəticəsində bəzi insanlar özlərini davamlı halsız hiss edir və yuxudan xilas ola bilmirlər. Yaz və payızda sıx rast gəlinən halsızlıq maddələr mübadiləsi ilə bağlıdır. Bu mövsümdə havada olan müsbət və mənfi yüklü ionlarla bağlı bəzi dəyişikliklər ortaya çıxır ki, bu vəziyyət bəzi insanlarda ruhi sıxıntılar və halsızlıq yaradır.

Belə vəziyyətlə qarşılaşmaq üçün yaşadığınız yerin hava almasını təmin etmək, nizamlı yuxu saatlarını müəyyənləşdirmək, gündə 7-8 saat yatmağa çalışmaq, həftədə ən azı, 2 gün açıq havada yerimək və ilıq duş qəbul etmək tövsiyə edilir. Gündə 2-3 litr su qəbul etmək yaz yorğunluğundan qorunmaq və immunitet sistemini gücləndirmək üçün vacibdir.

Yaz depressiyası adətən digər depressiyalara bənzər əlamətlər daşıyan bir xəstəlikdir, insanların kifayət qədər Günəş işığı almaması beyində bəzi kimyəvi maddələrin paylanması pozur. Əgər bu mövsümdə hansısa insan özünü yorğun, halsız, yuxusuz və bədbəxt hiss edirsə, bu artıq yaz depressiyasının əlamə-

tidir. Yaz depressiyası baharda başlayan və hər il eyni vaxtlarda müşahidə edilən bir depressiya vəziyyətidir.

Əlamətlərinə gəldikdə isə daim qayğı, yuxu pozuqluğu, əsəblik, çəki itirmək, iştahsızlığın və ya əksinə artması kimi amillər yer alır. Bahar depressiyası yaşayan insanlar məktəbə və yaxud da işə getmək problemi yaşaya bilərlər. Bəzi əlamətlər iki həftədən çox davam etdiyi zaman mütəxəssisə müraciət etmək məsləhətdir. Çünki depressiya müalicə olunmadığı halda təkrarlama şansı arta bilər. Eyni zamanda, həmin sıxıntıların başqa bir psixoloji xəstəliyin əlaməti olub-olmadığını da öyrənmək önəmlidir. Xüsusilə də ailədə psixoloji problemi olan başqa qohumlar varsa, daha diqqətli olmaq lazımdır.

İnsan depressiyada olub bundan xəbər tutmaya bilər

Depressiya insanı həyatdan zövq almaqdan məhrum edən psixi haldır. Bu zaman insan keçirdiyi hissələrin səbəblərini dəqiq anlamır, özünü tənha, əlacsız, sanki qaranlıq bir boşluqda hiss edir. Ona ələ gəlir ki, heç kim ona bu vəziyyətdən çıxmağa kömək edə bilməz. Depressiya zamanı insan ailəsindən, dostlarından uzaqlaşır, dünyaya qaranlıq, tutqun görünür, hətta bir vaxtlar sevdiyi işindən də zövq ala bilmir. Təfəkkürü dəyişir, özündə və başqalarında yalnız mənfi keyfiyyətləri görür,

keçmişinə, bu gününə, sabahına çox pessimist yanaşır. Həm fiziki hərəkətliliyi, həm də beynində ideyalar, təşəbbüslər azalır, həyat o qədər mənasızlaşır ki, ən əzizi də onun üçün əhəmiyyətini itirir, ən böyük məqsədi gözündən düşür, əlçatmaz arzularının reallaşması onu sevindirmir.

Biz qarşımızda artıq bir neçə həftədir əhval-ruhiyyəsi aşağı olan, saçları daranmayan, özünə baxmayan, ağlayan adam görüb ona depressiya diaqnozu qoya bilərik. Amma depressiyanın elə formaları var ki, onlara sosial problemləri tam həll olunmuş, həyatın bütün aspektlərində uğur qazanmış adamlarda da rast gəlinir. Belə insanlarda depressiya maskalanmış formada özünü göstərir. Belə ki, onlar öz xarici görünüşlərinə fikir verirlər, çətinliklə də olsa, işlərini davam etdirirlər, ancaq həyatdan zövq almırlar və əksəriyyəti baş ağrısı, mədə-bağirsaq pozuntuları, ürək-damar xəstəlikləri, başgicəllənmə, cürbəcür vegetativ pozuntular donunda depressiyadan əziyyət çəkirlər.

Yaz depressiyası payız depressiyasına uduzur, çünki...

Mövsümi depressiyalardan payız depressiyası yaz depressiyasından daha geniş yayılıb. Çünki Günəş işığı depressiya əleyhinə təsir edir, insanların əksəriyyəti də günəşi, işığı, istini sevir. Payızda isə

günəşli günlər qısalar, tutqun, yağışlı havalər başlayır. Təbiət nisbətən gözəlliyini itirir. Boz, çiskinli hava bəzi insanların daxili psixoloji durumuna mənfi təsir göstərir. Bəzi insanlar deyirlər ki, Günəş bəzən sanki o da onunla bərabər batır. Mən belə düşünən bir çox insanlarla rastlaşmışam. Bunu anlayan insan nə qədər ki, depressiyaya düşməyib, bu vəziyyət onun işinə, əmək və əqli fəaliyyətinə, yaşam tərzinə, təhsilinə mane olmayıb, gərək özü üçün sevdiyi mühiti yaratsın.

Belə insanlara payız fəslində daim evin pəncərələrində pərdələri bağlamaq, stol üstünə Günəşi xatırladan meyvələr - narıngi, portağal qoymaq məsləhətdir. Onlar gərək divan və yataq örtüklərinin, hətta paltarlarının rəngli olmasına fikir versinlər, musiqiyə qulaq assınlar, idmanla məşğul olsunlar, əhvalı yaxşı-

laşdıran qidalar qəbul etsinlər - balıq, şokolad yesinlər, kofe içsinlər və s. Əgər mövsümi depressiyanın müddəti uzanırsa, insanlar özlərini bu vəziyyətdən çıxara bilmirlərsə, o zaman həkimə müraciət etmələri məsləhətdir.

Bəzən yaz fəslində depressiya ilə yanaşı, bəzi xəstəliklərin də "düyümə"sini basır. Yazda ən çox rast gəlinən problemlər içərisində ilk sırada allergiya yer alır. Statistika görə, dünyada hər 10 nəfərdən 2-si allergiyadan əziyyət çəkir. Hətta dünya alimləri XXI əsrə "allergiya əsri" adlandırlırlar.

Havada uçan polen adlanan çiçək tozları yaz mövsümündə allergik xəstəliklərə səbəb olan ən önəmli amillərdir. Onun ən çox təsir etdiyi orqanizm isə insanların gözləridir. Mövsümlə bağlı allergiya nəticəsində gözde qaşınma, qızartı və reaksiyaya bağlı olaraq damar genişlənməsi meydana gəlir. Bu baxımdan şiddətli yanma, işığa baxa bilməmək, bulanıq görmə yaranır. Allergiya nəticəsində yaranan qaşınma bəzi adamlarda göz önündəki təbəqə olan korneanın quruluşunda pozulmalara səbəb olur ki, bunların da ən ciddi görmə qabiliyyətinin pozulmasına yol açmasıdır. Nəticədə toxumalarda iltihablı şiş əmələ gəlir ki, bu da gözde şişmə, qızarma, qaşıntı və sulanmaya səbəb olur.

□ **Sevinc TELMANQIZI,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 67 (7237) 1 aprel 2019

Xorultunun dərmanı mahni oxumaq imiş

İngiltərənin Exeter Universitetinin alimləri xoruldayan insanların dərman tapıb. Belə ki, xroniki xoruldama problemi olanlar hər gün mahni oxumaqla bu bələdan qurtula bilər.

Bunu təsdiqləmək üçün alimlər 30 nəfərlik bir heyətə muntəzəm olaraq, gündə bir neçə saat mahni oxutdurublar. Üç ayın sonunda bu qrupun xoruldama problemindeki irəliləyiş səs gimnastikası tətbiq etməyən 30 nəfərlik başqa bir heyətlə müqayisə edildi.

Araşdırmaya rəhbərlik edən burun-boğaz mütəxəssisi doktor Malcolm Hilton bildirib ki, səs gimnastikası edən xəstələrin qiğırdaqları güclənib, nəticədə xoruldamanın şiddəti və sıxlığı azalıb, yuxunun keyfiyyəti artıb. Hilton "bu nəticə sübut edir ki, xorultunu əməliyyatsız da müalicə edə bilərik".

Qadınlar kişilərdən daha yaddaşsızdır

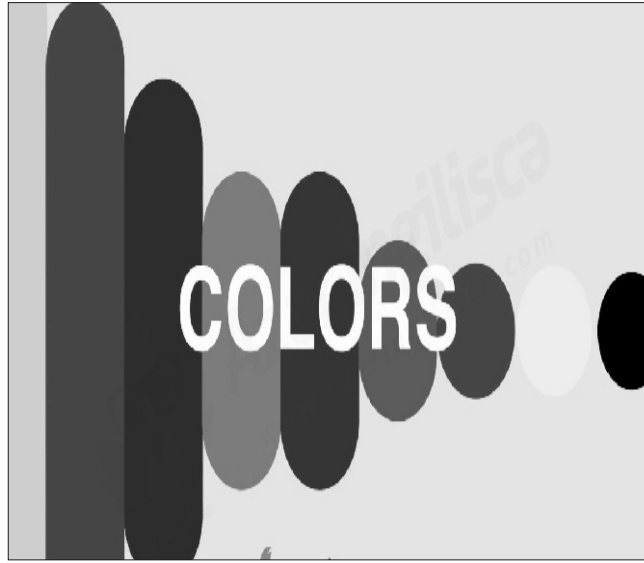
İngiltərənin Hertfordshire Universitetinin apardığı araşdırmaya görə, yaddaşsızlıq kişilərə nisbətən qadınlarda daha sürətlə irəliləyir. Mütəxəssislər 828 kişi ilə 1.238 qadını əhatə edən 15 ayı araşdırmanı qarşılaşdırıb.

Normal durumda hafizə və şifahi ifadə testlərində kişilərdən daha yaxşı nəticə göstərən qadınlar yaddaşsızlıq məsələsində güclü cinsdən geri qalır. Araşdırmanın nəticəsinə görə, qadınların beyni kişilərinə nisbətən çox zəifdir.

Əgər qırmızı rəngi sevirsizsə...

Rənglərin psixologiyası barədə aparılan araşdırmalar ilginç həqiqəti üzə çıxarıb. Onlardan biri də qırmızı rənglə bağlıdır. Qırmızı sevginin və arzusunun rəngidir. Sevinci təmsil edir və insanların iştahını qaldırır. Ən diqqət çəkən rəng olduğu üçün insanların üzərində canlı və həyəcanverici təsir bağışlayır. Təzyiqi yüksəldir və qan dövranını yüksəldir.

Nə qədər parlaq olsa da, heç bir rəng qırmızı qədər diqqət çəkə bilməz. Bu rəngi sevnələrin özünə inamı, cılığın, bəzən isə kontrolsuz davranmaq kimi xarakterləri

var. Sevgiyə və məhəbbətə ehtirasla bağlanırlar. Lakin yeni bir sevgiyə hər zaman hazır vəziyyətdə olurlar.

İki bəbir uşağa hücum etdi

Yeddi yaşlı kanadalı iki bəbirin ona hücum etməsindən sonra ağır vəziyyətdə xəstəxanaya aparılıb. Bu barədə lenta.ru saytı xəbər verib. İnsident Kanadadakı Koviçan gölü yaxınlığında baş verib. Heyvanlar uşağa hücum edərək, onun başına, boğazına və əllərinə xətər yetiriblər.

Oğlanı ağır vəziyyətdə Vankuverdəki xəstəxanaya aparıblar. Daha sonra müvafiq qurum əməkdaşları hadisənin baş verdiyi yerin yaxınlığında bəbirləri güllələyiblər. Serjant Skott Norrisin sözlərinə görə, onlar çox arıq olublar və heç də yaxşı görünmürmüşlər. Qeyd olunur ki, heyvanlar daha da çox ola bilərdilər. Amma indiki məqamda ətrafda hər hansı heyvana rast gəlinməyib. Bu ilin fevral ayında Amerikanın Kolorado ştatı sakini dənizkənarı parkda puma hücumuna məruz qalmışdı. Yırtıcı heyvan amerikalının kürəyindən çoxsaylı zədələr yetirmişdi. Buna baxmayaraq, amerikalı onu öldürməyə nail olmuşdu.

İspaniyanın Ayamonte şəhərində unudulmuş zooparkda heyvanlar qalıb ki, onların qayğısına heç kim qalmır. Bu barədə "Daily Mail" nəşri xəbər verib. Heyvan haqları müdafiəçiləri şəhər rəhbərliyi zoopark üçün yeni ərazi barədə axtarış aparmayıb. Bu məkan zoopark kimi bir neçə ay bundan əvvəl bağlanıb. Səbəb orda baş verən heyvan ölümləri və fəalların şikayətləri olub. Elə həmin günlərdə zooparkdan çəkilən son foto da təhlükənin miqyasını ortaya qoyub. Şekillərə əsasən, qefəslərdə əvvəlki kimi yenə ayı, pələng, ceyran və digər heyvanlar var.

Heyvan hüquq müdafiəçilərinin sözlərinə görə, heyvanların orda qidalanıb-qidalanmaması məlum deyil. Zooparkda mühafizə xidməti yoxdur, qefəslərdə isə suyu dəyişməyiblər. Köhnə suyun istifadəsi və ümumiyyətlə, zooparkdakı baxımsızlıq infeksiya xəstəliklərinin yayılmasına səbəb ola bilər. Zoopark ümumən xaotik bir baxımsızlıq mühitindədir və heyvanlar veterinar yardımını almırlar.

QOÇ - Axşam saatlarına qədər Ay bürcünüzdə olduğundan qarşınızda duran vəzifələri həll etmək üçün şansınız azdır. Gərgin ab-hava, daxili süstlük və səhhətinizdəki problemlər sizə mane ola bilər.

BUĞA - Maddi problemləriniz olsa da, fəaliyyətinizlə bağlı müsbət nüanslar olacaq. Aldığınız hər bir təklifi razılıqla qarşılayın. Sevdiniz adamlara qarşı ittiham irəli sürməyin.

ƏKİZLƏR - Günün ümumi mənzərəsi gərginliklə müşahidə olunacaq. Amma xırdaçılığa meyl etməsəniz, eləcə də ölçülü-biçili danışsanız, bəlkə də gözlənilən sıxıntılardan qurtula bilərsiniz.

XƏRÇƏNG - Qərarlarınızda qəti olsanız, ulduzlar sizə "hə" deyəcək. Yaxın günlər üçün nəzərdə tutduğunuz planları həyata keçirməkdə dostlarınızın dəstəyindən bəhrələnməyiniz vacibdir.

ŞİR - Astroloji göstəricilər sevindirici xəbər eşidəcəyinizi bildirir. Ola bilsin ki, üreyinizcə olan təklif də aləsiniz. Belə məqamlarda tərəddüd etməkdənsə, qəti qərar çıxarın.

QIZ - Ümumi süstlüyünüzü nəzərə alıb əsas vaxtınızı istirahətə yönəldin. Üstəlik, bu gün hansısa ciddi cəhdinizin reallaşma ehtimalı yoxdur. Günün ikinci yarısında mübahisələrdən yayının.

TƏRƏZİ - Təxminən saat 14-ə qədər ümumi ovqatınız qənaətbəxş olacaq. Əzmkarlığınızı artırırsanız, hətta şəxsi büdcənizdə artım da labüddür. Nahardan sonra isə mübahisəyə cəlb oluna bilərsiniz.

ƏQRƏB - Bürcünüzün ən ideal günlərinin startı məhz bu təqvimdən etibarən veriləcək. Narahatçılığınıza o qədər də ehtiyac yoxdur. İştirakçısı olduğunuz hər bir sövdələşmə uğurla nəticələncək.

OXATAN - Fəaliyyətinizdə passivlik mümkündür. Bunun səbəbini başqalarının ayağına yazmaqdan əvəz, öz səhvlərinizi realizə edin. Sizə dəstək və məsləhət verən adamlara arxa çevirməyin.

OĞLAQ - Qarşınızda aprel ayının ən əlaqədar təqvimə dayanmaqdadır. Amma gərək səhhətinizə fikir verəsiniz. Maraqlarınız xatirinə əzmkarlığınızı artırın və ətrafda özünüze rəğbət qazanın.

SUTÖKƏN - Olduqca romantik bir gün yaşaya bilərsiniz. Sadəcə olaraq, bunun üçün mövcud məişət problemlərini unudub daha bəşəri ideyalara söykənməlisiniz. Müəyyən miqdarda qazanc da mümkündür.

BALIQLAR - Ümumi çalarlarına görə bu təqvim mənfə müstəviyə daha yaxındır. Bütün görüş və müzakirələri, ciddi planları təxirə salmağınız məsləhətdir. Saat 15-16 arası aldanma ehtimalınız da var.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Mobil telefon evi yandırdı

Bir müddət əvvəl İsveçrəli bir qızın cibində partlayan "Samsung Galaxy" markalı telefon indi də Honq-Konq sakininin evini yandırdı.

"Xianguo" saytının yaydığı xəbərə görə, Fu adlı kişinin yenidən aldığı "Galaxy4" markalı telefon birdən-birə partlayıb və evinin yanmasına səbəb olub: "Telefonu enerji yığması üçün elektrik naqilinə qoşmamışdım. Stolun üstündə idi. Bir anda telefonun partladığını və yanmağa başladığını gördüm. Nə edəcəyimi bilmədim və telefonu divanın altına atdım. Həmin anda divan alovlandı, söndürə bilmədiyim üçün evim yandı".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-cü məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid Səfəroğlu

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.755

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.